

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ
KONSISTOŘE.

ŠESTÝ ROČNJ BĚH.

SWAZEK ČTWRTÝ.

W PRAZE 1833.

W KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ KNIHTISKÁRNĚ, ŘJZENJM
WÁCLAWA ŠPINKY.

Πάντα δοκιμάζετε τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

I. POGEDNÁNĀJ.

I. Důkaz božstwĵ Pána našeho Ježšje Krista z mrawnj powahy geho.

Od Vincencia Zahradnjka, faráře Křešického.

Mrawnj powaha čili charakter člowěka gest vlastně stálé a we všech přĵpadnostech stegně se pronášegĵcj smýslenj a chtěnj geho, a gakési trwanliwé nawáženj duše k gednostegným činům. Poněwadž giž ewangelistowé přemilau sprostnostĵ wypisugj, co Ježšĵ, gelikož byl také člowěkem, gednák po tři léta w každé naskytlé přĵležitostĵ myslil, cĵtil, žádal, chtěl a konal: z přehogných zpráw těchto seznanĵ můžeme, gak stále a neproměnně smýslel, neb gaká byla vlastně mrawnj powaha geho. Gižť pak k oswĵcenenému poznánĵ mrawnj dokonalosti Ježšowĵ negen proto wšecku možnost wynakládati máme, poněwadž powinni gsme, nasledowati přĵkladu geho; nýbrž i také proto, poněwadž swatost smyslu a působenj geho očitým gest důwodem, že se Bůh s člowěčenstwĵm geho w gednotu osoby gest spogil; anebo že byl

* *

wčlowěčeným Bohem, člowěkem a spolu i wěčným Synem wěčného Otce. Právě dj kněz *Aymé*: „Gestliže wznešenost powahy Kristowy, sama o sobě, dokonale a nepřemoženě nedokazuje, že gest Bůh: tedy aspoň to se z toho widj, že w skutku-li Bůh se ráčil wtěliti, Ježš wtěleným tjm Bohem gest, a žeby Bůh, kdyby chtěl býti člowěkem, newyhnutedlně právě Kristowu powahu na sebe wzjti musel.“ (Die Grundfesten des christlichen Glaubens, aus dem Französischen des Abbé Aymé. Wien bey den Mechitaristen, 1831. 1. Band S. 282.) Že chtjce poznati božstwJ Ježšowo, pilně wážiti máme swatost člowěčenstwJ geho, k tomu nás také wede a wzbuzuge katechismus Řjmský, ta prawá symbolická kniha cjrkwě katolické, těmito slowy: „In sanctissimam Christi animam Spiritus sancti plenitudo gratiaque et omnium bonorum uberior copia effusa est, quam ulla alia creata natura capere potuerit. Christus fuit rex propterea, quod Deus in illum hominem contulit, quidquid potestatis, amplitudinis, et dignitatis hominis natura capere posset. Deus carnis nostræ humilitatem et fragilitatem subire voluit, ut humanum genus in altissimo dignitatis gradu collocaretur. Quæcumque Deus in redemptionis nostræ misterio egit, ad omnia Christi humanitate, tanquam efficienti instrumento usus est.“ (Catech. Concil. Trid. Venetiis 1694. De secundo articulo fidei 7. De tertio articulo 11. De quarto articulo 13.) — Právě tolikéž dj učený *Simpert Schwarzhuber*: „Byla li w

Kristu, gediná toliko, a sice božská osoba: tedy lidská přirozenost geho we všech skutcjch swých byla pod zprávau gegj, a protož pro swatost božské osoby, i od lidské přjrody geho, s božstwjm spogené, i neymenšj podoba hřjchu nesmjrně daleko gest vzdálena.“ (Religionshandbuch. Prag, 1786. 2. Band S. 95.) Bedliwě tedy skaumeyme swatost žiwota Ježjšowa dle zpráwy ewangelistů, abychom se cele ustanowili w smýslu prawowěrců, že Ježjš Kristus *byl blesk sláwy Boha Otce, a obraz osoby geho.* (K Židům 1, 3.)

Wýborný Ildefons Schwarz, w knize swé: Handbuch der christlichen Religion, Zweyter Band S. 717. Dritte Auflage, Bamberg 1801. mrawnj powahu Páně takto wypisuge: „Ježjš, gakožto člověk, byl ideál dokonalého člověka. Gak uměl wládnauti tělesenstwjm swým! Gak spořádáni byli citowé geho, gak wznešena byla geho hnutj myslí! Prázden saducegské lehkomyšlnosti, farisegské tesknosti a essenské přjkroty originálem byl prawé ctnosti. Gak pokognau měl duši, gak přjtomnau sobě mysl w každé přjpadnosti! Weliká tichost a mjrnost geho i w obličegi geho zvláštňj wyléwala gasnost. Oswjčeně horlil o čest Božj a blaho lidské, a přetrpěliwě nesl chyby a wady každého člověka. Toľiko pokrytce a hanobitele domu otce swého přjnsně saudil, a přjnsně s nimi nakládal, poněwadž gakožto syn musil hágiti čest Božj. Byl si wýborně powědom wznešeného a nadpřirozeného pogitj swého a čisté swé lásky k

Bohu : nicméně žádného člověka nepotupoval, každého nazýwage bratrem svým, Zachoval všechna obyčejná znamení uctivosti k jiným, účasten byl radosti a trápení jiných, a i w přebolestné smrti srdečné přátelstwj dal na gewo. Milowal opravdowě vlast swau, ač k němu nikoli wděčna nebyla. Při neywětšj opatrnosti neywětšj měl upřímnost, a při wšj důstognosti a ulechlivosti mysli, pln byl neljčené pokory k Bohu i k lidem.“

Co slawený Schwarz toliko nastjnil, to gá zewrubněgi wyložiti mjnjm, ačkoli upřímně wyznávám, že jiné bystřegšj oko w powaze draheho Pána našeho daleko gemněgšj a spanilegšj stránky widj, nelži se mně spatřiti dostalo.

I.

Wizme neyprw, *gakau vlastnost wúbec mravnj powaha Ježjšowa do sebe měla*, Z toho se cele přeswědjme, že se neydokonalegšj ctnost, postawená w moci člověka, w powaze geho zgewila, a přegasné paprsky wyrážela we všem počjnánj a působenj geho.

A.

Powažugeme-li ctnost *podlé obsahu gegjho, či podlé toho, což působj*: všechna dokonalost gegj stogj w tom, aby si práwě, maudře a prozřetedlně počjnala, k ničemu neměřjc, než k tomu, což w skutku gest prawo, náležito a obecnému

blahu prospěšno. Po všechny časy a u všech národů se nacházeli lidé, kteříž ku provozování ctnosti drahně sice měli dobré vůle, ale ne tolikéž zdravého rozumu a pravé vědomosti. Gegich ctnost, nešťastnau bywši raněna slepotau, opomj-tala všech, i newinných, duchownjch čistých radostj, a bála se, ať tak djm, gasnau ukazowati twári. Gegich zakrnělá, potřeštěná ctnost utrácela výtečné mocnosti těla a duše gednák w leniwé prázdnoti, gednák w galowém, marném usilowánj, a protož se nehodila w lidskau společnost, a obecné dobré spjse hubila než rozmáhala. Ctnost Ježíšowa i obsahem swým byla na wrchu dokonalosti. Neměla do sebe žádné nemaudré obzvlášt-nosti, nebyla na odpor přirozeným lidského srdce puzenjm, a gakož neustawně blahoděgné konala skutky, tak tolikéž nic před sebe nebrala, wčemž-by ho ginj maudrj a čestnj lidé nasledowati nemohli. Geho ctnost zauplna lidská byla, k ničemu nesměřugjc, což buď na přirozenost neb na pospolitost lidskau nepřipadá. — Byltě Ježíš w přjležitostech, w kterýchž nesnadno bylo znamenati prawý způsob gednánj, a w ničem se nepoklesnauti, nýbrž na neyweyš mjstně gednati a prawidelně. A však on na krátce w ničem se nezapomenul. Ani slovo newyšlo z ust geho, by lépe a přjhodněgi byl mohl mluwiti. W přewelikém množstwj řečj a činů geho, od ewangelistů napsaných, ani neyменьj wada a chyba se nenalezá. Kdo neustranně a upřjmným srdcem ewangelické

zpráwy zpytaje, s welikým podiwenjm widj, žeť owšem neyprospěšněgšj bylo, což Ježjš w každé přjčině mluwil a konal, a že w přjpadnostech, w kterýchž byl postawen, žádné lepšj a dokonalegšj gednánj, samo o sobě, možné nebylo.

B.

A wšak etnost Ježjšowa i také *podlé formy, čili wnitřnjm swým způsobem a powahau swou byla neydokonalegšj.*

1. I neylepšj a obecnému dobru neyposkytněgšj skutek wnitř skrowné má ceny, gestli se stal ga-ko náhodau, a drjwe nebyl w úmyslu. Čjm naproti tomu zralegi dobré a šlechtné gednánj bylo powáženo, čjm gasněgšj swědomj a rozpačeněgšj předsewzetj mu stálo za základ, čjm méně půwod geho byly pauhé náchylnosti a rozené pudy: tjm gest wnitřnj swau vlastnostj chwalněgšj a záslužněgšj. Mnozj giž lidé dobře sice gednagj, ale bez předběžného uwáženj a sauđu, tak že často sami newědj, čjm to bylo, že činowé gich s přjka-zy a radami ctnosti pěkně se srownali. Ježjš Kristus ale neylepšj věci konal s plným wědomjím. Wsickni geho činowé powáženi byli, a wždycky spogeni s wygasněným úmyslem. Kdo pozorně čte ewangelium, na oko spatruje, an Ježjše nikdy pauhé žádosti a náklonnosti newedly; nýbrž že wždy rozwážliwě gednal, a dobré, kteréž působil, wždy spolu na mysli měl uloženo.

2. Nenjt ale desti, z úmyslu-li gednáme práwě a náležitě; welemnoho i na tom gest zawázáno, aby i ten samý úmysl náš byl ctný a náležitý, to gest, bychom dobré věci ne pro swúg gediné zisk, nýbrž hlawně proto, že dobré gsau, brali w úmysl. Nelze pochybowati, že lidé často s rozwahau a úmyslně dobře gednagj; než gisto spolu gest, že ne welenj a rozkaz ctnosti, ne poznaná wúle Božj; nýbrž rozkoš neb zisk něgaký hlawnjm gest kořenem předsewzetj gegich. Ježjs Kristus sice nezapowjdal při prowozowanj ctnosti zřenj mjtí i také na vlastnj dobré swé. Sámť zagisté ustawičně předkládal hognau odplatu plnitelům dobrého připrawenau. Ginák zřegmě učil, aby ctnost lidj z čistého úmyslu pocházela, to gest, by hlawnj pohnútká gegj byla wúle Božj. Ctnost učedlnjků geho má přewyšowati sprawedlnost Fariseů, gěsto činili dobré hlawně proto, aby widjni byli od lidj. Učil, aby, kdož se modlj, raděgi w skryté nežli weřegně to činil, aby při udjlenj almužny lewice newěděla; což činj prawice, a kdo se postj, aby se nezdál postiti, a protož o gasnau a stkwělaw twář při tom pečowal. Učil negenom těm dobře činiti, ku kterýmž srdce lne milostj, ale i těm, genžto nepřátelským gednánjm kyselost w srdci zbugj. — Gakož pak učil čistotě úmyslu: tak tollkéž sám neysličněgšjm gednal úmyslem. Čtaucjm žiwot geho se zdá, že takměř nikdy nemyslil sám na sebe a na vlastnj dobré swé. Ewangeli-um žádné ljbsti, žádného vlastnjho zisku neozna-

muge, gehožby byl před očima měl a vyhledáwal. Ljbé věci, gež dobrowolně obětowal, a zlé, protiwné věci, gež dobrowolně podnikl, zřetedlným, přemocným gsau důwodem, že na wysost sličný byl úmysl weškerého gednánj geho. Mohlť o-
pływati wšjm, což lidem přijgemno gest a žádostno; mohlť býti welikomocným panownjkem a králem, gemuž tisjcowé tisjců hledj na službu: ale za nic položil pohodlj a dobré bydlo tělesné, čest a sláwu, panstwj a wywýšenost. Ty a giné ljbé a wzácné věci ochotně obětowal, a nechal se pronasledowati, a podnikl newýslovné muky, gegichžto pauhým předstawenjm krvawý pot na něm se wyrazil. Aby naplnil wůli Otcowu s plnau rozwahau a dobrowolnostj přetrpěl neybolestněgšj smrt w ney-
pěkněgšjm wěku swém. Nehledal-li pak Ježjš při wšem chtěnj a působenj swém žádného osobnjho zisku: tedy wůli Božj pro nic giného plniti nemohl, než pro ni samu; a protož weškeren ctný úmysl geho naprosto byl pauhý, a swrchowanau měl čistotu.

C.

Zřjme-li na ctnost Pána Ježjše w celosti gegj, to gest, gak podlé obsahu, tak též podlé úmyslu: widjme gi býti *na wrch wznešenau, přijgemnau a wšeho přirownánj wyššj.*

1. *Wznešená ctnost* gestiť ta, na kteranz nám bez úžasu, bez cjtěnj vlastnj mravné malosti swé a bez neyhlubšj úcty nelze patřiti. Wzne-

žená ctnost weliké prowodj činy, a s welikým ochotenstwjm weliké nese oběti. Takowá to wznešená ctnost byla ctnost Ježíšowa. — Trigenoma léta se mu působiti dostalo, ale blahého owoce působenj toho giž osinnácte set let miliony milionů okaušegj, a okaušeti ho bude lidská rodina, pokud gj stane. Každý geho krok znamenán byl dobroděgným něgakým činem. Ni slowo nesplynulo přese rty geho, kteréžby bylo něco útěchy a naučné moci do sebe nemělo. K tomu on směrowal, by spasil netoliko pronárod židowský, nýbrž celé pokolenj lidské. W skutkuť pak wygednal wsem kagjcjm milost u Boha, způsobil mjr a pokog swědomj hřjohy zkormaucenému, rozkošněgšj a pěkněgšj učinil weškeren žiwot náš, a všechněm brány nebe otewřel. Blahotwornost poslednjch třech let žiwota geho nedá se wyslowiti, a každé srdce neywětšjmu podiwem naplňuje. — Tyto pak náramně weliké wěci, k oblaženj lidstwa gjm konané a k mjstu přiwedené, stály ho náramně mnoho práce, náramně welikých obětj. Každému milo gest pohodlj: on pracowal druhdy až do ustánj; každému milá gest čest: on se dal za zlosyna počjsti; každému mily gsau rozkoše smyslů: on gimi pohrdnal; každému mil gest statek: on neměl, kdeby položil hlawy swé; každému milo gest panstwj a slawné nad giné wywýšenj: on ušel w samotnost, a on ho lid mocj chtěl králem učiniti; každému mila gest přjzeň mocných a powýšených w lidu: on geměl neyweys proti sobě zkyseleny a zbauřeny; kaž-

dému mil gest žiwot: on geg dobrowolně nasadil; každý si žádá mjrné, powlowné smrti, ljbému usnutj podobné: on s plným dobrowolenstwjm podstaupil smrt, nad niž žádná trudněgšj a žalostněgšj býti nemůže. Smuten byl až k smrti, an mu před očima stál kalich weliký, hořkostj oplýwagj-cj. Třikráte w smrtedlné auzkosti wolal: „Otče! wezmi ode mne kalich tento!“ — ale třikráte s plným se do wůle Božj odewzdánjm doložil: „Ne má, nýbrž twá wůle se staň!“ Wětšj strana lidj malé bezprávj a křiwdy přetřpěti nechce, a ráda se mstj: Ježjši ale možná bylo, tēm, genž neslýchanau zlobu na něm prowodili, netoliko odpustiti, nýbrž i srdečně za ně se modliti. Mlčel tu, kdežby každý giný byl mluwil. Mlčel před zborom kněžské rady, an geden křiwý swědek za druhým proti němu powstáwal; tak že wsickni, gedenák zmateni byli, a na prosto zahanbeni gsauce, rychle se zase rozešli. Mlčel před Pilátem, tak že Řjman tento diwil se welikosti mysli geho, a propustiti ho obmeyšlel. Pracowal, plakal, trpěl a umřel Ježjš netoliko pro některé milé a drahé duše, nýbrž pro newděšný národ, pro wzteklé odboganjky swé, pro lid cizj, pro pokolenj, kteréž ani geště nebylo na zemi. Tento wznešený pomysl wywážiti chtěge, sám se gjm čigi wywážena. Omrawnj welikosti Pána Ježjše tjm důstogněgi smeyšleti musjme, čjm méně se mylným třpytila bleškem. Wznešená ctnost, gakauž někdy básnjkowé malugj, nenalezá se w skutku mezi lidmi, a toliko

na diwadlo se hodj, barwami gsauc přistřena, genž se sice oku ljbj, ale vždy gen lždilem ostáwagj. Wznešenost powahy Ježíšowy práwě tjm, že se nikoli neblyštj, a básnického lžčenj nikoli netrpj, prawau wznešenostj se býti ukazuge.

2. Wšak ale ctnost Ježíšowa netoliko wznešenostj swau srdce naše w užasnutj pohřižuge, a cjtiti nám dáwá vlastnj chatrnost a mdlobu naši, nýbrž spolu také *přjgemnostj* swau oko naše bawj, a sladké nám strogj kochánj. Přjgemná ctnost gestit ta, kteráž i oblažuge, i sama se blaženu býti pronásj. Nelzet nám bez srdečného potěšenj patřiti na člověka, gešto ctnosti výborně rozumj, výborně gi koná, a při tom tak weselé a dobré gest myslj, gakoby ctnost neywětšjm byla potěšenjm geho, a srdce ani gediného pudu proti nj čeljcjho nemělo. Tak gemná a ljbezna byla ctnost, kterauž Ježíš stále prowozowal. Byla ctnost geho na neywyššjm stupni blahotworná, a widělo se spolu, že celé srdce geho k nj lne, a žeby bez nj spokogen a wesel býti nemohl. Nikdy sobě nestýskal, nikdy při wučowanj neb při giném spasitelném působenj swém neukazowal pošmaurné, neljbé, mrzuté twáři, nikdy nemluwil, že mu gest trudno plnití wůli Božj. Gasně wěděl, co naň hrozného čeká w Jerusalemě, a však nic se proto nehrozil, nýbrž ochotně se tam dal plesagjcjm zástupem lidu uwěsti. Náramně mnoho trpěl poslednj den žiwota swého; byl ale při tom tich gakoko heránek, a tak dobré myslj, gakoby žádné

muky necjtíl. Plakaly nad njm dobré, tkliwé ženy, an se s křížem bral na Golgotu: on gim však, gakoby šel na weselj, powěděl, žeby ne nad njm, nýbrž raděgi nad lidem židowským plakati měly. Ustaw gednau na cestě, posadil se u studnice samarského města Sichar, an učedlnjci odešli nakaupit pokrmů, on pak zatjm s ženau Samaritánkau k zjskánj duše gegj w důležitau se zabral řeč, tak z toho byw potěšen, že giž ani nemyslil na potřebnosti těla. „Pogez, mistře,“ řkau gemu učedlnjci geho, on ale wece: „Gát mám pokrm k gedenj, kteréhož wy neznáte.“ Když se pak howor stal mezi učedlnjky, že mu snad někdo gjstí přinesl, wýslowně gim powěděl: „Můgti pokrm gest, abych činil wůli toho, kterýž mne poslal, a abych dokonal djlo geho.“ Tak wnadnau a lj-bau ctnost málo který ělowěk zná a působj; mnohý wšj ctnostj swau nic neprospjwá, neb dokonce trudj a zasmucuge, a přes to přese wšecker ctnost geho i pošmaurná gest, newrlá a newhodná. Stogj-linás prowozowanj ctnosti zapřenj prudkých žádostj: tedy nám ta wnitřnjho boge krutost obyčegně w obličegi gest wyražena; a patj-li na nás kdo s podiwem: tedy při tom spolu tu cjtj bolest, kterauž každá cizj úzkost a trud w něm budjwá. Ctnost Ježjšowa i wznešenost i přjgemnost měla do sebe.

3. Ctnost geho byla *wšeho přirownánj wšj*. Mnoho se bez pochyby mezi lidmi nacházj ne wsednj a lecgakés, nýbrž zdařilé a wýtečné

ctnosti: ale čjm kdo ctnostněšj gest u přirovnánj k giným, tjm ochotněgi ctnosti Ježšowě dáwá předek. Mezi křesťany bez počtu giž bylo lidj, slechetnostj žiwota zweličených, alebrž hned swatých: ale Ježš wéwodj nad zbořem wšech i neyswětěšjch, což gich koli giž bylo na zemi. Ctnost Ježšowa giž tjm gest neyslawněšj aprwnj, poněwadž co bylo křesťanů, swatostj žiwota znamenitých, wšickni geho teprw přjkladem se wzdělali, a k sličné žiwobytnosti mocně rozhorlili. I w národu židowském, abrž i mezi pohany drahně bylo wysoce ctnostných lidj: ale ctnost gegich nikoli nebyla tak dobročinná, tak čistá, tak wznešená a přjgemná, gako byla ctnost Ježšowa. Co swět swětem stogj; žádný w tak krátkém čase, tak mnoho dobrého, tak čistým, wznešeným úmyslem nezpůsobil, gako Ježš Kristus. Den po dni býti dokonalešjm nic nenj giného, než den po dni bljže přistupowati k dokonalosti, w žiwotě Ježšowě se zračjci.

D.

Že pak mravnj powaha Ježšowa w skutku byla tak dokonalá, gakož gsem gi až posud nastjnil, o tom žádný, kdož i gednau toliko ewangeliem přečetl, pochybowati nemůže. Ewangelistowé w žádném uměnj nebyli tak málo prošj, gako w básnickém. Wymalowali nám sice neylešj ctnost, a owšem ideál ctnosti: ale wšak nic přitom nebageli, nic nepsali z pauhé obraznosti myslj

swé, nic nepřepjnali, nic nepřičjněli zdánj swých. Wsecko napsali práwě tak, gakož se to w skutku nacházelo, a oni sami widěli a slyšeli. Prosté, neljčené zpráwy gegich bezpečným gsau rukogemstwjm, že mrawnj powaha Ježjsowa w skutku byla na wrchu wšj dokonalosti, lidem přjležitě. — Bychom se zcela ugistiti mohli o swrchowané dokonalosti Ježjsowě: prozřetedlně to Bůh opatřil, že Ježjs měl mnoho nepřátel, a sice ne mezi chátrau lidu, nýbrž mezi učeními a powýšenými, mezi zákonnjky a domnělými swatými. Fariseowé byli odpovědnj, gedowatj nepřátelé geho, přebystrým okem hledjce na každý krok geho. Nenalézagjce w obcowánj geho i neymenj skwrny a auhony, společnau drželi radu, kterakby ho wřeči lapili, a alespoň newšeligak dobré a opatrné slůwko něgaké z ust geho wylauiditi mohli. Ale nadarmo mu osjdla kladli, nalezše ho w každé přjčíně čista a newinna. Protož také weřegně w chrámu gim řjci mohl: „Kdo z wás mne uwinj z něčeho zlého?“ Hanili ho sice odbognjci a nepřátelé, žeby, gak slušj, soboty neswětil, a uzdrawowánjm nemocných gi zlehčował; hanili ho, že uředlnjkům swým dowolował, chléb gjsti i neumytýma rukama; hanili ho, že se s celnými a s hrjšnjky obchodj; hanili ho, žeby se honosil, a cti swé hledal, čině se synem Božjm, kterýmžby nebyl; hanili ho, že s knjžetem pekla má spolek. A wšak Ježjs u přjtomnosti gegich wždy plně se očistil, swětle ukázaw, že tupitelé geho o zlém a

o dobrém přewrácený magj smysl, že gsau pokrytci, plni lakomstwj, pýchy, ctížadosti a wnitřnj nečistoty, wúbec pak slepj wúdcowé slepých, genž ani sami do králowstwj nebeského newcházegj, ani giným tam wcházeti dopauštěgj. Tak tedy Farseowé a Zákonnjci tupenjm Ježíše Krista sami sebe neywjce potupili a zlehčili. Když geg neyposlěz pod něgakým přjkrowem slušnosti a práwa welmi dychtiwě k smrti chtěli odsauditi; mnohoť sice předeň postavili nestaudných swědků, ti ale wydáwanjm odporného proti němu swědectwj bezděky oswědčili newinu geho. Winila ho kněžská rada, žeby se Bohu rauhal; ale nedokázali, žeby skutečně proti Bohu byl zhřešil, anobřž pekelnau opatrnostj w neyменьš skaumánj řeči geho, domněle rauhawé, se nedali. Před Pilátem ho ti ohawnj opatrnjci winili ne z náboženského wýstupku, nýbrž z politického zločinu, totiž, z wýskočnosti a bauřenj lidu: a wšak i Pilát geg weskrz newinna býti weřegně wyhlásil, ruce swé, an wšickni na to hleděli, sobě umýwage, k patrněgšjmú a dotkliwěgšjmú oswědčenj newinnosti geho. — Wedlé neywýše hodnowěrných zpráv čtyř ewangelistů weskeren žiwot Ježíšw tak byl dokonalý, že žádnau wymyslenau měrau dokonalegšj býti nemohl. Protož také wšickni mudrcowé, wšickni důkladnj mrawopočestnosti žpytatelé mravnj powahu geho wysoce welebj, k lepšjmú poznánj wielikých sličnostj lidských gi pilně skaumággj, a za prwnj a neyčelněgšj přjklad prawé ctnosti gi wy-

stawugj. Pěkně napsal Erazim Roterodámský we swém Rytjři Křesťanském: „Příklad náš Kristus gest, na němž gednom gsau wšecká blahoslawené-
ho žiwota naučenj. Tohoto bez wýmjuky slušj nasledowati, na schwálených ale mužjch toliko potud gedna každá wěc má ku příkladu wzata býti, pokud se přirownává ku příkladu Kristowu.“ Kdo se až posawád osmělil, wady něgaké a poskwrny w powaze Ježjšowě ukazowati, ukázal buď nerozum anebo zlé srdce, a wšecky maudré a dobré na sebe popudil.

II.

Než kdykoli gest řeč o mrawnj dokonalosti Ježjšowě, mluweno buď také alespoň o *některých awlíštnjch ctnostech geho*. Bych pak obzwláštnj některé ctnosti geho pořádně wyložil, krátkau řečj obsáhnu, gaké bylo smýšlenj a gednánj geho z ohledu *na Boha, na sebe samého, na jiné lidi, a na ten přeswatý wuřad, genž od Boha k oblaženj pokolenj lidského na něj byl wzložen.*

A.

Wšelike ctné gednánj, k Bohu patřicj, slowem *zbožnost* se znamená. Giž pak Ježjš tak byl nábožný, že ho gisté žádný nábožnostj nepřewýšil.

1. *Myšlenjm na Boha celí duše geho byla naplněna.* Ustawičně mluwil o Bohu, a wšecku

obracel k Bohu. Milował samotnost, aby se tjm wolněgi s Bohem mohl objrati. Mnoho se modlil, a celé noci ztrávil w bohomyšlném rozgjmánj. To patrným gest důwodem, že wšj swau myslj byl pohřžžen w Bohu.

2. *Bohu w každé přjčině srdečnu wzdá-wal čest, a hluboko se mu kořil.* Prwnj prosba, kterauž nás k Bohu sláti welj, gest prosba o mílost a o dar důstogněho welebenj wšeswatého gměna geho: „Poswět se gměno twé!“ — Wšjm, cožkoli mluwil a konał, předně a hlawně Bůh měl býti poctěn a oslawen. „Učjm,“ řjkáwal, „což gsem slyšel od Otce, a činjm, což widjm činiti Otce swěho.“ Při welikočinech swých wzhlédal k nebi, a uzdraweným kázal welebiti Boha. Bohu přičjtal wšecker, což působil, a ukazuge na skutky, gichžto žádný činiti nemohl, doložil: „Skutkům mým wěřte, aby gste poznali, že Otec gest we mně, a gá že gsem w Otcí.“ — Neljbě to nesł, že mnozj málo měli pobožné srdečnosti, pronášenj množstwj marných slow za modlitbu magjce. Byltě ku podiwu tich; wida nicméně neřádny trh na mjstě swatém, wida hrubé zneuctěnj domu Božjho, tak se pohnul w mysli swé; že podobným způsobem w žádné giné přjpadnosti nehorlil.

3. Boha wždy dobrotiwým nazýwal otcem, se-be pak poslušným geho synem, a wšecker giné lidi milowané djtky geho. Při každé přjležitosti wzbu-zował k skládánj w Bohu statné, ničjm se neroz-pakugjcj *důwěrnosti*, a káral ty, gešto přjlišnau

péčj o potřeby žiwota a přjlišným strachem w nahodilém nebezpečenstwj dali na gęwo, že cele a naprosto newěřj, žeby Bůh měl o ně péči, a žeby bez wědomj a wůle geho ani włásek s hlawy gegich spadnauti nemohl.

4. *Geho láska k Otci nebeskému nedá se wyslowiti.* Milowalť ho opravdowě z celé duše swé a nade všecko. Protož ho měl stále před očima, a všude geg widěl aučinkugjcjho, všudy přjtomného. Plniti wůli otce swého nebeského byl neymilegšj pokrm geho. Když mu gednau, učenjm zaměstknanému, bylo řečeno, že matka a bratřj geho wně na něho čekagj: w tom se prohlásil, že i neymilegšj věci Bohu předkládá a wůli geho. Wztáhl zagisté ruku swau na učedlnjky swé řka: „Tuhle matka má a bratřj mogi; neb kdo činj wůli otce mého nebeského, ten gest bratr můg, i sestra má, i matka má!“ Ochotně trpěl i neyzalostněgšj smrt, poněwadž w tom byla wůle Božj. „Neměl-libych“ řekl, „pjti kalich, gegž mně podal otec můg?“ Smuten byl až k smrti před umučenjm swým, ale předce zwolal z hlubokosti srdce: „Ne má, Otče! ale twá wůle se staň!“ Bůh byl poslednj pomysl geho. „Otče, w ruce twé poraučjm duši swau!“ To promluwiw, skonall žiwot swůg.

B.

Powážugeme-li, gakýby byl Ježjě w ohledu na *wlastnj osobu swau*: nápodobně ho widjme na wysosti wšj mrawnj dobroty postawena.

1. Weškeré gednánj geho bylo ku podiwu *rozmyslné*. Na wše kol sebe welice byl pozoren, tak že pozorowal i to, čehož si krom něho žádný newšjmal. Gakož pak vždy gasně spatrowal wšecky okolnosti swé, tak nápodobně vždy tak mluwil a gednal, gakž se to s okolnostmi těmi srownáwalo. Nikdý mu nebylo třeba, i gediného slowa litowati, kteréž promluwil, gakož nám často žel gest řečj našich. Což wzal koli před sebe, to konal s plnau důwěrau, že to gest wíle otce nebeského. We wšech přjležitostech dal na gewo *podiwenj hodnau mysli přjtomnost*. Když byl obkljčen samými odbognjky, genž každého slůwka geho šetřili; když ho rozljčená zběř chtěla kame-nowati; když weřegně byl tupen; když byl na lodj, baurjčjm wětrem zmjtané; když wyslanci nepřatel geho dwornými slowy ljcoměrně mu lahodili; když ho plesagjcj zástupowé prowázeli do města Jerusálema; když ho gjmali w sadu Jetseman-ském; když stál w shromážděnj nesprawedliwých saudců, před Pilátem a Herodesem; když byl mučen a w hrozných bolestech pněl na křjži: — we wšech těch a těm podobných přjležitostech, w nichžto welmi těžko bylo, mjti gasnau mysl a s rozwa-hau gednati, on zaupna sobě byl přjtomen, a tak rozmyslně, opatrně, náležitě a dostogně si počjnał, gakož si gen člověk počjnati může, gehož mysl ničjnm nenj rozptyłena, a k mjstnému uwáženj přjležitého gednánj žádného překazu nenalezá. Když

mu w strašných mukách podán byl opogný nápoj, smyslí zbawugjcy, okusiw, nechtěl pjeti. Tak tedy mudrckau střízliwostj umřel, gakož wždy mudrckau střízliwostj byl žiw.

2. Mohlť owšem Ježjš w každé, i nenadále naskytugjcy se přjpadnosti welmi rozmyslně a saudně gednati, *poněwadž srdce geho usazeno bylo w neproměnném pokogi a klidu, a nikdy se neswjralo a nekormuutilo*, brž w gednostegném mjru stálo tož i tož. Neusazená mysl, kteráž giž hořj a mocně se pohybuge, giž zase mla, chladna a gako poražena gest, a netrwá w stegné wáze, znamenjm gest neduhu a mrawnj nedokonalosti. Isaiáš, Eliáš a ginj proroci neměli myslj, w nepřetrženém poklidu a w stegném wždy swětle a teple zůstawagjcy, alebrž někdy náramně byli rozohněni a w prawém myslj wytrzenj. Řeč gegich negednau plápolá, hřmj, třjšká, a co úsilný praud wšeco s sebau trhá a zachwacuge. Nic podobného se při Ježjsi nenacházj. Nikdy nemluwil tak, gako mlawjwagj lidé w roznjcenj srdce. Utěšená podobenstwj geho, powlowně tekawcj, pokogně rozwinutá a mjrnými lřčená barwami, mjrnau duši progewugj, genž prosta gest wášniwého kolotánj, a wždy w gednostegném letu se nese. Gednau toliko se rozhorlil, když stoly kupců a peněžoměnců w chrámu přewracel: ale tato geho horliwost w oznámené přjležitosti byla potřebná a nic přjlišného do sebe neměla. W zahradě Jetsemanské se hrozil nastáwagjcy smrti: ale hrůza tato dlawho netrwala,

aniž při tom mysl geho wyražena byla z brku swého. We všech giných přježitostech, w kterýchžby se každý giný náramně byl bál, děsil, neb sic welice byl pohnut, on stegné zachowal mjrnosti. Io umučenj a přežalostném skonánj swém poklidně mlawil, co o wěcech, kteréž negsau tak hrozný a strašliwy, gako bičowánj, kržž a potupná smrt. Když uředlnjci geho horlili, žádagjce, by oheň spadl na samarské město: nikoli nepochwálil roznjcenj wášnē gegich, řka: „Newjte, džho gste ducha.“

3. Ačkoli pak Ježíš poklidně, a w citech swých wždy sobě podobné měl srdce: *nicméně mysl geho weliké měla žiwosti a sily*. Řeči geho gsau mocny a důtkliwy, a hogná podobenstwj geho gsau zřetedlným důwodem hogné obraznosti mysli, a srdce naplněného četnými a rozmanitými city. Ljbost i nečut, potěšenj i žel rychle a silně se progewowaly negen w řečech ale i w obličegi geho. Když sedmdesáte uředlnjků geho z cesty se wrátilo, a s radostj, práwěli požehnané aučinky wyslánj swého: patrně se w duchu rozweselil. Když gednoho dne we škole ohkljčen byl hlukem slepých a w zlém zawilých Fariseů, pohleděl na ně wúkol s hněwem, zarmautiw se nad twrdostj srdce gegich. Oko geho tak žiwě mlawilo, že uředlnjci geho i z pohledu seznaivali, coby myslil a cjtil. Na Petra, w předstaj domu biskupowa stogjcjho, toliko mlče pohle-

děl: ale to pohleděnj zapomenuwějho se Petra až ku pláči pohnulo.

4. Smrti se Ježš nikoli nebál. Nicméně pečlivě opatrował život swóg, a dokud nepřišla hodina, w kterauž mu welel Otec nebeský podniknauti smrt pro spasenj swěta, vyhýbal se nebezpečenstw, a negednau se wzdálil nepřátel swých, hledagjcjch bezžiwotj geho. *Tak také tělu swému propuścował potřebného odpočinutj, pokoge, spanj a občerstawenj.* Obcowal swatebnjma weselj, a pozwán gaa od zásobných lidj k wečeři, přigjmál pozwánj toho, nepokládage towaryšného stolowánj za wěc nedostognan osohy swé. Nicméně u weliké skrownosti a mjrnosti chował tělo swé, a nikdy se w obcowánj geho ani slabý stjn neukázal tělesenstw newšeligak zřizeného. To obzwláštne w dbalé od nás wzato buď uwáženj, poněwadž zkušenjm gest swědomo, že často i ti lidé, genž wyborné magj srdce, a mnoho dobrého působj, nicméně tělesných žádostj swých nedrží pod zpráwau rozumu, w gjdle a pitj, w obcowánj a druhým pohlawjm neb podobným způsobem wykročugjoe z pravidla ctnosti. Ježš Kristus mohl bohatstwjm oplýwati: nicméně skrowně byl žiw, a w prawdě o sobě řjci mohl, že pťactwo nebeské má swá hnjzda, a lisky že magj daupata swá, syn člowčka ale že nemá mjstečka, kamžby schýlil hlawy swé. Celých čtyřidcet dnj w tuhé káznj poměl tělo swé, a když naň mocně tiskl pokusitel, skutkem ukázal, gak se swjtězuga

nad lakanjm smyslů. Uprawnau wečeřj geg poctiti chtěla pečliwá Marta, on gj ale powěděl, že přjlsná gest péče gegj, a že gednoho tolko gest potřebj. Tak weliké učil čistotě srdce, že podle swětlychi slow geho giž ten cizoložstwjm se poskwrňuje, kdožby na cizj manželku s nerádným srdce hnutjm pohleděl.

5. Nehledati Ježš tělesných ljbstj, tjm plněgi požjwage *nebeské útěchy a radostj pauze duchownjch*. Nic mu nebylo tak sladko, gako obrati se s Bohem, mluwiti o geho maudrosti, moci a dobrotě, a plniti wůli geho. Swrchowaně sladek mu byl též okršlek blahotworného působenj, a když mu zpráwa dáwafi učedlnjci, gak se gim dařila práce, k obecnému dobrému welenjm geho konaná, tak se rozweselil w duchu swém, že toho Lukáš w ewangelium swém mlčenjm pominauti nemohl. Nebud též pochybowáno, že srdce Ježšowe welmi schopno bylo čistých, newinných radostj domáckého žiwota, a že welmi žiwě cjtí krásu a zpanilost w přirozenosti wylitau. Neb obrazy a podobenstwj, w něž zawinowal wznesené prawdy, wzaty gsau z domáckjho žiwota, zwláště pak z walné řjše přjrody. Kdo gako on ustawně ukazuge na polnj kwjtj, na stromowj, na ptactwo nebeské, na slunce, na děst a blýskánj, na sprostnost holubinu a hadj opatrnost, na slepici, ana pečliwě shromážduge kuřátka pod křjdlá swá, na semeno, w rozličnau zemi padagjcj, na kaukol a pšenci, na djlo winehradnj, na owce a pastýře a

podobné wěcl: toho oko welébystře a gemně přehljdá okrasu přjrody; toho duše plna gest obrazů, newinaw rozkoš plodjech.

6. Ježj také *králowskym progewowal mysl*, a nikdy nezapřel božské důstognosti swé. Často zřegmě o tom mluwil, že od Boha gest poslán, že Bůh gest w něm, a on w Bohu, že on gest cesta, prawda a žiwot, že wjce gest, než Šalomaun, gehož mandrost druhdy byla ku podiwu, že blahoslawené gsau oči, kteréž ho widj, a blahoslawené usi, gesto ho slyěj, a že dobrým gest pastýřem owcj swých. Protož také mluwil a učil, gako moc mage, ne ale gako zákonnjci. Tak tolikéž gednal gako plnomocný pán, genž nepotřebuge na něčj wůli zřenj mjti, nýbrž sám neywyšjím gest pánem, zákonodárcem a soudcem. Gakož však z gedné strany wznešeného, králowského pronášel ducha: tak z druhé strany *welice byl pokoren*. Když ho kdosi dobrým mistrem nazwal, hned na to odpowěděl: „Nezow mne dobrým, aně gedim gest dobrý, totiž Bůh.“ Č to mluwil proti pyšným Fariseům, neljbě to nesa, že wysoko o sobě smeyšleli, giných potupugje, že rozširowali nápisy swé, že weliké dělali podolky plášů swých, že milowali prwnj mjsta na wečerjch a přednj stolice w shromážděnjch, a že se od lidj nazýwati dali mistři, mistři. Neljbilo se mu, že se učedlnjci geho swářili, kdoby z nich w králowstwj Božjm měl přednost, a zřegmě powěděl: „Kdo z wás neywyšjim gest, būdiz služebnjkem wájm.“ Protož

také sám při poslednj wečeři učeďnjkům swým myl nohy, by se od učitele a pána swého učili pokoře.

7. Rowně tak měl Ježíš *hrdinskau, pewnou smysl*. W negedaom byl nebezpečenstwj žiwota, aťe nic se nelekal. Obcowal s úhlawnjmi nepřátele swými, a s nimi i stolowal. Ač pak toho byl dobře swědom, že protiwnjci na každé slowo geho magj pozor, nicméně se gich nic nestrachowal, nic gim nepochlebowal, anobrž neslýchanau odewřenostj gim w oši powěďěl, že gsau pokrytci. Nestrachowal se ani toho neystrašněgšjho, krutokraté smrti. Pomyšlenjm na tuto hroznau smrt se aice krwawý pot na těle geho wyprýskl: ale to bylo toliko, pomjgegjcj znamenj lidského přirozenj. Mužně šel wstřjc zrádci swému a wyslanému k getj geho hluku, srdnatě odpowjďal kněžské radě, a když mu Pilát k powáženj podal, žeby měl moc geg propustiti aneb ukřižowati, swobodně mu odpowěďěl: „Nemělbyš nade mnau nižáďné moci, by s hůry tobě dáno nebylo.“ Pewně, nepohnutě stál na tom, což wěďěl býti wůlj nebeského otce swého. Giž w dwanáctém roku wěku swého milowané matce swé, gešto ho s Josefem tři dni bolestně hledala, statně odpowěďěl, že neměli proč ho hledati, awoi wěďeti mohli, žeby se nikde zdržowati nemohl, leč gediné w domu nebeského otce swého. Když mu Petr po straně domlauwal, aby nechodil do města, kdežby mu bylo bolestnau trpěti smrt: srdnatě se mu opřel, řka: „Gdi za mnau, satane, ku pohoršenj mi gsi; nebo nechá-

při věcj, kteréž gsau božské, ale kteréž gsau lidské.“

8. W powaze Ježjšowě podiwenj hodna gest i také *tichost* geho. Lidé šlechtné myslí druhdy sprawedliwě se hněwagj, ale hněw gegich býwá přjliš prudký a nemjrný. Obzwláštně se nad mjru hněwem rozpalugj, když se něco gich samých dotýká, gesto ginau dobau, an gim o něgakau dobrau wěc horliti náleželo, chladni ostáwagj a tisi, gakoby se o malichernost gednalo. Naprosto gináce si počjnal Ježjš. Žiwě se zasazowal o prawdu a o dobré lidské, a welice horlil přjčinau zneuctěnj domu Božjho; ale přjčinau wlastnj osoby swé, a kde toho nebylo potřeba, tichosti dokázal, gakěž gisté žádný geště člowěk neprogewil w gednánj swém. Wlastnj uředlnjci geho měli nedostatky a wady swé: nicméně nikdy se na ně nepopudil, tak gako i giných lidj křehkosti powolně snášel. Wýborně znal newěrnost Jidišowu a konečné uloženj na myslí geho; nicméně i geho trpěliwě nesl, a nikoli hněwně, nýbrž ljtostiwě s njm o zlém předsewzetj geho rozprávěl. Welmi zhusta mu k hněwu dána byla přjčina: předce však z ust geho ni gedno přjkré, mrzuté, diwoké a bauřjcej slowo newyšlo. Protiwjnci geho často úmyslně ho pekaušeli a zlobiwě dráždili: ale však proto se předce nikdy nezpěnila krew geho, nikdy nehořel, nikdy obyčegem plachých, rozelených lidj nehřjmal hlas geho. W poslednjm hrozném utrpenj swém tak byl tich, gakoby se ho

posmjwánj a ukrutnost mučitelú geho nic netýkala. „Když mu zlořečili, nezlořečil zase, a trpě ne hrozil, ale poraučel křiwdu swau tomu, genž sprawedliwě saudj.“

9. Ačkoli pak Ježíš w plné mjře byl tich, nicméně přjčinau zákonnjkú židowských a Fariseů negednau znamenitě w mysli byl pohnut, gakož i welmi důtkliwě k nim a o nich mluwil. To gest zřegmým důwodem, že *powaha geho od powahy farisegské naskrz byla rozdjlná*. Byliť pak zákonnjci a Fariseowé lidé, gesto cedj komáry, welblaudy pak požragj. W maličkostech měli swědomj až hned teskliwe, w hlawnjch ale a mnoho-wážných wěcech náramně prostranné, neb raděgi žádné. Twárnost měli swatých, srdce ale lidj na wrch zkažených a přewrácených. Ač pak od prawé šlechetnosti cele byli odchýleni; nicméně opogeni gsauce domněnjm neobyčegné zbožnosti a dobroty, každého potupowali, kdož w smeyšlenj a obcowánj swém gim nebyl podoben. Měl tedy Ježíš u weliké nenáwisti pokrystwj a domnělau swatost, a gakož důtkliwě předkládal, že prawá ctnost w sličných úmyslech, a w čistém, zlých wášnj a náklonnostj prázdném srdci podstatně gest založena: tak zagisté sám wnitř w srdci swém měl plnost wšj mravnj dobroty, a gakýmž byl koku, takowýmť byl i w skutku, anobrž wnitř byl daleko lepsj, než ginj lidé, gedno na powrchnost hledjce, sauditi mohli. Ze wšech geho řečj a činů od ewangelistů poznamenanych, gest wědomo, že

byl velmi upřímný a otevřený, a že srdce jeho vždy v pravé své vlastnosti se na jeho pronášelo. Neměl proč v něčem se tagiti, tak jako zákonnjci a Fariseowé, nechtěli-li všemu světu býti za powrhel, nečistotu a zlobu srdce svého pláštěm ctnosti přistjratí museli.

C.

Zřjce na powahu Ježjšowu, gelikož se *giných lidj* dotýkala, přemilostnau gi býti widjme.

1. Wšecky naše powinnosti k *giným w lásce* gsau zahrnuty, čili w opravdowém úmyslu, každému člověku wjím možným během k šťastnému, blahoslawenému žiwotu prospjwati. Gakož pak Ježjš lasku k *giným* hlawnjm učil býti Božjm přikázánjm, tak tolikéž sám swrchowaně byl laskaw ke všechněm lidem. We zprávách ewangelistů nic nenj tak swětle a patrně wylóženo, gako to, že Ježjš o blaho lidské prwnj a hlawnj měl péči. Mohl w prawdě sobě samému toto wydati swědectwj: „Wětjho milowánj nad to žádný nemá, by žiwot swúg položil za prátece swé. Gá gsem pastýř dobrý, kterýž žiwot swúg pokládá za owce swé.“

2. Tato čistá, newystihlá láska jeho se prwotně tjm dáwala na gewo, že byl velmi *obchodný a towaryšný, snadný a přjstupný všechněm lidem*. Důwěrně obcowal s lidmi bez rozdjlu pohlawj, wěku, vlasti, uměnj, náboženstwj a stawu. Skloňowal se i k dětem, a když gednau

učedlnjci geho bránili matkám s djtkami swými přistaupiti k němu, byl tomu odperen, a wzaw ty djtky, k srdci swému ge winal, a wzkládal na ně žehnagjcy ruce swé. Zacheus a wsickni Řjmskj weyběrčj Židům w pohrdánj byli. Ježíš ale i s nimi přátelským obyčegem obcowal. Reptali Farišowé, žeby se i s hřšnjky obchodil: on jim ale dal k powáženj, že nepotřebuj zdrawj lékaře, nýbrž nemocnj, a že syn člověka nepřisel, aby koho zatratil, alebrž by spasil, což bylo ztraceno. Neobcowali Židé se Samaritány. Protož se diwila žena Samaritánka u studnice města Sichar, au Ježíš s nj se gal rozprávěti, a wody k napitj od nj požádal. I učedlnjci geho, přisedše k tomu, diwili se, že s tau ženau mluwil.

3. Gakož pak Ježíš se všemi lidmi obcowal, tak měl ku všechněm *stegně citedlné, swrchowaně, autrpné srdce*. Neb gakož on we všech případnostech gednal: takéž i podnes wsickni lidé gednagj, gešto radost a zármutek, štěstj a hubenost giných žiwě cjtj, a wúbec ke wprawenj se w srdce bližnjch swých gemni gsau a způsobni. Wšecky řeči Ježíšowj welikau progewugj srdečnost. Žiwě si na mysli předstawowal, co cjtj člověk, genž pro dluhy u wězenj má býti uwržen, genž pro newěru, naň prokázanau, službu swau má ztratiti, genž promrhaw statek swůg, a vzdálen od otce a radostj domácjch pohnut gest. bjdau swau; žiwě si předstawowal, co cjtj dobrý otec při nagitj ztraceného syna swého, co cjtj dobrý pastýř, genž našel

owci zablaudilau, co cjtj žena, porodlwiš djtě, neb wyprawugje sausedkám, že nalezla penzj ztraceny; žiwě si předstawowal bjdu chuděho Lazara, genž před domem bohatec po drobtech prahlse stolu padagjcjch; žiwě si předstawowal hoře a tauhy boháče w pekle pohřženěho; žiwě si předstawowal bjdu člowěka mezi laupežnjky upadšjho, a bolest Samaritána nalezšjho geg. Mluwiw o zkáze města Jerusaléma, hnut byl tau hroznau bjdu, kteráž prikwačiti měla lid židowský, a ljto mu bylo tēhotných a kogjcjch, kteréžby w přesmutný onen čas utjkati nemohly. Zočiw Zachea, na fjk wylezšjho, tudž poznal tēgnau žádost dobrého muže toho. Wida zástup lidu hlad trpjcjho na paušti, řekl: „Ljto mi gest zástupu!“ Uzřew wdo-wu, ana slzy proléwá nad gedíným synem, gegž zachwátla smrt, hnut byl k nj milosrdenstwjm, a řekl: „Neplačič.“ Wida lidi, tělesnými neduhy sauzené, a slyše hlas nešťastnjků, tudž se bolest hnula w srdci geho. Mage před očima město Jerusalém, tudž wzpomenul na děsnau bjdu, kterauž mělo sewrjno býti, a tjnto pomněnjm slzy se cedily z oěj geho.

4. Tato pak weliká saucitnost Ježjowa nestawowala se sama na sobě, nýbrž *w dobroděgných se gewila skutcjch*. Wšem lidem přjwětíwau ukazowal twář, a kdož se koli k němu přibljšil, potěšen a obradowán šiel od něho. Dobře činil každému, nehledě na osobu, staw a wjru geho. Žádný nebyl oslyšen, kdož se koli s prosbau ně-

gaku k němu uchýlil. Mnohým, gešto se ostýchali, žádost srdce mu wygewiti, samoděk a bez prosby pomohl. Nechtě se k němu kdo w čas neb w nečas o něco obrátil, třebas i nočnj dobau, našel geg wždy k službám hotowa. Weškeré gednánj geho k giným lidem Lukáš w mále slow zaupna obsáhl, řka: „Chodil, dobře čině.“

5. Mezi blahoděgnými skutky Ježšowými zvláště nám znamenati slušj welikau *dobrotu a člo-wěkolibnost, kterauž posuzowal wady a poklé-sky lidské.* Čjm wznešenějšj a čistějšj ctnosti wyučowal, tjm mjrnějšj wynášel saud o ctnosti, kterauž lidé w skutku prowozowali. Mohlť owšem, sám neyweyš gsa čistým a dokonalým, přjsně posuzowati obcowánj giných: nicméně wjdným a milostiwým byl saudcem gegich. Wýborně znal Jidášowu náružiwost, ale nikdy twrděho slowa o něm neřekl. Přiwedli k němu ženu w cizoložstwji postizenau: ale on gj wýstupku gegjho těžce newážil, a nedal gi kamenowati, nýbrž zastal gi, a s laskawým napomenutjm propustil. Šimon twrdě saudil ženu, kteráž nohy Páně celowala, a ljbau wúnj naplnila weškeren dům: ale Ježš mu dal na wědomj, kdyby přjsně sauditi chtěl, tak gako on přjsně onu ženu saudil, žeby se wlastnj geho chowánj méně dobré a sličné býti ukázalo. Powaha zákonnjků a fariseů mu neywjce byla proti mysli: nicméně weškeru mrawnj zkázu a přewrhlost gegich nepřidjtal úmyslu, nýbrž nerozumu, zmatenj smyslu a bludným důmyslům, genž weskrz

opanowaly daši gegich. Negednau ge slepci gmenowal. I přebolestného křižowánj swého nepřičjtal židům k weliké wině, nýbrž k sleposti myslj. Protož ge poraučel miłosrdenstwj Božjnu, řka: „Odpust' gím, Otče! nebo newědj, co činj!“ A gakož sám mjrně a wljdně činy giných řidj posuzowal, tak též welel, aby každý wljdným byl soudcem giných, a raděgi na sebe hleděl nežli na giné. „Nesudte, aby gste nebyli sauzeni. Kterak wiědj mrwu w oku bratra swého, we swém ale oku bratřwina neznamenáš?“

6. Ačkoli pak Ježš na wšecy lidi bez wýminky welice byl laskaw, a obecnj dobré wšechněch obmýšlel a gednal: nicméně k některým lidem obzwláštnj se nesl milostj, a *důwěrným, srdečným byl gegich přjtelem*, přjtelem w plněm smyslu slowa toho. Tato ctnost tak úplně nalezala se w powaze geho, že mrawnj dokonalost i skrze ni wstupowala až na wysost. Zwlaštnj přjznj byl nakloněn k Lazarowi a k sestřám geho w Bethanii, gakož doličuge Jan ewangelista, řka: „Milowal Ježš Martu, i sestru gegj, i Lazara.“ Umřelť Lazar, Ježš pak, přibraw se do Bethanie, gakž uzřel, že Maria, sestra Lazarowa pláče, a židé, s nj přišedše, že pláčj s nj, zastonal duchem, a zkomantil se. Stana pak potom u hrobu Lazarowa, srdečně zaplakal, tak že kol něho stogjcj židé, wi-dauce, an slzj, prawili: „Ay, kterak ho milowal!“ Z uředlnjků swých obzwláštně milowal Jana, kterýž i při poslednj wečeři odpočjwal přjtelským o-

byčogem na prsech geho. Marii, matku swau, tolikéž srdečně milowal, an i s křjže swého utěšená k nj promluwil slowa, a milowanau milowanému poručil Janowi, řka: „Ay, matka twá!“

7. Co se tkne giných lidj, i také to w mrawnj powaze Pána Ježíše zwlastě buď znamenáno, že w prawé, upřjme wáźnosti měl duchownj a swětškau wrchnost, ač ginák sám byl pán pánů a král králů. Nikdy newkročowal w službu gegich, nikdy wedenj auřadu gegich nepřekážel. Welešpatnj lidé byli Zákonnjci a Fariseowé, a však že seděli, gakožto předloženj, na auřednj stolici. Mogžjšowě, welel Ježjš, by gich každý byl poslušen. Řekl zagisté: „Wšecko, cožkoli rozkázali wám zachowati, zachowáweyte a plňte, ale nezprawugte se skutky gegich.“ Malomocných oněch mužů očistil sice: ale přikázal gim spolu, aby se ukázali kněžjm. Byw otázán, slušelo-liby daň cjsaři dáwati, na rázu podaného sobě penjze ukázal, že cjsař gest neyvyššj wrchnostj, a doložil slowa: „Dáweytež, což gest cjsařowo cjsaři, a což gest Božjho Bohu.“ Ginau dobau ukázal Petrowi, že by nebyli vlastně powinni, plat dáwati weyběřejm; ale hned také řekl Petrowi: „Abychom gich nepohoršili, gda k moři, wrz udici, a tu ryba, kteráž neyprwé uwázne, wezmi, a otewra usta gegj, nalezneš penjz, kterýž dey gim za mne a za sebe.“ Stogjcjho před kněžškau radau nectný slúha w obličeg udeřil, gakoby byl biskupowi nedal dosti poctiwé odpovědi. Ježjš by byl owšem poliček

* *

ten sněsti mohl, ať welmi wjce přetrpěl, ale aby se nezdálo, že w skutku neyvyššimu knězi přjslužné newzdal cti, plně se očistil, řka: „Mluwil-li gsem zle; swědectwj wydey o zlém; pakli dobře, proč mne tepeš?“ Tato kněžská rada welmi nesprawedliwě nakládala s Ježšsem, a hodna byla přjsné domlawy; nicméně Ježš wětšjm djlem mlčela mjrně i tiše si počjnal, aby se nezdálo, že wrochnosti powinné pocty newzdává. S Pilátem, gakožto s cjsarským wladařem, tolikěž welmi wážně, uctiwě a šetrně mluwil.

D.

Nynj mi geště nawrhnutí gest, gak smýšlel a gednal Ježš přjčinou *swatoswatého úřadu*, kterýž naň od Otce nebeského byl wzložen.

Poslal Bůh Otec Syna swého na swět, aby skrze něg zwelebil celé pokolenj lidské, a netoliko wezdejšj blahosláwenstwj geho powýšil, nýbrž i wěčné blaho mu wygednal. Protož se Syn Božj newýslovnau měrau spogil s člowěčenstwjm w gednotu osoby. Wěčný syn wěčného otce přirozenostj našj se přioděl tak, že w člowěčenstwj swém mocně konal wůli Božj, a to učenj, kterýmž celé lidstwo oswjčeno býti mělo. Konal obzwláštne i w tom wůli Otce nebeského, aby w národu židowském štjpil swatau, blahotwornau wjru, pak ale pro spasenj swěta na křjži skonala žiwot swůg. Tomuto welenj Otce swého Ježš zauplna zadosti učinil.

Neodcházel k cizjm národům, nýbrž zůstal w zemi židowské, procházege s učedlnjky swými města a městečka, a zwěstuge lidem příšlé králowstwj Božj. Wšude oznamowal, že on gest Kristus, syn Božj, pán a král a budaucj saudce weškera pokole-nj lidského. Přednášenj božského učenj swého byla čelnj práce a péče geho. Učil totiž w chrámu a we školách, po domech a na ulicjch, na horách a z lodj, za stolem i po cestách, we dne i w noci. Učil neunawenau pjlj učedlnjky swé a wšecky giné lidi. Učil giž w pěkných podobenstwjch a powj-dkách, giž w důmyslných, gádrných powěděnjch, giž důvěrným rozmlauwánjm, giž nepřetrženau, mocnau, pronikawau řečj. Wyučuge pak nepřestal připomjnati, že nemluwj sám od sebe, nýbrž že mluwj to, což slyšj od nebeského Otce swého, a že Bůh sám mluwiti ráčj usty geho.

Dobře však znameneyme, že učenj Ježíšowo a zázračné působenj geho tak úzce bylo spogeno, že se nedá gedno od druhého odtrhnauti, a že i ewangelistowé o obém pospolu mluwj. „Kázal ewan-gelium králowstwj, a uzdrawowal wšelikau nemoc a wšeliký neduh w lidu. Mluwil gim o králowstwj Božjm, a uzdrawowal ty, kterýmž toho bylo potřebj.“ Kdekoliwěk slyšjme učjchjo, tam ho tolikéž widjme twóřjchjo diwy a zázraky. Žádný rozum-ný swědek řečj a skutků geho učenjm na diwy, di-wy pak na učenj geho zapomenauti nemohl. Tá-žeme-li se giž, proč Ježíš neustále učenj s diwy a diwy s učenjm spogowal: cele se ugištugeme tjm,

344 Pogednánj o mravnj powaze P. Ježjše.

že to činil pro dokázánj božské důstognosti swé a božské prawdy učenj swého. Blahoděgnj byli zázrakowé geho, a ta dobročinnost nebyla hlawnjma poslednjm aučelem gegich. Kdo měl zřenj na blahotworné diwy geho, a tázal se, k čemu by vlastně slaužili, a coby gimi newiditedlný Bůh oznamowati ráčil: nemohl ginák sauditi, než že tito diwowé gsau zřegmý prst Božj na Ježjše, gakožto na prawého Krista a zwěstowatele králowstwj Božjho ukazugj. Zgewnoť tedy gest, proč Ježjš ustawně a swrchowananu horliwostj i učil izázraky působil.

Když pak zaupna zadosti učinil úradu učitele, a cjrkew zarazil, kterážby božské učenj geho na wěčné časy w přesnosti a čistotě zachowala; když mu giž nic wjce konati nebylo, samoděk a gak čistým tak i přegasným úmyslem pro spasenj swěta přehroznanu smrt křžje podstaupil.

Kdo nestranným saudem a upřjmným srdcem wážj mravnj powahu P. Ježjše, widj gi owšem na wrchu wšj možné dokonalosti, a čige se rozhorle na k srdečnému ctěnj a milowánj geho. Gasně mu do oěj swjtj prawost slow apoštola řkaucjho: „Kristus nám pozústawil přjklad, aby gste nasledowali šlepěgj geho.“ Welebj ten také Boha s šlechetným setnjkem, kterýž stál naproti křžji Ježjšowu, a činj s njm nepokryté wyznánj: „Gistě člowěk tento byl sprawedliw, (Luk. 23, 47), gistě, gistě byl — Syn Božj!“ (Mat. 28, 54).

---

2. Důkladná známost gazyka Českého duchowenstwu potřeba.

Od Dra. Josefa Liboslawa Zieglera, Děkana
Chrudjmského.

Mezi mnohé dobré a chwalitebné vlastnosti, gimíž mladému, na winnici Páně se strogjcjmu duchownjmu opatřenu býti přjslušj, i ta wšjm práwem počtena býti zasluhuge, aby gazyka, w němž slowo Božj hlásati, swátostmi posluhowati, a giné powinnosti úřadu swého zastáwati má, powědom, a to ne gakž takž, nýbrž důkladně, a gak možná gest, dokonale powědom byl. *)

Nebo co mu medle platno gest wše geho uměnj, co mu wšecka w čas studij nabytá dobrá a spasitedlná poznánj prospjwagj, gestliže se gimí, pokud potřeba káže, i s ginými zdělití, gestliže ge i giným do mysli a srdce wprawiti, a tak k obecnému dobrému obrátiti s to nenj? Toto poslednj se wšak gen tehďáz s žádaným prospěchem w skutku wewesti dá, když gazyk, gehož w zastáwánj swého úřadu užjwá, w swé moci má, když s strany wšeho, o čemž mu k giným mluwiti geho staw a powolánj káže, rádně, určitě, důkladně, schopnotem swých posluchačůw přiměreně, owšem i pravidelně a ozdobjně se wygáďřiti schopen gest.

*) Pastoralanweisung zum akademischen Gebrauche, von Andreas Reichenberger. Wien, 1805. I. Th. 1. B. S. 113. 114. Ebendesselben Pastoralanweisung. Wien, 1815. I. Theil. S. 18. Seite 24. 7.

Než to samó práwě, bohužel! gest, čehož se mladým českým duchownjm za našich časůw obyčejně nedostává.

Se skrowničkau gazyka swěho známostj, kteréž w lůně swých rodičů gsau nabyli, a kteréž meze wšednjho žiwota nepřesáhá, přicházegj na studie, kdežto wšeka uměnj, gimiž rozum lidský se vzdělává a srdce šlechtj, se gen w gazyku cizjm, djlem německém, djlem latinském přednásegj, o gazyk pak Český přjliš málo péče se wede, a sem tam skrz celý tento dráhny čas téměř oň se ani nezawadj.

I což, medle odtud pogjti může giného, anožli že i ta skrowničká známost gazyka národnjho, kterau ma liternj uměnj se oddáwagjee opatření byli, napořád ucházj, a konečně docelaby zmizela, kdyby djlem přirozená k tomu, což gsmě s mlékem, ať tak djm, materským do sebe wsáli, láska některých newzbuzowala, djlem i potřeba k tomu neutila, aby krom školy aspoň s swými spoluúčenci, známými, přátely a rodiči, z kterýchžto poslednjch mnozj pauzj Čechowé gsau, česky rozmlauwali. A wšak i to rozmlauwánj se opět genom na věci každodennj, ne pak na uměnj wztahuge, gehožto owóce někdy swýma vlastencům, pauhým Čechům předkládati magj.

Gedna z neyhlawněgšjch vlastnostj a powinnostj dokonalého učitele lidu gest, aby mu byl w všem, co a kdekoli přednásj, *srozumitedlný*. Tato powinnost tak gistá a patrná gest, že chtjti gi

dokazowati, byloby tolik, gako chtějí w bjlé poledne swjci rozžjci, aby lépe widěti bylo. Zatjm však předce se udržeti nemohu, pěkná sem patřj-cj slowa swatého Pawla w I. listu Kor. w k. 14, 7. 8. 9. připomenauti: „*Wšak*, (prawj apoštol na do-tčeném mjstě k duchownjm cjrkwě Korintské u-čitelům), *i bezdušné věci, gako nástrogowé hu-debnj, pjšćala u harfa, newydağj-li rozdjlného zwuku, gak bude wědjno, co se pjská, aneb na harfu hrá? Podobně wydá-li trawba negistý hlas, kdož se bude strogiti k bogi? Tak i wy, newydáte-li gazykem swým srozumitedlné řeči, kterak bude wědjno, co se od wás prawj? Bude-te gen u wjtr mluwiti.*“

Ta však powinnost, swým posluchaďm býti srozumitedlným, gde tak daleko, že učitel nesmj na tom přestati, když tomu, co přednášj, se rozuměti máže, nýbrž že hleděti musj, aby nerozuměti to-mu ani možno nebylo. „Non tantum ut intelligi possit, prawj Quintilián, videre debet orator, sed ut non possit non intelligi.“

K docjlenj této tak spořádané srozumitedlnosti přede wšjm potřebj gest, aby učitel gazykem mlu-wil, gakým mławj posluchači.

Tjm však ohceme řjci wjce, než že má s Če-chy mluwiti česky. Česky totižto netoliko podlé zwaku, ale také podlé ducha toho gazyka. Neboť gedenkaždý gazyk negen podlé zewnitřnjch, ale i podlé wnitřnjch powah a vlastnostj se od druhého dělj. A gak mille se tyto w řeči nepozerugj, pře-

stane býti vlastně tjm samým gazykem, a nesrozumitedlnost nasleduge newyhnutedlně.

Kdyby někdo, německy káže, w němčině fraucauzských neb giných národů způsobů wygádřenj užjwal, kterak mu lidé w těch gazyojch nezběhlj porozuměgj? I nelze býti ginák tomu, genžto Čechům káže mjaj w češtinu způsoby mluwenj německé. Abych to w příkladu ukázal: Kdyby kazatel Český takto k swým posluchačům mluwil: „Mnoho milowanj křesťané, nechme nás hljdati před masitými žádostmi“ — mluwilby owšem dle zwaku český, ale dle powah gazyka německy; a tjm samým Čechům nesrozumitedlně. Němec zagisté dle powah a dle spořádánj gazyka swého dobře a srozumitedlně by tak řekl: „Vielgeliebte Christen, lasset uns hũthen vor den fleischlichen Lũsten.“ Als Čech nižádným způsobem. Nýbrž, chce-li Čech stegná myslenj u swých posluchačů ku wzniku přiwesti s těmi, která sám má, průpowěď tuto přednárege, musí tu samu w češtině takto přednesti: „Rozmilj křesťané! střezme se, wystřjhejme se tělesných žádostj.*)

A wšak právě ta chyba, že se totižto w češtinu mjaj způsobowé mluwenj němečtj aneb latinštj (až tito řjdcęgi), může mezi učiteli duchownj-

*) Slyšeli gsme také letos skutečně, geduho kazatele, ač rodilého Čecha, swé noworočnj kázanj takto začjnat: „Opět gsme gedeu rok *nazpátek složili!*“ a t. d. Ubohý kazatel! ubozj posluchači! — nerozuměli hned prwnj průpowědi! Pozn. Red.

mi w Čechách téměř všeobecnou nazwána býti od toho času, co Česká mládež w cizjm, a ne we swém gazyku mysliti, a we všelikém uměnj, w cizjm a ne we swém gazyku wygadřowati se uěj, a tak zwelebowánjm a rozšiřowánjm cizjch gazyků domácj se zanedbáwá. „Kdyby, (prawj wyborně Kralowěhradecký spisowatel P. Rautenkranc, w Hlasateli Českém 1806. str. 487) u wyučowánj cizjm gazykům rozdjl se okazowal mezi nimi a gazykem materským; kdyby, gestli ne wšecy, aspoň některé věci přednášely se we školách w něm; kdyby učenj byli nepřestali spisy učené w něm wydáwati, a pracowati na rozšjřenj a zwelebenj geho podle příkladů našich slawných předků; aneb aspoň, kdyby nynj w těchto vlastenci boolestných okoličnostech učenci theoloģičtj zvláštj pilnostj gak přede wkročenjm w úrad pastýřský, tak i napotom o dosaženj dokonale známosti gazyka, w stawu swém sobě potřebného, pečowali a usilowali: nikdy by duch češtiny českých kazatelů neopustil, nikdy by česká kázanj okrasy, a co neypřednějšjho gest, srozumitedlnosti neztratila, nikdy by se byla čistota a vlastnost našeho gazyka z prostředku učených ne wystěhowala, a swé sjdlo gediné w lůnu lidu spřestého byla nerozbila; nýbrž lid český bylby dáwno giž dokonalejšj gak w poznánj, tak u wykonáwanj náboženstwj, a literatura Česká gižby dáwno byla obohacena wybornými příklady křesťanské wymluwnosti.“ — Ne však to gediné gest,

co řec duchovních učitelů českých posluchačům nerozumitelnou činí, že cizích způsobů mluvenj do Čestiny vměšagj, ale že i pravidel gazyku Českému vlastních we swých přednášenjch tak, jak přístusj, nešetj a neostřihagj. Že w pohlawjch, w počtech, pádech, časjch, způsobjch, osobách přes tu chwjli chybugjce, sotwa které průpowědi z ust swých vypaustěgj, genž českými solecismy zprzněna a zohawenaby nebyla.

Onen nárek, který někdy Sixt z Ottersdorfu, kanclér starého města Pražského, Čech znamenitě učeny, a swé vlasti nad mjru milowný, w předmluwě ke swé knize pod názvem: *Solofernus*, roku 1553. na světlo wydané, na mnohé tehdeggjho wěku kragany gest wedl, dá se wšjm právem i na duchowenstwo našich časů obrátiti. „W prawdě gest se čemu podiwiti, (gsau slova geho) že přirozenj Čechowé, magjce swág gazyk tak hogný, tak ozdobjný, tak uslechtilý, i tak spanlý, genuž (krom gazyka řeckého a latinského) žádný se giný pod nebem w hognosti a ozdobjnosti wyrownati nemůže, malé a téměř žádné o to péče newedau, aby vlastnosti buď we psanj aneb we mlawenj gazyka swého šetřili, a gj právě a náležitě požjwali. Často to wjdáme a slycháme, že mnoh okráte skrz neopatrně mlawenj mnohým se to přiházj, že z mužů žen, a zase z žen mužů, též z mnohých gednu osobu, z gedné osoby mnoho zástupů nadělagj; mužskému pohlawj to připisugjce, což ženskému vlastně ná-

leželo, a tolikéž na odpor tomu; a to všechno pochází z toho, že se přirozené vlastnosti gazyka našeho nešetří, kterýž mimo způsob giných gazykův má své netoliko deklinacj a konjugacj, ale má také počty a rozdjly pohlavj, ba i participia w se pogjmá, a těmi všemi věcmi bez přjdwku a pomoci všech článkůw, čeho gazyk německý s ginými dowesti nemůže, swau hognost a ozdobjnost, tedy pronášj.“ Až potud Sixt z Ottersdorfu.

Gestliže tento slowutný Čech za wěc podiwěnj hodnau to pokládá, že přirozenj Čechowé w obecném mluwenj prawidel gazyka swého neostřihaj, i gakby teprw nad tjm zcela užasl, kdyby z mrtwých wstana, neporádnau a neprawidelnau čestinu, w které mnohý kazatel slowo Božj weřegně přednášj, slyšeti musil! I zdažby se udržeti mohl, aby chybugejmu do očí to samé neřekl, což kdysi mladý Indián onomu missionári powěděl, který obracege ho na wjru Kristowu, řeči chybné a zptweřené w tom užjwal: I kterak ty mne něčemu o swém Kristu učiti chceš, gešto sám ani mluwiti neumjš?

Dokonalost wšak kazatele nežadá toliko, aby srozumitedlně; nýbrž také aby *ozdobjně* mluwil. Že ozdobjnost řeči ku přeswěděnj nenj tak newyhnutedlně potřebná, gako srozumitedlnost, nelze zapřjti. Než kdo medle odepre řeči, která netoliko srozumitedlná, ale spolu i ozdobjná gest, mnohem wětšj moci, wážnosti a účinnosti? Nedělej i sprostý posluchač přednosti tómu kázanj, které

obě ty vlastnosti do sebe má? a není-li kazatel povinen, negenom vzhledem své vlastnj pochvaly, ale i obzvláště vzhledem většjho užitku se strany posluchačů, tak dobře o slušnou ozdobu, gako o srozumitedlnost swého kázanj pečowati?

Gakby vybraušená, sljčná, krásná a spanilá řeč na srdce lidská mocně působila, a ge ke wsemu možnému nakloniti s to byla, z tisjcerých příkladů řečnjků a básnjků gak pohanských, tak i křesťanských se dosyta učjme, kteréžto před očima magjce nepřátelé náboženstw Jězjsowa, i oni ku prokletěnj cesty swému gizliwému učenj k srdcjm wyznawačů Kristowych toho samého prostředku, ne s malým, nastogte! prospěchem se uchytili.

Proč medle Voltaire, Rousseau, Mirabeau a ginj nepřátelé křesťanského náboženstw takowau zkázu, takowé zpuštěnj mezi lidem způsobili? Proč se tak dychtiwě gich spisowé četli, a ten ged, který k usmrcenj giných gsau pripravili, s takowau, ať tak djm, hltawostj se polykal? — Snad pro důkladnost toho, co twrdili? anebo pro důležitost těch poznánj, gežto swým ōtenářům poskytowali? Gistě ne! Nýbrž wšeho toho nebylo přjčiny giné, nežli pěkný a přjgemný způsob psanj, kteréhožto k rozšjřenj swého gedu gsau užjwali. Ten gediný gim cestu ke šperkownjm sličného pohlawj stolkům, do komnat pánůw, pjsáren úřednjkůw, počjtáren kupcůw, djlen řemeslnjkůw a umělcůw, ba i k mládeži proklestil. Po-

kudž však nepřátelé náboženstwj Kristowa tolik práce vynakládaj, aby swým spisům všemožné okrasy a přjgemnosti dodali ku potlačenj prawého náboženstwj: měliby duchownj ku zwelebenj, rozšjřenj a utwrzenj téhož náboženstwj méně činiti? Mělibychom na ozdabu a ljbst swých, kteráž z toho úmyslu držjme, přednášenj méně práce wážiti? I geli kdo medle we swětě, genžby drahou masť we špinawé chowal nádobě, anebo welikým nákladem připrawenau krmí na nečisté swým hostům předložil mjse?

Slowutný krasowědec *Rollin* w předmluwě ke *Quintiliánowi*, kteréhožte k dobrému studujcuj mládeže s mnohými poznamenánjmi na swětlo vydal, prawj: „Meminerimus, hanc verbo, quod annuaciamus, et nobis ipsis et auditoribus debere reverentiam, nihil ut, nisi accommodatissimum, et quam fieri potest, diligentissime præparatum, adferamus.“

A w jiné knize pod názwem dle německého přeloženj w *Lipště 1770*. „Anweisung, wie man die freien Künste lehren und lernen soll,“ opětuje se to samé, a dokazuje se tato powinnost objrně: „Man hat zwei Fehler beim Predigen zu vermeiden: einen, wenn man die Verzierungen der Rede gar zu sehr sucht; den andern, wenn man sie gar zu sehr vernachlässiget. Diejenigen also, die die nöthigen Verzierungen der Rede vernachlässigen, machen das Wort Gottes verächtlich, hintergehen die Erwartung der Leute, die begierig zulaufen,

ihren Hunger zu stillen, und nüchtern wieder zurückkehren müssen; ja sie entehren die göttliche Majestät, deren Gesandte sie sind, und bedenken nicht, dass der Abgesandte eines Fürsten, wenn er es so machte, von seinem Herrn mit Rechte für einen Uibertreter würde gehalten werden. „*Verflucht sey derjenige, der des Herrn Wort nachlässig thut,*“ — sagt die Schrift beim Jeremias, 48, 10. Und welches Werk kann wohl billiger ein Werk Gottes genannt werden, als der Vortrag der Religionswahrheiten?“

Ozdobně tedy mluwiti gest powinnost důležitá, powinnost swatá každého duchownjho učitele.

Než kterak té powianosti má zadost učiniti? W čem záležj ozdoba řeči? Zdaž ne w náležitém výboru slow a způsobů mluwenj? Zdaž ne w opatrném a maudrém užjwánj tropů, figur, period, podobenstwj a paměti hodných průpowědj? Zdaž ne i také w dobrém pořádku, w pravidelném ohýbánj a spogenj všech slow, z nichž řeč naše gest sestawena? A toli wše dokáže ten, který gazyka, gjmž mluwj, powrchnj toliko známost má? který o grammatická a syntaktická geho pravidla ani nezawadil? který dobrau českau knihu gaktě žiw ani w ruče neměl, tjm méně w nj četl, a gestě méně o tom, co četl, přemejšlel? — Ozdobnost řeči takowému gest nemožná. — Než řekne snad někdo: *Prawda nepotřebuge žádného ljčenj. Prawda se sama sebou ljbj, tak gako diamant swé milownjky nalézá, bytby gen we dře-*

...*we zasnazen byl; nač tedy se mým smážití, bych
mó náboženská přednášenj ozdobil a okrásil?
Alespoň když sprostému lidu kážu, neníť žádná
veliká ozdoby zapotřebj, neboť ten basto-
ho nerozumj, coby pěkného a nepěkného w ře-
či bylo. Odpowjdam na tuto námjtku: Prawda
nepotřebuge žádného ljčenj. To může na ney-
wejš platiti wzhledem lidj učených. Těm když se
káže, neníť owšem potřebj, aby se prawda mnoho
ljčila, — ačkoli i učenj prawdu we přjslušném odě-
wu wždy předce raděgi widj, nežli nahau, aneb
dokonce w ledagakés hadry obločenau. Ale u ne-
učených a sprostých lidj to mjsta nemá. Těm se,
gak zkušenost učj, prawda nikdy neljbj, leč se
jim we své celé auprawě a stkwostnosti před oči
předstawj. Neboť lidé neučenj a sprostj, nascho-
pni gsauce, gednu každan wěc dle wnitřajch po-
wah posuzowati, welmi tuze se na to, co powrh-
njho a do smyslů higjejh gest, wjžj, a při tom z
wětšj alespoň částky zůstawagj.*

...*Dále slážj nám powážiti, že prawda beze wšj
auprawy často trpká a odporná gest. Chceme-li gj
tedy, gak k učeným, tak k neučeným přjstup zga-
dnati, musjme chtě nechtě zde lékařů nasledowati,
omnichž dj Lukrecius w kn. 4., k. 4.*

...*Velut pueris absinthia tetra medentes
Cum dare conantur, prius oras poculi circum
Contingunt melis dulci flavoque liquore.*

T. g. gakož pacholatúm, když lékařowé z pe-
lunky léky dáwagj, dřjwe čjši kolem wždy natjragj
žlutau medu sladkého mjzau.“

K tomu lze přidati: „Těž i dáwagjce gim
užjwati hořké pilulky, dřjwe ge pozlacugj, by
spjše takto přišly gim k chuti: tak se i Božjho
slova hlasatel má wždy chowati. Slad on tedy
mjrně, a swau řečj všecko ozdobug, cožkoli lidu se
zdá býti trpkého w zákonu Páně.“

Dále se w námjtce prawj, že *sprostj lidé*
tomu nerozuměgj, coby pěkného neb nepěkné-
ho bylo. To platj w tom toliko smyslu, že
sprostj lidé přjčinu powědjti neuměgj, pročby
něco pěkného bylo, neb nebylo. Ale oit pěkné-
ho magj tak dobře, gako lidé učenj, genom že ne
tak autlý a zostřený. Zawedme gen sedláka do
společnosti, kde se koncert něgaký neb symfonie,
anebo všeliké, dobře obsazené, rozličných náro-
dů pjsně od zběhlých w uměnj hudebnjm mistrů
hragj: a wedme ho na to do krěmy, kde dudák
s huslařem hude. Gistě že wyzná, že se mu prw-
nj společnost mnohem wjce ljbj, nežli druhá. Což
se pak obzvláště ozdobnosti řeči týče, pomměme,
že za těchto časů negen lid učený a wycwičený,
ale i lid sprostý čtenjm swatých pjsem a giných
rozumných knih w neyčistšj češtině sepsaných roz-
djl mezi prawau, čistau a ozdobnau, též neprawau,
nečistau a neozdobnau češtinau welmi dobře pozná-
wati se učj, a že žádage, aby se kazatel k geho
sprostnosti snjže, sprostě mlawil, nikoli nežádá, aby

chybně, sprostácky a nemotorně mluvil, a tak příkladem svým k většímu gazyka porušenj dopomáhal.

Může se také od kazatele, gakožto muže, genž rozumnostj swau osadu přewyšowati má, a proto také liternjmu uměnj se od maličkosti oddal, všjm právem očekáwati, ba žádati, aby řádným a uslechtilým způsobem mluwenj, gestliže ne w obecném žiwotě, aspoň na kazatelnici lid předčil, a gemu w tom příkladem gsa, k naprawenj gazyka obecného napomáhal.

Srozumitedlnost tedy a ozdobnost řeči to gednomu každému českému, zvláště pak duchownjmu učiteli za swatau ukládá powinnost, aby hned záhy, hned w čas studij všecku na to wynaložil pilnost, by se s gazykem českým, s geho powahami a prawidly dokonale seznámil.

Ale kterak máme teprw ceniti weliké pohodlj, kterak newyprawitedlnau lehkost, která z dokonale známosti češtiny duchownjmu pastýři we všech geho pracjch a zaměstnánjch vyplývá?

„Kazatel, (prawj opět welmi prawdiwě výše schwálený P. Rautenkranc *) který swého gazyka mocen gest, gak pracuge snadně, gak mnoho ušetřj času, gegž na giné užitečné wěci wynaložiti může! Obsah kázanj swého zrowna česky přemysliw, a w srdci swém žiwý učiniw, wraucj horliwostj gednjm rázem geg na papjr přeneše, a wti-

---

*) Hlasatel Český 1806, str. 489.

skna geg snadně a brzo w paměť, srdečně a bez nucenj geg lidu swému předložj. Kazatel ale w gazyku nezběhlý s gakými těžkostmi a překážkami musj zápasiti, na kázanj pracuge! Mage hlawu plnau wkořeněných německých idiotismů, každau myslěnk u prwé sobě myslj německy, a pak gi ne podle ducha a způsobu Čechům vlastnjho, ale od slowa k slowu přečestuge. Gaké trápenj, gaké lámánj hlawy, neučinj-li mu slownjk zadost! aneb nemá-li docela žádného slownjku, aneb překládá-li toliko z cizjho gazyku. Zřjcka kdy se od ducha cizjho odtrhne, vlastně se po česku wygádrj, mnohau dobrou užitečnau myslěnk u opustiti, opowrhnuti musj, neuměge gi přeložiti, aneb ginák zřetedlně wypowědjti. Gaké mařenj času, gak těžké pak učenj nazpaměť! A co neyhoršjho — poněwadž řeč gehu temná, nesrozumitedlná, nucená cje swého chyb, gak marná gehu práce! A gestliže u wypracowanj kázanj, ku kterému se může připrawiti pohodlně, takowé těžkosti nalézá, a gestě se obáwati má, aby nebyl nesrozumitedlným: co počne, co pořjdy w okoličnostech a příležitostech, kdež nenj kdy dlauho přemyšlowati, gakby se srozumitedlně wygádril; kdež, gako rozum potřebných a užitečných myslěnek, tak gazyk slow a mluwenj způsobů musj mjti hognost na pohotowě? Co pořjdy u příkladu uče školnj miádež náboženstw, aneb giným užitečným wěcem, když potřebj gest, učený gazyk odložiti, a řečj dětem přirozenau a přiměřenau wěci gim nepowědomé

pochopitedlnými učiniti? Kolikrát musj mnohau otázku ginák wygáďrowati, kolikrát mnohé věci rozličným způsobem až do pochopenj wysvětlowati! Co pořjdy u kagjcjch, zdravých i nemocných, kdež všeco, co gich pohnauti a potěšiti může, plynaucj a horliwau řečj předkládati musj? — Co pořjdy w nedělnjm cwičenj dospělých, w sestinedělnjm wyučowánj nekatoljkůw, gimžto na wětšjm djle biblický český mluwenj způsob gako wrozen gest, kdež tedy duchownj pastýř obzwláštňj wýmluwnosti potřebuge? — Co pořjdy w giných s swými osadnjky schůzkách, kdež k ponaučenj gich k rozličným mimo náboženstwj gim užitečným známostem ze wšj sjly swé přispjwati powinen gest, gestliže se mu ke všemu tomu dostatečné powědomosti gazyka, hognosti slow a snadnosti nedostává? Nemusj-li ustawičné zawazowánj a kraucenj toho, co chce řjci, řeč geho netoliko gemu samému, ale i posluchačům nemilau a mrzutau činiti?“ — Nemusj-li takowá geho w řeči neschopnost gemu wážnosti a náklonnosti se strany gak dospělých, tak i mládeže hrubě ugjmati, a geg všelikým postrannjm ústěpkům, ba časem i wěřnému posměchu wystawiti? — Co však o mluwenj platj, platj též o psanj. I w tom lid sprosty za těchto dnů o moc zběhlegšj gest, nežlibýwal někdy, k čemuž gak zawedené w Čechách od cjsařowny *Marie Theresie* normálnj učenj, tak i pilné čjtánj biblj swaté a odtud prawidel dobrého psanj sobě odtahowánj welmi mnoho přispjwá.

Nehledj-li duchownj i zde předčiti, ano zůstává-li dokonce pozadu, pomluwám a úsměškům gisté neugde.

Nastogte! gaká to hanba pro duchownjho lidu učitele, když slyšeti musj, kterak spis něgaký geho rukau psaný buď u weřegných úřadů, anebo w domácjch schůzkách se od ruky k ruce podával, a nad wyskytugjcjmi se tam proti prawopisu hrubými chyby norem se krautilo, a na ně s úsměškem prstem ukazowalo! Gaká to hanba pro něho, když vlastnjma očima na to patřiti musj, kterak školnj žáčkové se nad tjm, co gim byl na tabuli napsal, usmjwagj, a brzy na sebe wespolek, brzy na učitele pohljžegjce, na gewo dáwagj, že hrubě chyby w tom nalezagj, a to samé, co na tabuli stogj, mnohem lépe si napsati traufagj!

Pročež, komu duchownj staw tak, gak zasluhuge důležitý, wzácný, drahý a swatý gest, komu prawá, upřjmná, wraucj láska k Spasiteli, a dušjm drahau krwj geho wykaupeným plápolá w stdeci, kdo w pastýrském úřadu spožehnánjm pracowati, kdo srozumitedlným, wýmluwným, schopnostem posluchačůw docela přiměřeným wyučowánjm a potěšowánjm hodně mnoho dobrého pro cirkew Božj a milau vlast swau způsobiti, kdo se po weškeren čas gak u dospělých, tak i u mládeže we cti a wážnosti udržeti mjnj; krom giných chwalných prostředkůw i toho s chutj se uchopj, aby gazyka, w kterémž tento wznešený, tento důstog-

ný úřad zastáwati bude, gazyka totiž Českého důkladnau zaopatřiti sobě hleděl známost.

Za tau přjčinau bude wždy bedliw čjtánj dobrých knih Českých, zwláště pjsma swatého, ga-kožto neyčistšjho dobré češtiny pramene, častěgi sobě w mysli přemjtage slowa welikého Erasma Roterodámského: „Quodsi Cato senior in senectute græcas literas didicit, teste Cicerone, an in ediscendo sermone patrio minus diligentes erimus, præsertim quando tam sublime negotium nobis commissum est? Sane suggestus, ubi de religione, de rebus maximis dicitur, requirit splendidam et amplam, et plane divinam eloquentiam, qua si careat ecclesias-tes, parum proficiet. Quis enim velit audire eum, qui de ipsa etiam religione loquens corruptus est, et inornatus?“

---

3. Proč práwě wjra katolická neywětšj protiwenstwj trpj?

Že katolická wjra od padesáti let, zwláště pak za našich dnů neyzuřiwěgšjch útoků, han, pomluw a protiwenstwj trpj, gest wůbec wědomo. W porauhánj bére se gegj učenj a gegj obřadowé, služebnjci gegj se zlehčugj a potupugj, a gegjmu wrchnjmu řjditeli ustawičné úklady se strogj-

Nepřátelé katolictwa nepokládaj ani gíž za potřebné swými obmysly se tagiti, a brž nepokrytě wyznávaj, že cjrkew katolickau wyhubiti obmeyšlegj, a že gistotně daufajj úmysl tento w skutek uwesti.

Slušně zniká tuto otázka: Proč asi právě tato cjrkew, tato wjra, gjž Ewropa za swé vzdělání a oswjoenj djkami gest powlnna, a kteráž časné a věčné blaho negen gednotných osob a rodin, nýbrž i celých národů zwelebowati neustále se snažj, a powždy se snažila, — proč ona právě tak nenáviděna a pronasledowána býwá? I pokusjme se na tuto otázku odpovědjeti.

Kdož gsau ti, genž náboženstwj katolické zvláště nenáwidj? Tito gsau to: Tagnj zborowé a odbognjci, — sektáři a reformátorowé wěrj, lidé neslechetnému žiwotu oddanj a od polepšení odwrácej, — konečně lichomudrowé wěku našeho. Tuto štweru třídu nepřátel katolické cjrkew gednotliwě ohlédáme.

Gíž od počátku nacházeli se hrdj, soběčtj a zisku žádostiwj lidé a odbognjci, kteřj nespokogest nj s rádem přjtomně stáwagjejm, geg po swé hlavě přemistrowati a přetwořiti usilowali. Že ale osoba pogediná proti mocnosti nic nezprawj, tedy se gich wjce sobě rowných srotilo, a zaraziwše tagité zborj, za cjl sobě wystawili hogně staupenců k sobě přilákati, lid pobauřiti, prawau wrochnost w lehkost uwesti, swrhnantl a na gegj mjsto wálců těchto zborů powjřiti. O dosaženj těchto úmy-

slá pokažegj se všemožnými praktikami, neustále pracugjce, by všeccka učenj, wšeccky ústawy, proti nim aučinkugjce, z kořene wywrátili a wyhladili. Neyhlawněgj ale ústaw, proti gich zhaubným úmyslům prozřetedlnostj božskau založený, gest katolická cjrkw. Neb ona zwěstuge ustawičně to učenj, že poddanj poslušni magj býti wrchnosti a zpráwců swých, poukazugje na příklad prwotnjch křesťanů, gešto raděgi všeccka protiwenstwj, ano i ukrutné muky snášeti wolili, než by wrchnosti swé byli se zprotiwili. Tataž cjrkw učj také, že ke gměnj a statku cizjmu nemáme rukau sáhati, kladauc toto učenj gednomu každému důtkliwě na srdce. Toto pak dwogj učenj *o poslušenstwj a šetřenj cizj magetnosti* gest základem weskerých společnostj, weskerého pospolitého řádu. Co ale naproti tomu učj, a ce chěgj tito odbognjeti? Oni učj a chťj zpauru proti wrchnosti, oni učj, anebo spjše skutkem na gewo dáwagj, že gim drženj a wládnutj z práwa gest slowo galowé, a že se můžej bližnjmu, což geho gest, odgmaati. To býwá také obyčegně hlawnj záměr a konec každého spiknutj. Má-li se toho dosjci, gest newyhnute- dlně třeba přede wšjm podryti ono náboženstwj, na němž základ a rukogemstwj weskerého společného řádu gest utwrzeno; ono náboženstwj, geaž weskerá práwa zaswěouge, weskerá zločinstwj odsuzuge; neboť ono wšelikému pozdwyženj nepřestup- nau hrázi na odpor stawj. Cjrkwi katolické ale nenj na tom dosti, by učenj swé geonom zwěsta-

wala, nýbrž ona také neustále usiluje i o to, by ge skrze swé služebnjky hluboce w srdce wěřjčjch wštpila, a ge všemi prostředky, katolickým pa-
stýřům w zpowědi a w giných přjležitostech cjr-
kewnj kázně se naskytugjcmi, k ostrjháňj téhož
učenj přidržowala.

Než, někdo by snad nawrhl: Wždyť i ostatnj
křesťanské společnosti to samé činj a učj témuž, če-
mu cjrkew katolická, proč ony w takowé nenáwisti
negsau? Na to odpowjdáme: Sekty gsaučj wně
katolické cjrkewe nemagj *předně* tolik prostředků
kázně cjrkewnj gako ona; a tudy amí negsau w sta-
wu tak bezpečně a důtkliwě přidržowati wěřjčjch
k ostrjháňj swého učenj, gako cjrkew katolická.
W tomto ohledu musj ona všem odbognjkům wel-
mi strašliwa, nebezpečna a protiwna býti. Mimo
to náchýlily se všecjky sekty wjce méně, časněgi
nebo pozděgi k odbognému učenj, gakože giž ge-
gich se odtrzenj od cjrkewe zřjdeka kdy co giné-
ho býwá, než zpaura a powstánj proti prwotaj
duchownj mocnosti, a wypowěděňj powinně po-
slušnosti. Konečně všecjky sekty tu powahu do
sebe magj, že gegich učenj, byť i na počátku lepšj
bylo, zponenáhla ze swého půwodu wypáchne, se
pohorsj a rozpadne, protož welmi snadno gest těm-
to tagným zborům gich se zmocniti, ge dle swých
záměrů přetwořiti, perušiti a k sobě nakloniti.
Tjmtó způsobem widjme, gak za našich dnů skoro
wšecjky sekty se rozpadáwagj a rozlučugj. Přitom
nemagj také žádně nejwysšj hlawy, kterážhy w

učenj wjry a mrawů gednoty a nezměnitelnosti ostřjhalo, a wšecky wěřjcy té samé kázni podrobiti mohla. Negenom tedy že negsau takowýmto tagným spolkům nebezpečny, ale býwagj často k gegich obmyslům i přjhodny a způsobny.

Katolická cjrkew stogj giž osmnácte set let nepohnuta gak we swé zprávě tak i we swém učenj, genž žádným změnam podstatným nepodléhá, žádnému bludu se nekořj, nedadauc se ani přetworiti ani porušiti, ani k neslechetným úmyslům užjwati. Proto také gest u nich w takowé oškliwosti; neboť dobře wědj, že nebe a země prw pominau, než se gim zdařj, by cjrkew tu k hřjsným úmyslům potáhli. A poněwadž nad tauto gednotau a neproměnitelnostj cjrkewe bdj papež gakožto wrchnaj řjditel, kterýž, co obecny otec o neporušenost a celost učenj pečuge, bez něhož by se také brzy w gednotliwých člancjch, w učenj i w kázni rozpadnauti musela; poněwadž tento obecny otec takměř základnj kámen téhož stawenj gest: proto geg tak auhlawně nenáwidj, tupj a pronasledugj. K tomu má také katolická cjrkew gisté ústawy a rády, kteřj co odpowědnj nepřátelé těchto tagných spolků zdagj se k tomu gako býti ustanoweni, by ge pozorowali a gegich úmyslům na odpor se stawěli. — Tjm tedy se stáwá, že katolické náboženstwj tau neymocněgšj a nynj snad gedinau překážkau gest, která onomu úmyslu, wškerau Ewropu zbauřiti, w cestě stogj, a že se žádná bezpráwnj moc pewně založiti nemůže, doka-

wáde ono gešće něgaký účinek w srdecich lidských wywodj. Kterak může tedy ginák se djti, než že musj ode všech těchto odpůrcj tjm wjce býti ne-náwiděno, čjm wraucněgi oní prahnau, by coney-dřjwe uведенý pořádek wěcj wywrátiti mohli. — Odtud gegich usilowánj osočiti cjrkew katolickau u wlád zemských, odtud gegich ustawičné pro-woláwanj, gakoby po samowládě tanžjc i moc swět-skau sobě pokořiti a všeobecnau kněžskau vládu založiti obmyšlela. Tento úkor, gakkoliw gest zpo-zdílý, nalézá předce u mnohých wjry. Odtud vše-cky náružiwosti do zbraně proti nj swoláwagj, po-puzugjc wšecky panownjky pod ničemnýmí zámy-sly, by gi w okowy sewřeli, a smlauwami neb kon-kordáty co neymožněgi w aučinkowanj gegjm ob-mezili. Odtud nazýwagj cjrkew hlaupau, temnau, powěrečnau wládkyni, poněwadž gegich liché, swo-bodné maudrosti, gegich záhubné temnosti, kterau rozšjřiti, oné newěře, kterauž uwěsti usilugj, stateč-ně odpjrá. Odtud ony gizliwé hany a potupy proti nábožným, řádným a horliwým kněžjm, těm-to neohrozeným hrdinám, genž pro trůn i pro ol-tář udatně bogugj. Buřiči a tagné zbory nestrachugj se žádných zákonů: gsau-li mdlj, uměgj ge oběgjti, — pakli mocnj, wzdorugj gim; nestrachu-gj se ani wogska, gešto i tohoto se gim giž po-štěstilo k swé straně nakloniti. *Před gediným křížem se ale třesau*; neboť znagj geho moc. Z něho vycházj sjla, kteréž nemohau odolati. Kříž, wšem ostatnjm lidem gsaučj znamenjm spasenj, lá-

sky a naděge — gest gim znamenjm trestagjcy
sprawedlnosti.

Dosti řečeno buď o této prwnj třjdě odpůrců
katolické cjrkwě, — uvažme nynj druhau, totiž, třj-
du *sektářů* a *reformátorů wěr.*

Proč ti, genž katolickau cjrkwě opustili, by
wlastnjch domyslů náboženských nasledowati mo-
hli, gi nenáwidj, nenj třeba dlauho doličowati. Hr-
dost a neustupnost pohnuly ge kodpadnutj, a twr-
došjgnost w něm ge zdržuge. Odsaudili by sebe
samých, kdyby katolické náboženstwěj schwalowa-
li, ctili a milowali. Neb w této přjpadnosti mo-
hlibychoh se gich wšjm právem tázati: Proč pak
gste se ho spustili, když ge chwáljte a ctjte?..
Z té přjčiny omlauwagj a přistjragj odpadlstwj
swé a trwánj w bludu hanami a pomluwami cjr-
kwe, kterauž giž před swým wystaupenjm nenáwi-
děli. Neb tato neustále totěž učenj zwěstugje a
wěrně chowagje, odsuzuge tudy bez přestánj sek-
ty, gegichž podstata w odpjránj prawdě a w há-
genj bludu záležj. Giž trwánj té cjrkwě, genž
půwod a wyslanstwěj swé od apostolů odwodj, od-
suzuge sekty, a tuto poskwrnu ustawičného odsau-
zenj usilugj swau nenáwistj a obwiňowanjm shla-
diti. Protož ničeho tak snažně nežádagj, gako wy-
hladiti ono náboženstwěj, kteréž gegich rozšiřowanj
překážku činj. Wjce-li důkazů třeba, že giž po-
waha sekt nĕgakau nenáwistj proti nĕkdegšj mater-
ské cjrkwi s sebau přináj?

Třetj třjda nepřátel cjrkwe gsau gegj vlastnj dťtky, gešto neslechetnému obcowánj se oddáwagj, z něhož ge pečliwá matka cjrkew swým učenjm, napomjnánjm a káránjm spasitedlně sice, však nepřjgemně probuzuge; anebo kteřj w hrdosti swé wážnost neb autoritacj cjrkwe, od nich tyranstwj nazýwanau, zawrhugj. Takowých gest žel! weliké množstwj! Wšecká učenj, zřjzenj a rozkazy cjrkewnj, přjčj-li se gegich tělesnosti, pohodľj a swémyslności, býwagj haněny a zamjtány; neboť w tom vyhledáwagj něgakěho osprawedlněnj swěho žiwota, genuž žádné meze nedagj sobě klásti. Neywjce obracj swůg útok a zbraň swěho wtípu proti kagicné kázni katolické, tomuto nebeskému ustanowenj, gešto práwě neywjce způsobeno gest člowěka napraviti. Zdát se hrdosti gegich welmi potupné býti, swá prowiněnj hřjšnému člowěku wyznáwati. Podobně i z přikázanj a ustanowenj cjrkewnjch posměch sobě činj, zwláště z přjkazu postu se týkagjcjho. Poněwadž se takowjto lidé sami odsuzugj, dosti buď, co tuto w krátkosti o nich zmjnéno. Přikročme i k těm, genž wážnost neb autoritacj cjrkwe z hrdosti zamjtagj, a gi nenáwidj, protože autoritacj tuto nezadáwá a zadati nemůže, nemá-li sama sebe zrušiti. Toto pokolenj hrdých zgěwně okazuge, že přjčina všeobecná nenáwisti proti katolickému náboženstwj giž w přirozenosti každěho padlého člowěka půwod swůg má. Gestič to ta sama přjčina, gjžto účinek se wšudy a we wšech stoletjch w tisjcerých

iwárnostech progewuge, a z njž prwotně wšecká protiwenstwj proti křesťanstwj wyplýwala. Wyrok tento žádá oswětlenj.

Člowěk k poslušenstwj gest zrozen. Gestit wěčná *prawda*, ukládagjcj zákon *rozumu*, a wěčný *pořádek*, ukládagjcj zákon *srdci*. Wšak člowěku po gehu pádu každý zákon se protiwi, a onť poslušenstwj nenáwidj. Geho pýcha, *neobmezené samowlády* žádaucj, zpauzj se proti powinnostem, kteréž mu gehu odwislost od wyššj moci připomjnagj, wzbuzugjce ho k gegjmu uznánj a sebe podrobenj. Katolické náboženstwj ale uzawjrá *samogediné* úplné zgewenj zákona prawdy, i zákona pořádku, slowem *wšecky powinnosti* člowěka; ono pobádá gehu *rozum*, gehu *srdce* i *smysly* k ostrjhanj téhož dwogjho zákona. Učenj wjry nezprawuge se po gehu hlavě, zákony mrawů neljchotj náklonnostem gehu; mocné wážnostj Bohem samým gemu propůgčenu welj *bezwýmjenčné, powšechné pokořenj*, porážegjc hrdý pych člowěka neoblomnan přjsnostj přjkazů i neproměnnau stálostj učenj wjry. Snadně se tedy dá pochopiti, že náboženstwj neymilegšjm žádostem a náklonnostem tak přjmo odporugjcj gistým lidem welmi protiwné býti musj. Na kterau koli stranu nárúžiwosti gegich se wrhnau, wšudy gim náboženstwj w cestu kráčj: ono nedá s sebau smlauwati, neupauštěgjc ani od gediné prawdy k wěrenj předstawené, ani od gediné ctnosti k wykonáwanj uložené. *Myšlenj, chtěnj i geduánj* — wšecko řj-

dj a w pořádek uwodj; ono celým člověkem vlá-
 dne, wyprošugjce geg skrze poslušenstwj od mdloby
 ducha t. g. od *bludu*, a od mdloby srdce t. g. od
náružiwostj. Diwno-li tedy, že náružiwosti proti ně-
 mu reptagjce powstáwagj? Tomu se ale diwiti
 můžeme, že cjrkew katolická w tomto ustawičném
 zápasenj s bludy a s náružiwostmi lidskými neu-
 mdléwá, a že onu moc, kterauž gjupjragj a wyrwa-
 ti usilugj, předce držj a chowá, a že miliony ney-
 krásněgšjch a neyuslechtilégšjch duchů lahodnému
 a sladkému ghu Kristowa učenj tak rádi se podro-
 bugj, pokládagjce tuto synowskau oddanost za u-
 krutnici wykřičené matce prokazowanau za ney-
 krásněgšj obět, kterauž Bohu samému přinásegj,
 an geho cjrkwí a skrze ni žwěstowanému učenj se
 podrobugj. Nenáwist oněch hrdých a twrdošig-
 ných stjhá ale gediné cjrkew katolickau, poněwadž
 ona toliko tu moc neb autoritacj má a wykonáwá,
 kteráž pýchu tak welice urážj. Na tom gim wel-
 mi málo záležj, učj-li ona ten neb onen článek; to
 ale zdá se gim býti nesnesitedlné, že nedowoluge
newěřiti, a že nikoho w lúno swé nepřigjmá a
 za djtko swé neuznáwá, kdoby celé gegj učenj,
 wšecky prawdy wjry nepřigal, a wšech mrawnjch
 zákonů nezachowáwal. Z té přjčiny necháwagj
 gegj nepřátelé i protestantstwj a wšecky ostatnj
 sekty na pokogi, poněwadž se tyto se wšemi ná-
 boženskými domněnkami pokogně snášegj, anebo
 alespoň žádnau odsauditi nemohau, nechťj-li samy
 sebe odsauditi. Protož také genom katolickau cjr-

kew z nesnáseliwosti a ukrutenstwj winj, gelikož genom ona přisně a horliwě o zachowanj celého zgeweného učenj peđuge.

Čtwtřá trjda nepřátel katolické cjrkwě gest s tauto nynj dotčenau welmi bljzko zpřjzněna a začasté gest s nj docela sgednocena. Obsahugeť wšecky lichomudrce, oswětitele a od nich zawedené, kterj buď z hrdosti neb z giných přjčin práwo sobě přiwlastňugj vlastnj náboženstwj si wywoliti anebo dokonce utwořití. Bezboženstwj čili atheismus welmi zřjdeka se nalezá, on gest přehrozná pochybnost nacházegjcej se w některých zatmělých srdcjch. Neywětšj část lidu wyznává, že člowěčenstwu newyhnutedlně potřebj gest náboženstwj; než welmi mnozj žádagj sobě náboženstwj takowé, kteréžby ducha zwůli a neodwislost nechalo, anebo gen takowé zákony ukládalo, které by se mu ljbyly. Tuto vlastnost magj wšecky wjry, nezakládagjcej se na božské wáznosti neb autoritacj, a gen na domněnj lidském. Nemať nic do sebe protiwného, nikomu nečťnj nepokog, nikoho z hřjšné dřjmoty neprobuzugj, nikomu nepřikazugj: *Wěř!* — A posléze gsaut to gen pauhé domysly lidské, kteréž dle ljbsti, co starý kabát swléci a přistřjhnauti se mohau; ony nemohtau žádnému zakázati, *by giník newěřil aneb nesmysľel.* Toto shledává se při wšech náboženských společnostech mimo katolickau cjrkwě. Při těchto wěrách, neuznawagjcejch ani autoritacj ani poslušnosti, nalezá pyšný duch welmi prostranné

reydiště, gakož i nad mjru přjgemnau potrawu. Člowěk, který sobě sám wjru utworil, býwá obyčegně lepšjm nežli tato stwára gehu, práwě proto, že si gi sám slátal, a tady swému rozumu, swépowaze, swým náružiwostem přiměřil. On gj wyměřil hranice wedlé swých náružiwostj, to gest, pěkně prostranné, by se mezi nimi wolně a pohodlně mohl pohybowati, a gim howěti. Wšeccko to posluhuce k ukonegšenj gehu swědomj.

U nás katoljků zcela ginák se to spatřuge. Žádný katoljk nenj tak dobrý a dokonalý, gako gest gehu náboženstwj, a gak ono přikazuge; nebo ono, gakožto prawdiwě božský zákon, welj člowěku býti dokonalým, gako Bůh dokonalý gest; ono mu přikazuge, by neskončené, zgewené prawdě rozum pokořil, a gi do sebe přigal, wůli pak swau by wěčnému, božskému pořádku podrobil a s njm se sgednotil, řka: *Budte dokonalj, gako Otec wíš w nebesjch dokonalý gest.* Tutož gest cjl náš, po kterémž taužiti máme, a kteréhož nikdy nedosáhneme, neb i ten neydokonalejšj ze smrtedlnjků spatřuge při sobě dosti wad a nedostatků, genž ho ponižugj. To samé wezřenj w sebe samého, kteréž sektáře pýchau nadýmá, katolického křesťana ponižuge; a giž wjra naše záležj w ustawičném se pokořowánj, neboť účinek poslušnosti gest.

Geden toliko blud gest na swětě: *Oslawowánj se člowěka před sebau;* a geden genom zlo-

čin: *Zpauwa proti Bohu*. Weškery neřesti srdce i rezumu odtud počátek swúg berau. Giž ale práwě a samogedině wjra katolická uěj: Bůh gedin gest Pán, a člowěk geho podrobenec. Toto zdá mi se býti prawau a hlawnj přjčinau nenáwisti proti nj, wšecky ostatnj w sobě zawjragjčj.

4. O latinské řeči při službách Božjch w západnjch kraginách katolické cjrkwě.

Od A. W. Hnogka, děkana Mělnického. *)

Kdyby gakýsi způsob zewnitřnj, weřegně, obecně úcty Božj w některé kragině teprw měl uweden a umjstěn býti: neusaudilby zagisté nikdo zdrawého rozumu, aby se při takowé úctě Božj užjwalo řeči w této kragině naprosto neznámé, u př. w Čechách řeči Arabské. Tjm totiž byloby se co strachowati, žeby tak zřjzená úcta Božj nemohla dosti blahoděgně působiti, poněwadžby se gj nedostáwalo hlawnjho a neypřiměřeněgšjho ge-

*) Swrchu gmenowaný spisowatel podává tjmto liturgickým pagednánjm toliko zlomek obšjrného spisu swého, pod názwem: *Christkatholische Liturgik; zunächst zur Ausübung für Pfarrer und Kapläne des Weltpriesterstandes in der abendländischen Kirche mit Berücksichtigung der in den österreichischen Staaten, des Königreiches Böhmen und der Leitmeritzer Diözese insbesondere über die kath. Liturgie bestehenden Verordnungen*“ gehožto prwnj djl co neydjwě tiškem-na swětlo wygde.

dnoho prostředku, prostředku powědomého gazyka, k wzbuzowánj nábožných myšlenj, citů a předsewzetj. Co do služeb Božjch w západnjch kraginách katolické cjrkwě, owšem před časy gsau byly konány w řeči wěrjcjm zemj západnjch tehdegšjm známé, w řeči latinské; řeč bohoslužebná se tedy tenkráté řjdila podle wěrjcjho lidu. A to wšjm práwem. Než, latinská řeč i po zpone náhlém úmrtj swém při službách Božjch ponechána, a panuge po dnes při nich w cjrkwě katolické západnjch zemj, wygmeš-li Illyrsko, Dalmatsko, Rusy a Wolharsko, kdežto se služby Božj w mluwě staroslowanské, ač w Illyrii a Dalmácii ne wjce wedlé řeckého, nýbrž dle latinského řádu stáwagj. Před časy tedy cjrkwě owšem latinskau řeč rozumně byla uwedla a włásti gj dala w kraginách, na západě sebau opanowaných, latině mluwjcjch. Prozřetedlně-li ale gedná, i za našich geště časů latinskau řeč při službách Božjch ponecháwagjc, gešto latina dáwno giž ginými řečmi obecnými we wšelikých zemjch wystrjdána gest: bedliwěgšjho arci powáženj zasluhuge. Ne-njť sice wjry článek, žeby bylo nutno, slawiti služeb Božjch latině; nebť Řekowé, s námi gednowěrci, užjwagj řeči řecké, a papež *Beneš* prawj w buli swé r. 1755.: „Ut omnes catholici sint, non ut omnes latini fiant, est necessarium;“ *) než cjr-

*) Že tomu tak, každoročně w Řjmě aučinně se uđj. Papežem *Řehořem* XV. r. 1622. a *P. Urbanem* VIII. r. 1627. k rozmnoženj náboženstwj křesťanského a wypleuěnj kacér-

kew zakládá sobě vůči hledě mnoho na latinské bohoslužebné mluvě w západnjm okresu swém. *Trientský* u př. *sném* takto dj: „Etsi missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur.“ Sess. XXII. cap. 8. de Sacrif. Missæ; a *Rituale Roman.* poraučj tit. de forma baptismi: „Latinus presbyter *latina* forma semper utatur.“ Proč to? Má-li ona, aneb magjli prawdu tj, kdož tlačj na to, aby latinská řeč beze wěj milosti přestala bohoslužebnau býti? My stogjme na tom, žeby uwedenj obecné vlastenské mluwy we služby Božj nábožnému vzdělánj o-wšem poněkud přispělo, že ale ponechánjm latinské

---

stwj založená společnost, gménem „de propaganda fide“ wede totiž w kolegiátnjm kostele swém, zaswěceném swatým třjma Králům, těmto gisté prwnjm, po swém návratu z Judstwa do pohanských vlastj swých zwěstowatelům přjstj Páuč, hlawnj slawnost katolického missionárstwj. Při této slawnosti koná se mezi ginými wěcmi neyswětějšj obět mešnj kněžjmi těch neyrozličnějšjch národů, z těch neyrozličnějšjch swěta končin, w těch neyrozličnějšjch gazyjcch a wedlé neyrozličnějšjch řádů. Kostel propagandy gestit neprostranný; máť toliko čtyř oltářů; ale o tuto slawnost býwá paměti hodnějšj nad každý giný. Co se při gednom oltáři máe swatá obřadem syrským a syrskau řečj čte, děge se při giném po armensku, opět při giném po řecku, a tak naskrz a napořád ginák a ginák. Brzo gest widěti latinského kněze latině, brzo Maronitu syrsky, Malachitu řecky a arabsky a t. d. obětowati. Mimo to ne-gen obřad mešnj, ale i každého oblek neméně se lišj, co ře-či při tomto gednánj swatém. Wiz: Allg. Religions- und Kirchenfreund u. Kirchenkorrespondent, 3. Jahrg. 7. B. 2. Heft, 1830. I zdalž se dá pomysliti zřegnějšjho progá-dřenj, žeby prawě ta neb giná řeč k službám Božjm nebyla newyhnutedlně potřebnau?

řeči tolik zléhose nerodj, gakž mnozj twrdili a posawáde twrdj, a že několik nemalých prospěchů poskytuje.

Považme gen nasledugcj věci :

1. Latinské řeči rozuměgj, ne-li všickni lidé, tedy alespoň ti, kdož k učenosti vychováni gsau. Těm dogista naprosto gedno, konagj-li se služby Božj latině neboli w které giné mluvě.

2. Latinské řeči nepowědomému, gemuž nicméně na tom záleženo, by pochopil rozum bohoslužebných obřadůw, snadno nagjti lze prostředků k postiženj toho, co se při službách Božjch latině rozprávj anebo prozpěwuge.

3. Marnot sice odpjratí, žeby nepowědomostj latinské bohoslužebné řeči vzniknauti nemohlo záhubné, tělem toliko, nic ale i myslj a srdcem službám Božjm obcowánj. Než tomuto neštěstj dá se wygjti wstřjc dobrými modlicjmi knihami, sporádanými tak, djlem aby modljcjhо se k pozorliwosti wedly, djlem aby obsahowaly a wykládaly w mluvě obecné vlastenské, co obřadnjc latině pronášj. A takowých knih skutečně máme.

4. Byťby služby Božj se i dály w mluvě obecné vlastenské: proto by předce nebylo obřadnjku rozuměti, u př. co ten poěpmo řjká, anebo pro vzdálj.

5. Řeči žiwé rozpadagj se téměř wšecky w rozličná nářečj, neřjdko až k nerozuměnj nepodobná sobě, u př. Němčina. Kterému pak takowé mluwy nářečj dalbys při službách Božjch mjsta?

6. W některých zemjch, u př. w Čechách, panuge negedna mluwa. W které z těchto mluw měliby asi slaweni býti obradowé swatj, aby neměl nikdo proč stýskati sobě ?

7. Při latinské bohoslužebné řeči nenj se co strachowati pohorsenj lidu wěřjeho, má-li ten neb giný obradujk slabý, nesrozumitedlný, neljbý pronášenj způsob, anebo hřešj-li naprosto nĕgak proti náležité příslušnosti. „Latinská řeč kryge mnohdy — gakž skladatel knihy: Zerstreute Blätter von einem kath. Geistlichen *) w §. 12. prawj — wady obradnjkowy rauškau swau. Uwedla-liby se obecná mluwa w služby Božj, byloby duchownjmu zagisté potřebj weliké způsobnosti a obratnosti, ano, rowněž gako herci, daru gjmawého tělem sobě počjnanj, libozwučného hlasu a newšednj hudebnjho umĕnj známosti.“

8. Mrtwá mluwa, gakož gest latina, nenj wjce podrobena tolika promĕnám, co žiwé a w dokonalowánj swém neřjdko teprw postupugjcej mluwy. Z toho gde, že co podstatného koli gest při posluhowánj swátostmi swatými a při neyswĕtěgšjm obĕtowanj mešnjm, latinĕ snáze nepromĕnné a tudy neporušené zůstati můž. Za tau přjčinau knihy swatobradnj (liturgické) za čisté prameny ústnjho podánj nauk náboženských ustawičně považowány byly. Za tautěž přjčinau uspořuge se knjžatům cjrkewnjm gedna, a wšak welmi chau-

---

*) R. Eyth, farář w Dormetinku, králowstwj Wirtemberského.

lostiwá a nebespečná práce, totiž, ginačenj liturgi-
ckých knih: missálů, rituálů a t. d., kdyby se ko-
li mluwa obecná we vlasti zginačila.

9. Kdož nám nepřiswědčj, že gednota beho-
služebné řeči, poněwadž gj také gednota w konánj
služeb Božjch djlem stogj, přispěti může a skuteč-
ně gjž přičinila k gednotě a wjře?

10. Cele obzwláštnjho důwodu wěci té, že se
latinská řeč nemá zauplna, gakž tomu niegedná
chtěgj, ze služeb Božjch wyhostiti, stawj spisowa-
tel knihy: Schreiben eines kath. Geistlichen an
den Verfasser des Buches: Die katholische Kirche
Schlesiens (Sulzbach, 1827.) na stránce 34: Netze
odpjrati, že při wšech wěregných skužbách Božjch
gsmu chwjle, gichž gak obradnj, tak i zbor kře-
slanů shromážděných k účtě Božj, w tiché pobož-
nosti tráwiti wolj. Wjmeť a př., že i *Reinhard*
za dobré pokládá, po skončenj přjstupu každého
kázanj swého několik okamženj obětowati mlčkem
pozdwizenj mysli swé k Bohu. Pročež bud třeba
mnoho, coby se w těchto okamženjch umlknu-
tj modliti aneb činiti mělo, pauhé wůli zůstaweno;
budeť nicméně náležito, aby se newšecku zůstawo-
walo vlastnjmu gednoho každého zdánj, nýbrž aby
se wšelico z toho ustanowilo, nechť gen gako ná-
wrh lidem těm, kdož sami ze sebe lepšjho wywo-
diti neuměgj. Aby ale wšickni tito modliteb ná-
wrhowé, i pro kněžj, w obecných gazycjch wla-
stj rozličných sepsáni byli, byloby owšem alespoň
zbytečné, poněwadž od každého duchownjho wšjm

právem žádati gest krom vědomosti obecné mluvy gestů známost gazyka, za prostředek srozuměnj se všech vzdělaných lidj na celém okrsku země wyvoleného, (a k vzdělancům duchownj snad patřiti magj?). Tauto mluwau učených mělyby se proto všecky učeným toliko všechných kragin swěta odhodlané věci spisowati, zegména tolikéž modlitby pro duchownj staw, ějmž ale nikoli těch modliteb w obecnu mluwa překládánj zakázano nebud, gesto takové obecným gazykem gich oznámenj katolické cirkwe wádcowé negon dowolugj, sic i wyslowně welj. *) Užívá-li duchownj staw skutečně této mluwy w nadřečené weřegných služeb Božjch části, vyplýwá tudj, tušjm, dwogj zvláštnej prospěch: *Předně* může tjm duchownj docela, gakž pro pobožnost aneb potřebno gest, aneb užitečno, slow modlenj swěta sobě negon mysliti, ale i wjee méně nahlas řjkati, neobáwage se, že bljkostogjcjch zmate, poněwadž kdo slowům nerozámj, gimi zmásť se nedá. *Za druhé* gestit wěc přirozená, že se řeč něených při lidu obecném wždy

---

*) „Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, precipit s. synodus episcopis omnibus, ut non solum, cum hæc per se ipsos populo erunt administranda, prius illorum vim et usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem a singulis parochis pie prudeuterque etiam lingua vernacula, si opus sit et commode fieri poterit, servari studeant, juxta formam a sancta synodo in catechesi singulis sacramentis præscribendam, quam episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque a parochis omnibus populo exponi curabunt.“ *Concil. Trident. Sess. XXIV. Cap. 7. de Reformat.*

zachowáwá w gakési wětšj oti a wážnosti, nežli mlawa włastenská; a tato čest a wážnost rozhog-
ňuge čest. a wážnost i k službám Božjm weřegným,
poněkud alespoň w nj konaným. Ano, bytby se i
wšelico kněžem nahlas a všechněm srozumitedlně
gazykem učených wygadřowalo, nesaudjm to býti
tak nesmyslné, gako Wy *). Neboť wj-li gen lid,
gakých myšlenj asi tyto modlitby do sebe zawjra-
gj, (a lidu wěřjcmu každoročně modliteb kněž-
ských pro mši swatau wyswětlowati, zákonně na-
řzeno): tedy může se tjm pobožně wzdělati,
třebaby gednomu každému slowu nerozuměl.“ **)

11. W katolické liturgii gestiř nemálo poswá-
tných gednánj, gegichžto smysl, ač negsau pro-
wážena řečj slowesnau, od každého, w uměnj ná-
boženském naprosto nezanedbaného katoljka wel-
mi dobře postizen býti můž, gichž tedy obřadnj
beze wšj ugmy a škody latině wykonáwá. *Sailer*
prawj w knize swé: *Neue Beiträge zur Bildung*

*) Tzschirner.

**) „Etsi missa magnam contineat populi fidelis eruditionem,
non tamen expedire visum est Patribus, ut vulgari passim
lingua celebraretur. Quamobrem retento ubique eoque
Ecclesie antiquo, et a sancta Romana Ecclesia, omnium Ec-
clesiarum matre et magistra, probato ritu, ne oves Christi
esuriat, neve parvuli panem petant, et non sit, qui frau-
gat eis, mandat sancta Synodus Pastoribus, et singulis curam
animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebra-
tionem, vel per se, vel per alios ex fis, quæ in Missa le-
gantur, aliquid exponant, atque inter cetera sanctissimi hu-
jus Sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus præsertim
Dominicis et festis.“ *Concil. Trident. Sess. XXII. Cap.
8. de Sacrif. Missæ.*

des Geistlichen, w 2. swazku, na stránce 257: „Proč pak ale (přjznicowé služeb Božjch mluwanu obecnu) w knězi latinském nespátřugj leč pronáštitele latinských slow? Což mluwj gen geho slowo? Což on nespjná ruce? Což ge nezdvwjhá wzhůru? Což ge neroztahuge k lidu? Což se nebige w prsy, třikráte při konfiteor a třikráte při agnus Dei? Což neohýbá kolen? neukazuge hostii a kalich nad hlawau swau? nepožjwá swátost oltářnj? To-li všechno obecnému lidu také latinské gest?“

12. Pozorugme neméně, že rozuměnj toho, co obřadnj powjdá, nikoli nenj swrchowaný účel služeb Božjch, že wěřjcg nepřicházegj powždy do chrámu Páně, aby byli *poučeni*; nýbrž, služby Božj ze mezi jinými věcmi zegména citů a úmyslů nábožných působiti a tudy člověka poswěcowati magj, že wěřjcg lid w tom neyrozličněgšjm mysli spořádanj a w neyrozličněgšjch potřebách duchownjch stánek Hospodinůw nawštěwuge. Nábožnj citowé a úmyslowé newznikagj však pauze a gediné myšlének buzenjm něgaké řeči prostředkem; a protož také newždycky kterau řečj se utlačiti dadj w tom, genž gj powědom nenj. Řečj, kteréž kdo powědom gest a mocen, wzbuzugj se w něm sice myšlenj, citowé a předsewzetj, gichžto wzbuzenj mluwjcg obmejšlj: což ale pokaždé gednomu každému w kostele gsaucjmu potřebno, aby práwě nynj to na mysli přemjtal, práwě nynj to citem přechowáwal, práwě nynj to swatě sobě ukládal, co obřadnj práwě nynj slowy přednásj?

Rozuměl-li by tedy všemu, co ten říká: zdaliby pak z pobožnosti, genu právo nyní neyweyš potřebné aneb užitečné, spíše nebyl wytrhowán? Než, cizj mluwa, při službách Božjch zněgješ nepřekážj nic zvláštnjmu wánj pobožnosti geho; onť může Boha prositi za odpustěnj hřichů swých, podáwati oběť wraucjho činěnj djků, žádati Boha za setrwánj w dobrém, odewjratí před Bohem raněné srdce swé a t. d., gakež geg koli k tomu neb k giněmu žene wnitřnj pud; onť zjstě tjm wždy prospěchů společných služeb Božjch, a pomáhá i giným k zjskánj gich, ač u prostřed četného křesťanů shromážděnj poněkud gen sám a sám, gako saukromj, Bohu slaužil.

13. Posléze panugjcy latinské bohoslužebné řeči i ten prospěch nenj skrowný, že latinská řeč, řeč weškerého swěta učencůw, službami Božjmi pěstowána býwá, a tudy také biskupům a kněžjím katolické cjrkwě prostředkem nade wšj cenu dražšjím se stáwá společného raděnj se o věci cjrkwenj.

Za těmi a těm podobnými přjčinami wídj se pochopno býti, proč se knjžata cjrkwě neklonj k tomu, aby latinská řeč byla wypowězena ze služeb Božjch, ačkoli nenj přehnáno žádánj to, by řeč ta, kteréž obradnjku při službách Božjch užjwati gest, zlepšěnj se dočkala, an dogista klassičnostj se nestkwj. . Spisowatel knihy: Die katholische Kirche Schlesiens, oznamuge na stránce 193 — 230. gešě wjce důwodu, gimiž hágena býwá la-

latinská bohoslužebná řeč, usiluje wyvrátiti kořeny platnosti gich. Některé zdagj se owšem i nám slabého základu; připomenaati však slušj, že geho odpory negsau wšeoky prawdiwé, a tjm méně poklidné a mjrné, gakože neřjdko přebjhá k giným, docela cizjm, sem nepatřjojm wěcem. — Co se neyčastěgi, a dle mnohých domyslu, neywjtězněgi proti latinské bohoslužebné řeči na odpor stawj, gestit nasledugjcj

Námjtká: S. Apoštol Pawel pjsé (I. Kor. 14.): „Gestliže budeš dobrořečiti duchem: ten, kterjž gest na mjstě neučeného, kterak řekne Amen! k twému dobrořečenj? poněwadž co prawjš, newj. Nebo ty zagisté dobře djky činjš; ale druhj se newzdělává. Děkugi Bohu swému, že gazykem wšech wás mluwj. Ale w cjrkwě chci pět slow z smyslu swého promluwiti, abych i giné poučil, nežli deset tisjců slow gazykem (neznámým). Bratřj, nebudte učiněni děti w smyslch, ale zlostj budte maličtj; smysly pak budte dokonalj.“

Wšak na to dáwáme za

Odpowěd: Toto mjsto a celá kapitola nedowodj škodliwost toho, že w západnjch kraginách katolické cjrkwě latinská bohoslužebná řeč newyhynula. Neboť tam Apoštol nemluwj pauze o předkládánj náboženských wěcj gazyky cizjmi, přestupugjcjch dle obyčege prorockého mnohdy w moudlenj, djkúčičněj a chwalopěnj, ale wytýká mnoha křesťanům, že darem cizjch gazyků wjce ho-

nositi se, nežli prospjwati dychtj. Naše služby Božj se ale, práwě w těch částjch, o nichž Apoštol rozprávj, totiž ohledem wyučowánj a modlenj, téměř weskrz w mluwě obeoně, vlastenské děgj.

Připomenutj.

Nicméně slyšjme onde i ondě i takowých katolických spisowatelů, gimž přepiatého smýslenj nekřiwě wytykati nelze, hlasů poučugjcjch, žeby se návratem obecne vlastenské mluwy alespoň w některých liturgie částjch mnohonásobného požeňnanj způsobilo. Jan *Kastner* u př. we swém spisu: *Die kath. Kirche Deutschlands in ihrer projektirten und möglichen Verbesserung*, Sulzbach, 1829. prawj na stránce 130., mluwiw o žadaucjm, ač mjrném přehlednutj, oprawenj a uskrowněj rituálu nynj panugjcjho. „Aučelnj práce reformy rituálnj nesmělaby obnáseti pauhé překládky vzdělatedlné w mluwu vlastenskau, byt i s řečmi a napomenutjmi obřadnými pro wseligaké přjpadnosti. Co se dotýče rituálu, tušj, žeby se mělo vlastenské řeči práwo gegj dáti. Gá řku: *gegj práwo*. Neb chodjme po našj půdě; raušky tagitedlného zastjranj nenj obřadům, w rituálu obsaženým, tak welice potřebj, gako mši swaté oběti; — lid gestit wycwičen a připrawen k tomu giž dosti, aby s knězem obřadugjcjm pogil pobožnost swau, a gistotně wěděl, co se s njm děge a modlj; katolická cjrkew Německé řjše dokázalaby, že pokračuge w oswjcenj ducha. Národ cjtily se takowýmto obstaránjm ctěným a wáženým býti; neymnožšj kato-

ljků djl bylby srdečně powděčen tomuto wětjmu slaučenj swému s knězem při obrádech swatých, reformau tau způsobenému, a protestanti zřeliby pak na nás s útěchau, radostj a uctiwostj.“ My gsme té blahé wjry a naděge, že Duch swatý předstawené cjrkewnj oswjť a powzbudj, aby služby Božj sprostili latinské řeči, přestane-li někdy latina při liturgii wynášeti užitku nahoře námi wylouženého. Dokud ale latina při liturgii prospjwá wjce, nežliby škodila: i pročbychom chtěli gj dáti wýhost?

5. Založenj biskupstwj Králowéhradeckého.

Od Wogtěcha Ruffera, kapitolnjho wikáře na
Wyšehradě.

W polowici wěku 17. w Čechách mimo arcibiskupstwj pražské dwoge giné biskupstwj založiti uznáno bylo za potřebné. Město Litoměřice a Králowéhradec s kragi swými za biskupstwj bylo určeno. W Litoměřicjch od starodáwna byla kapitola a probošstwj s kolegiálnjm chrámem Páně; nebylo tedy tak těžko probošstwj proměnitj w biskupstwj. Stalo se tak, a Pán ze Šleinicu byl prwnjm biskupem w Litoměřicjch ustanowen.

W Hradci-Králowé nebylo nic giného, než chrám Páně farnj s arcipřištem čili s arciděkanem. Tu bylo co činiti o wýžiwu, o byt biskupský, o duchowenstwo, kteréby biskupu k ruce býti mělo.

Těžkosti se namítaly, a proto později biskupství toto zřízeno bylo.

Císař Ferdinand IV. ale gíst gsa wywedenj swého předsewzetj, a mage biskupství hradecké w duchu zřízené, Caramuele, onoho tehdaž po weške-ré Ewropě slawně známého kněze za biskupa krá-lowéhradeckého určil. Caramuel byl aud řehole sw. Benedikta in monte serato, opat we Slowanech neb w Emausjch na Nowém městě Pražském, a pak biskupem kampanským we Wlašjch, též určen pro nové biskupství w Králowé Hradci. Muž ten byl plný učenosti a maudrosti, plný horliwosti ducho-wnj a srdnatosti w zastáwánj gák trůnu císařského, tak i práw stolice papežské. Nebylo mu za teh-degšjch časů rowna. Wyprawuge se o něm, že ge-dnoho času gsa přjchozjm w Praze a geda okolo weliké kollege, dowěděl se, že rozepře učená tu práwě se držj. Zastawiw se, a wegda do gizby, negsa dle twáře žádnému znám, gal se (gak teh-dáž způsob byl, že kdokoli poslednjho odporu na-wrhnutí mohl,) tohoto poslednjho odporu; dorá-žel swau neobyčegnau ostrowtipnostj a učenostj tak uměle a silně, že mu nebylo možná odolati. I vykřikl geden z přjtomných učených: Ey, toť sám satan anebo Caramuel býti musj. On u Ferdinan-da III. císaře Řjmského weliké zásluhy sobě zjskal, od Ferdinanda IV. proto welmí wážen k neyvyššjn důstogenstwjm powýšen a biskupem Kampanským učiněn byl, a gístotu měl, že gemu se biskupství

w Králové Hradci dostanę. Překvapila smrt Ferdinanda IV. dřjwe než biskupstwj zřjzeno bylo.

Teprw r. 1655. počal cjsař Leopold, nástup-
 zjk Ferdinanda IV., s příčinějm arcibiskupa Praž-
 ského kardinála z Harachu o to usilowati, aby bi-
 skupstwj zauplna založeno bylo. Papež Alexan-
 der VII. wykázal, aby se ze solné truhly tolik
 wzalo peněz, co třeba k wyprawenj toho biskup-
 stwji. Wzal kardinál z Harachu osmdesáte tisíc
 zlatých a kaupil za ně pro biskupa hradeckého
 panstwji Chrasť od hraběny Harachowé rozené
 Šwamberkové, r. 1656. K tomu gestě giných sedm
 tisíc zlatých ze solné komory přišlo, a Leopold
 cjsař sljbil, že z giných důchodů 30,000 zl. k
 tomu přidá.

Stůl ěili wýžiwa pro biskupa byla opatřena,
 Caramuel nemusel se ale ljbiti kardinálowi z Ha-
 rachu. On a snad i ginj spolu w neljbst geg u-
 wedli u cjsaře, že na mjsto Caramuele Matauše
 Ferdinanda z Bjlenberku, opata Benediktinského u
 sw. Mikuláše, w starém městě Pražském prwnjm
 biskupem w Hradci králové mjtí chtěli. Caramuel
 měl ale gíž w ruce gistotu, a negen sliby, že
 má biskupem w Hradci býti. Nechtěl cjsař Leo-
 pold ustanowenj swého otce zrusiti. Rád by byl
 cjsař Leopold widěl, aby Caramuel se toho biskup-
 stwji sám odřekl. Kardinál Harach se o to přiči-
 nil, tak že Caramuel konečně swolil s tjm dolože-
 njm, aby Matauš, opat S. Mikuláše, za biskupa n-
 stanowen byl. Psanj takto znj:

Eminentissime Princeps!

Car V. Eminentia erga suum famulum ita procedit, ut rationes congerat, et considerationes proponat. — Jubeat! sufficit. — Qualiter ab Aug. Imperatore post tot et tam magna, et Cæsari Ferdinando III. tam grata servitia fuerim tractatus, Vestra Eminentia vidit et doluit. Interim quia summos honores recepi a Patre, debebo tolerare in filio, quod defectu notitiæ peccatur. Resigno igitur Rmo. Dno. Abbati S. Nicolai episcopatum Regino-Hradecensem, quem mihi non jam promisit, sed contulit Augmus Cæsar, et si jubeat Sua Majestas, quod etiam Campaniensem relinquam, etiam faciam. Qui enim in obsidione vitam exposui, et sanguinem meum et meorum pro ejus servitio fudi, omnia bona externa profundere non dubitabo. Vive et Vale Eme Princeps!

Campaniæ

die 19. Octobris 1659.

ut optat

Vræ. Eminentię ac Celsitudinis

humillimus servus

Caramuel.

A r. 1660. dne 20. Prosince byl tedy za biskupa w Králowé - Hradci Matauš Ferdinand z Bjlenberku gmenován.

Užitky a přjgmy z panstwj Chrastického se ukládaly hned z počátku k ruce budaucjho biskupa, od r. 1656. dne 1. Dubna až do 10. Ledna r.

1660. wystaupily až na 21.000 zl. Ty penjze byly biskupu Matauši na geho žádost vydány. Za ně kaupil tři domy k swému obydlj; wystawěl owějša nowý, obnowil a zřjdl dwůr Žilowický, a ostatnj, gak prawil, wynaložil na piwowár.

Biskup Matauš hospodařil, a o potvrzenj w Řjmě se snažil; kartlinál z Harachu dosti se přičinil, cjsař sám na to dotjral: S. Otec a kardinálowé wsak nechťeli k potvrzenj geho přiwoliti, dokud biskupská kapitola ze 6 kanownjků záležegjczj zřjzena nebude.

R. 1662. byl kaupen statek Bišowstein (prw Kacenstein) od Wiléma Albrechta Krakowského z Kolowrat za 20800 zl. na wýžiwu a chowanj třj kanownjků. Na to w Řjmě geště nic nedali. Byl w Chrudjmi bohatý děkan toho času Jan Wogtěch Šwanda. Toho přemluwil biskup Matauš, aby gednoho kanownjka založil. Učinil to, a geště toho roku 1662. dne 17. listopadu we swé poslednj wůli tolik odkázal kapitole hradecké, coby z auroků kanownjk žiw býti mohl, a ustanowil biskupa plnomocnjkem té poslednj wůle. Mage Matauš biskup na založenj kanownictwj gednoho gměnj Šwandowo w rukau, tudjž de Řjma psal, že sám gednoho a sice čtwtého kanownjka založj. Na přjmluwu kardinála z Harachu dowolil cjsař, aby z arciděkaných důchodů prebenda se zřjdila, a arciděkan aby wždy byl kanownjk farář: tak páté kanownictwj powstalo, a šesté že způsobj z užitků a přjgmů, které za ten čas, co kanownjci woleni a

usazování budau, se uložj. Za řjditele tohostatku Bišowsteinu ustanowen byl arciděkan S. Ducha, Jakub Zottines. Ten nashromáždil z těch přjgmů k 5000 zl. a tjm stal se základ šestého kanownictwj.

Šla zpráwa do Řjma, že šestero kanownictwj giž zřjzeno; na to papež Alexander VII. r. 1664. dne 10. Listopadu Králowéhradec město za sjdlo biskupské, celý krag králowéhradecký za biskupstwj, (ale ne wjc než ten krag samotný činil z počátku biskupstwj) kostel sw. Ducha prw gen farnj nynj za kathedrálnj a biskupa hradeckého za suffragána arcibiskupa Pražského wyhlásil a potwrdil.

R. 1665. dne 16. Ledna byl Matauš z Bjlenberku w Řjmě prekonisowán, a téhož léta 4. Kwětna Arnošt arcibiskup Pražský postaupil město a krag králowéhradecký od swého arcibiskupstwj. Matauš biskup dosáhl plnomocnost gak od Leopolda cjsaře, tak od arcibiskupa Arnošta 5 kanownjků woliti, potwrditi a ustanowiti, což i učinil w kostele w Chrašti dne 22. Čerwence 1665.

Tito kanownjci byli:

1. Jakub Zottines ze Šitt arciopat S. Křjže w Uhřjch, theologie doktor, arciděkan králowéhradecký, kanownjk farář a starsj w kapitole.
2. Matěg Jan Šthel z Püstuly, doktor obogjch práw, kanownjk Wratislawský a mjsto - official, kanownjk residenciálnj králowéhradecký a skolastik kapitoly.

3. Wáclaw Bjlek z Bjlenberku, doktor theologie, děkan Smiřický, pak prwnj vikář generálnj.
4. František Matěg z Kirchoffen, protonotář apoštolský, děkan a vikář w Kadani.
5. Jan Wáclaw Reger, čekanec theologie, protonotář apoštolský, gmenowaný arciděkan králowéhradecký.

Šestý kanownjk nebyl wolen, biskup se zawázal co neydrjwe základ učiniti a kanownjka dosaditi. Dne 29. Čerwence byl konečně biskup Matauš do sjdla biskupského a do biskupského chrámu Páně sw. Ducha s welikau radostj kněžstwa i lidu uweden.

Tak to býti mělo w skutku a dle listů, genž se w zemských dckách nacházegj, se tak zpráwa dáti musj. Ginák ale to předce bylo. Čtlo se na hoře, že mnoho gen sljbeno bylo, a na sliby se stawělo; ty ale w skutek uwedeny nebyly, a tedy co na nich založeno bylo, gen dle gména založeno a ustanoweno zůstalo. Leopold cjsař nařjdl fiskusowi, aby 30000zl. vydal biskupowi Mataušowi, to bylo r. 1656; a po desjti létech s přičiněnjm nesmjrným a wýlohami welikými po několika tisj-cjch wymohl biskup Matauš všeho dohromady 14000 zl. Ku panstwj Chrasteckému přikaupil dwůr Žilowice a Lhotu dle zápisu za 11709zl., wýlohy a zřjzenj nad to k 9000zl. wynášeły, za panstwj Chrast 80000zl. dle zápisu, útraty k tomu, aby panstwj užitek wydávalo, 24000zl. geště spotřebowalo. Pak 138000zl. ze solné komory a od cj-

saře Leopolda obdržel ; 146600 zl. zúčtował, zůstal ale 3971 zl. hraběnce Waldsteince, od které Lhotu a Žilowice koupil, dlužen s gistotau na těch statcích.

Z těch pěti ustanowených kanownjků byli sjedem u chrámu gen dwa : Wáclaw Bjlek, Matěg Kirchoffer, a třetj byl arciděkan. Na mjsto čtvrtého kanownictwj ustanowil 2 vikáře, aby skanownjky wjce kněžstwa bylo. Byl i arciděkan zavázán dwa kaplany pro péči dušj chowati. Aby tjm lépe chowáni byli, spogil biskup Matauš s arciděkanstwjm gednu z neyblížšjch far u města, a péče dušj byla obsluhowána odtud. Učinil geště za swého biskupstwj Matauš šestého kanownjka, ale gen titulárnjho, Matěge Malowce, genuž prebendu, kterauž založiti sljbil, když by zřjzena byla, dáti mjnil.

R. 1667. dne 25. Řjgna zesnul w Pánu kardinal Arnošt arcibiskup Pražský we Wjdni; nato mjsto dosazen byl Matauš biskup králowéhradecký. Wstaupiw na arcibiskupskou stolicu Pražskou složil starost o biskupstwj králowéhradecké. Nic nebylo náležitě usazeno. Měli nástupnjci geho mnohé práce. Přišel na mjsto geho Jan Fridrich hrabě z Waldsteinu. Po tomto r. 1677. dne 23. Řjgna Jan František Křištof baron z Thalmberku. R. 1699. Gottfried Baron Kapaun ze Swogkowa; r. 1701. Tobiáš Jan Becker. A tento geště weliké pŭtky měl o dědictwj, kteréž kapitola králowéhradecká od Jana Šwandy, děkana Chrudjm-

ského, na založenj gednoho kanownictwj odkázané měla, a došawád nic nedostala. Biskup Matauš Bjlenberk odešel na arcibiskupstw a zanechal celé dědictwj Šwandowské zá sěbau gako plnomocnj, až umřel. Swé gměnj ale odkázal klášteru Braunowskému. Z toho rozepře pošly a trwaly, až Tobiáš Jan biskup s Ottmarem opatem Břewnowským, s přeworem a celým konwentem přátel-sky se porownal a 16500 zl. z pozůstalosti arcibi-skupa Matauše od nich přigal r. 1703. dne 22. Zářj. Hned kanownickau prebendu způsobil a pátý den giž na to kanownjka dosadil Gindřicha Barthla, vikáře generálnjho swého.

Giná těžkost hned z počátku powstala ze stra-ny arciděkanstw, gežto s kanownictwjn spoge-no bylo. Cjsař Leopold dne 15. Listopadu 1662. ustanowil prawidlo, dle kterého práwo kanownictwj obsazowati wyměřeno bylo; a sice: prwnj měsje do-sadj kanownjka cjsař gako král český a patron; dru-hý měsje arcibiskup Pražský; třetj měsje biskup hra-decký. Arciděkanstw bylo brzy prázdne. Eleonora cjsařowna a králowna česká, owdowělá panj wěn-ných měst w českém králowstw, hágila swého prá-wa na obsazenj arciděkanstw gako králowny kdy gindy. Teprw r. 1674. dne 9. Ledna nedorozu-měnj srownáno bylo takto, aby chrám Páně Sw. Ducha zůstal biskupským, a w duchownjch wě-cech pod zprávau biskupa, a biskup aby arciděka-na kanownjka swobodně wolil, králowna aby před-kládala a potwrdila. Poslednjho Listopadu toho

roku Eleonora královna předložila na to kanovníctví Tomáše Černowského a biskup geg 12. Ledna 1675. usadil.

I o statek Auřetice, genž ke zbožj biskupstwj hradeckého patřil, rozepře powstala s Františkem Antonjnem hrabětem Berkau z Lipého; hrabě práwo na Auřetice obdržel a biskupstwj se náhrada stala s 30000 zl., za které giný statek zaopatřen býti měl a biskup zatjm ročně 1500 zl. auroku z královske truhly přigjmal od r. 1708. Nebylo z počátku děkana kapitolnjho, poněwadž se důchodu nedostávalo, a z Řjma na to se dotjralo, aby 6 kanownjků bylo, o děkanu žádná zmjнка se neděla; teprw roku 1703. dne 22. Prosince stalo se wolenj od kapitoly swobodné, a wywolen byl kanownjk Gindrich Bartl prwnjm děkanem kapitolnjmi. Byl muž welmi učený, w práwech zběhlý a neunawitedlný až do poslednjho okamženj swého žiwota we snaženj, aby Jan Nepomucký za swatého uznán a wyhlášen byl. Dokonal žiwot swůg 28. Kwětna 1711.

Po něm zwolen byl 11. Prosince od kapitoly za děkana Michal Martini, obogjho práwa doktor a kanownjk. Dokonal r. 1713. a odkázal k děkanstwj 2500 zl., na biskupský seminář 2500 zl., městskému špitálu 3500 zl. a na obnowenj kaple S. Kljmenta 500 zl. — Léta 1710. určen byl od cjsaře Josefa I. Jan Adam hrabě Wratislaw z Mitrowic za biskupa. Ten welikau péči měl o zřizenj semináře. Kde dobrodince a horliwé srdce

pro rozšířenj cti a sláwy Božj znamenal, tu orodowal, aby k wychowánj duchowenstwa přispěli. Norbert Leopold Liebšteinský hrabě z Kolowrat, pán na Rychnowě a t. d. založil na přjmlawu biskupa Jana Adama dvě mjsta, s tau wýmjnkau, že on a geho nástupjci, páni na Rychnowě, magj práwo wždy dvě bohabogné a mravné osoby z hradeckého biskupstwj do semináře předkládati, genžby po čase na winici Páně na panstwjch Kolowratských s prospěchem pracowati mohli. Po ukázal na ty dvě fundace ročně 240 zl. na panstwj Rychnowském, za které ti dwa žákové ztrawu a oděw dostáwali w semináři bydljce. To w Rychnowě dne 20. Března r. 1714. upsáno bylo. Přičinil se biskup Jan Adam w Řjmě powolenj dosáhnauti, aby z truhly solné na seminář pomoc dostal. Obdržel dne 20. Srpna 1714. na základ semináře 10000 skud řjmských a na stawenj gak semináře tak zwelebenj residence biskupské 20000 skud, počjtage tehdáž skudu za 2 zl. 15 kr. českých peněz. Tak co k biskupstwj patřilo s pomocj Božj a přičiněnjm horliwých a nábožných lidj obstaráno bylo.

6. Slovo o wolenj nekatoljků za kmotry djtíkám katolickým.

Giz mnohdykráté weliké newole a roztržky znikly za tau přjčinau, že pastýř duchownj protestanty, djtětí katolickému za kmotry zwolené, za takowé uznati a přigmauti se zpěčowal. Ačkoliw se toto gednánj na zemský zákon od 25. Čerwna 1801. zakládá, prikazugjcj nekatoljky od kmotrowstwj při djtkách katolických opatrně odstraniti, nicméně wykládáno to bylo za hrozné opowrzenj, duchownj pak wyhlašowán byl za nesnáseliwého horliwce a zatmělce, genž žadaucjmu sgednocenj s nekatoljky odpor a překážku činj. Že se pastýř duchownj w ostrjhanj powinnostj swého powolánj ani na úklady ani na protiwenstwj ohljžeti nemá, ani z bázně neb ze zaljbenj lidského něčeho opuštiti, netřeba připomjnati; nic však méně předce také powinen gest nepřjzniwým okolnostem dle možnosti wyhowěti, a newole, kteréž předzwjdá, opatrně předegjti. To se snadně i w této přjpadnosti státi může. Dle mého zdánj pocházejwagj takowéto nesnáze z strany wolenj nekatolických kmotrů přčasto odtud, že lid katolický zákonů cjrkwenjch w tomto ohledu nezná. Protož ney-snadněgšj prostředek nepřjgemnostem se wyhnauti bude, by se článek tento o kmotrowstwj zewrubněgi, než se to obyčegně stává, osadnjkům wy-

ložil, zvláště ale aby se onen předsudek wywrátil, kterýmž tak mnozj pogati gsau, gakoby totiž kmotrowstwj pauhá toliko swětská počest byla, a od kohokoli wykonáwáno býti mohlo. Gak nedůwodné toto mjněnj gest, může se z nasledugj-cjho uwázenj poznati.

Že cjrkwí katolické nikdy lhostegno nebylo, kdobykoliw za kmotra wywolen byl djtkám, kteréž u wjře katolické wychowány býti měly, dokazugj ustanowenj gegj hned od počátku. Wědomo gest, že giž za prwnjho wěku nemluwnátka brzo po narozenj pokřtěna býwala. Přede křtem předloženy byly od cjrkwě otázky: Wěrjš-li w Boha Otce všemohaucjho &c. Wěrjš-li w Ježjše Krista Syna geho gednorozeného &c. Wěrjš-li w Ducha swatého, w swatau, obecnau, křesťanskau cjrkwew &c. A teprw tenkráté, když žadatel křtu na otázky tyto odpowěděl, a žádost swau křtu swatého zgewně pronesl, udělila se mu tato swátost.

Tentýž řád zachowáwá se geště podnes.

Při křtěnj pak djtek nemohaucjch za sebe odpowjdati, ginj křesťané za ně odpowjdaly. Takowj ale křesťané nazýwali se wstaré cjrkwisponsores, fidejussores, susceptores, compadres, nynj rukogmj, kmotrowé (patrini.)

Pakli se ale přihodilo, že i dospělj katechumenowé, genž do cjrkwě přigati býti žádali, za přjčinau těžké nemoci sami za sebe odpowjdati nemohli, dáni byli i gim kmotrowé. Ano i giné dospělé osoby mjwaly takowé kmotry, kterj ge do

křtitedlnice uwešli, a ge z nj wyzdwjali, b jfým rauchem přieděli, a zároveň s nimi odpowj dali. Bylatě pak od počátku powinnost těchto kmotrů, zwlastě pak oněch, genž malým d jtkám w kmo-trowstw j stáli, bdjti pečliwě nad chowanjm těch, za něž na křtu sw. sljbili, wyewičiti ge w powin-nostech křesťanských, a pakli žeby blauidili, gim s Bohem učiněnou smlauwu na paměť uwáděti, wůbec býwali w čas potřeby otcem a matkau těm; za gegichž wjru gsau ručili.

Z toho se giž welmi snadně rozhodnauti dá otázka: Kdo může d jtet i, kteréž dle obřadu wjry kwe katolické pokřtěno býti má, w kmotrowstw j státi?

Nikdo giný, leč křesťan katolický, genž s cjr-kwj swau obcuge a gegjeh swátostj účasten býwá.

Křestný kmo-tr skládá mjsto d jtěte wyznánj wjry; slibuge mjsto něho, že w této wjře žiw býti chce; přigjrná na sebe záwazek, že w čas potře-by, kdyby rodičowé smrtj sešli, neb wjry a ctno-sti spustiti se měli, d jtky tyto k wyznáwanj a wy-konáwanj katolické wjry přidržowati bude. Mů-že-li geště gaká pochybnost zniknauti, zdaliby w témž smyslu, a wedlé téhož wýkladu (a tentě gisté gest w učení katolickém založen) nekatoljk kmo-trem mohl býti d jtet i, kteréž buďaucně wjru ka-tolickau wyznáwati má? Byť i protestant wedlé slownjho obsahu totěž apoštolské wyznánj přigj-mal, kteréž my katoljci, podkládá mu předce gi-ný smysl, kterýž smyslu a wýkladu cjrkwě katoli-

oké podstatně odporuge; a př. w článku o všeobecné, křesťanské cirkwi, o obcowánj Swatých, o odpustěnj hřjchů.

Z toho ohledu neměly žádný katolický otec neb matka protestantů ku kmotrowstwj dožadowati; naproti tomu ale neměly také protestant takowěto pozwánj přigjmati; nebo přigjmage na sebe záwazky katolické cirkwe, a skládage apoštolské wyznánj wjry w smyslu katolickém dopaušť se zrady na své vlastnj protestanské wjře. Mimo to wydává se w nebezpečenstwj pokrytstwj se dopustiti, gělikož práwě w tom okamženj, když mjesto djtěte wyznánj skládá, buďto katolickau wjru z opravdowého přeswědčenj wyznává, a gen na oko, tedy *pokrytě* wjru své cirkwe držj; anebo na opak w plném přeswědčenj gsa protestantem w kmotrowstwj gen zewnitř, tedy pokrytsky wjru katolickau wyznává, gěsto w srdci swém gi zawrhage, snad i úsměšně potupuge a zamjťá.

Giž z toho zgewno gest, žeby protestant i ze zřetele wyznánj swého při katolickém křtu kmotrem býti neměl. Gakožto swědkowé, kterj gen pro počest swatému křtu nagjti se dáwagj, mohau tu owšem i protestanti tjmže obydegem bez překážky přjtomni býti, gakož při ostatnjch službách Božjch přjtomni býti mohau. Protož uwážjme-li gen tyto důwody, widjme giž, že se to pastýři katolickému neprávě za zlé pokládá, zpěčuge-li se protestanty za kmotry přigmauti; neboť by ge vlastnj swědomj a wyznánj wjry gegich od

téhož posluhování zdržovati mělo. Tím méně příčiny nalezáme takové katolické kněžj haněti a z nesnáselivosti viniti, uvedeme-li sobě na paměť zákony cirkewnj a obecné rituálnj předpisy, gichžto kněz, co sluha cirkwe ostrjhati, a ge za pravidlo úřadowánj swého považowati gest powinen.

Cirkew katolická gest gen s těmi swazkem cirkewnjho obecenstwj spogena, kdož weřegně gegj wjru wyznáwagj a zákonům gegjm poslušenstwj prokazugj; ona gen tyto připauštj k požjwánj milostj od Krista gj propůgčeaných a k účinnému účastenstwj na swých swátostajch konánjch. Za tjmto důwodem byli od prwopočátku, od Šimona čaroděgnjka až do Chatele, wsickni učitelowé bludů a nasledownjci gich z cirkwe wylančeni, (nikoliwěk odsauzeni, neb cirkew žádného neodsuzage, ani *blaudjcjck osob nexatracuge*, nýbrž toliko *blud*, kterýž zastáwagj.) Z toho tedy vyplýwá, že wsickni, kterj s námi nábožensky neobcugj, s námi tutěž wjru newyznáwagj, a cirkewnjm zákonům podrobiti se nechtj, naše záwazky žádnau měrau přigmauti nemohau; nasledowně nemohau w kmotrowstwj státi djtěti, genž se obyčegem katolickým pokřtiti má. Nebo kde pak se nutněgi vyhledáwá cirkewnjho společenstwj asgednocenj u wjře, gako zde, kdež kmotr na mjstě djtěte wjru wyznáwá? Kde se wjce pohledáwá účastenstwj lásky, těchže cirkewnjch zákonů ostrjhagjcj, gako při křtu, kdež se kmotr zástupcem otce a matky stáwá, a sioc w ohledu duchownjm,

přenášege takměř wnitřnj žiwot a bytnost, totiž, wjru swau na djtko.

Z této přčiny se cjrkew katolická zřetedlně prohlásila, nedopauštěgjc nikomu w kmotrowstwju u djtěte katolického státi, kdožby k počtu djtek gegjch nepřináležel.

Giž starobylá ustanowenj cjrkewnj zřetedlně nařizugj, že ani katechumeni, ani newěřcjc, ani kacjři, ani weřegnau pokutau cjrkewnj stjženj kmotrowstwjm posluhowati nemagj. Podlé těchto obecných zákonů ustanowil také roku 1605. w Praze slawený sněm nasledugjcj prawidlo: *Deligant parentes in filiorum suorum baptismo compa- tres tales, quales esse oportet, qui et vitæ exem- plis, et christiana eaque catholica disciplina eos instruere possint.*

Ad hujus modi munus obeundum nullo modo admittantur infideles, hæretici, excommunicati, in- terdicti, publice çriminosi, seu infames, pueri na- tu minores quattuordecim annis, nec præterea, qui sana mente non sunt &c. &c.

Dále se nařizuge: *Meminerint patrini, com- patresve se hac potissimum lege obstrictos esse, ut spirituales filios perpetuo commendatos habeant; ad vitam christianam instituant; curent, ne in hære- sim labant; ac juxta S. Augustini sententiam eos admonere non desinant, ut castitatem custodiant, justitiam diligant, charitatem teneant, et ante om- nia, nisi a parentibus, aut aliis instruantur, symbol- lum, orationem dominicam, salutationem angeli-*

cam, decalogum, et prima catholicae religionis rudimenta illos doceant.

Protož, dokládá Catechismus Romanus ad Patrochos, snalně se wyrozumjwá, kterým osobám úřad této ochrany (tutelae) swěřowati neslušj, totiž oněm, kdož geg wěrně a pečliwě zastáwati buď nechťj anebo nemohau. W některých skupstwjch, kde obce katolické s protestanty smjženy gsau, dopaušj se sice, by pro zaopatřenj a zastánj djtěte, anebo pro zewnitřnj počest nekato-lický kmotr přigat byl, spolu se ale w této přj- padnosti narizuge, by také katolický kmotr požá- dán byl, a tento se vlastně za kmotra powažuge, nekatoljk ale gen za swědka a hosta. Wiz: Rituál Augsburský 1764. W zemjch rakauských to samé narženj wydáno dwornjm dekretem 10. Čerwence 1802. Z toho se tedy poznati může, že cjrkw nikoliw nezbraňuge, by nekatoljci za čestné audy a- neb za swědky a hosti (pro caeremonia politica et tuitione infantis) zwáni nebyli, aniž se lásce gegich w zastáwánj a opatrowánj djtěte gaka překážka činj; nýbrž to se gen žádá, by w takowé přjpadno- sti předkem katoličtj kmotrowé požádání byli; a tito vlastně záwazky kmotrowské w smyslu kato-lické cjrkwě na sebe přigjmagj. Nenjt tedy přj- činy, pročby se který protestant horsiti měl, pak- li geg smotného, bez katolického kmotra k po- swátnjmu úřadu tomuto nepřigjmáme; nebo gako Protestant opravdowým kmotrem katolickým niko- tiw býti, ani o nábožné wychowánj w nábožen-

stwj katolickém pečowati nemůže, nechce-li swé vlastnj cjrkwí a wjře státi se newěren. Naproti tomu ale nemá se žádný katolický kněz zdráhati protestanta za čestného kmotra neb hosta, k sw. křtu přigmauti; ano spjše tomu powděčen býti má, wida, an protestanti, přigjmajjce takowé pozwá-
nj, smysl prawé snášeliwosti a lásky na gewo dá-
wagj; což wždy dobrým znamenjm zbljženj ge-
gich býti se widj. Oněm pak kněžjm, kterj z přj-
lišné wljdnosti, nebo ze žádosti lidského zaljbenj,
cjrkwewnjm zákonum na odpor, protestanty bez ka-
toljků za prawé kmotry přigjmajj, a kmotrowstwj
za galowau poctu pokládaj, oněm prawjm a slau-
žj k poučenj wýpowědi samých protestantů o tom-
to předmětu. Mezi ginými čteme w protestantských
nowinách „Allgemeine Kirchenzeitung,“ Darm-
stadt 1833. Nro. 19, nasledujcej — gistě zname-
nitě mjněnj: „Žeby kmotrowstwj za našich dnů
pauhau toliko poctau bylo, a ničeho giného w so-
bě neobsahowalo, gest domněnj, kteréž se dá sice
twrdosigně zastá wati, wsak důwody a práwy cjr-
kwewnjm nikoliwěk prokázati. Nebyloť w žádném
wěku pauhau poctau, aniž pak za našich dnů gest.“

Tentýž protestant dokazuge z dogmatiky Rein-
hardowy, že kmotrowé nemluwnátek we gměnu
gegich zachowáwanj powinnostj náboženských při-
sljbili, nasledowně, že také přjnsně gsau zawázání —
kde toho potřeba káže — o gegich náboženské wy-
chowánj péči westi. Podobná mjsta uwodj se tam
z protestantských cjrkwewnjh práv. A Bretschnei-

der, ředitel těchto nowin, dokládá zřegmě i prawdiwě: „Kmotrowé gsau owšem rodičowé, kteréž cjr-kew djtěti dáwá, — *cjrkewnj rodičowé*.“

Lze-li pak se od kmotrů protestantských nadjti, žeby powinnosti rodičů způsobem katolickým naplniti měli, a křtěnce w čas potreby w katolictwju náležitě wychowati? — Zagisté welmi málo se tu očekáwati dá. — Zůstaniž tedy gedenkaždý zákonům cjrkwě swé wěrným, a zřegmě učenj gegj wyznáwey; budiž ale také w té mjře snášeliwým, by od gínowerců ničehož nepohledáwal, coby proti zákonům cjrkwě gegich směřowalo.

7. Swatého Basilia Welikého

Řeč o postu. *)

Z řečtiny přeložená od J. W. Kamaryta.

Napomjneyte lidu, krěžj! prawj Bůh, mluwte w uši Jerusaléma. Mocnát řeči gest sjla, že i snaženj bedliwých posiluge, leniwé však a nedba-

*) *Basilius* za starodáwna již nazýwaný Weliký, Biskup Czsareenský w Kappadocii. Narozen okolo r. 316. Syn Basilia Welikého, učitele wýmluwnosti a práwa. Staršj bratr Řehoře Nysseuského. Důwěrný přijtel Řehoře Nazianského, Ambrože, biskupa Amfilocha, Efrema z Edessy i giných weleslowaturných a swatých mužů. Celá Basiliowa rodina skwěla se žiwotem swatým. On zwláště byl horliwý, nehrožený w zastánj náboženstw a mrawů, slowem i skutkem. Na wšechny téměř knihy gjeana swatého psal wyklady mimo muoha giných pro náboženstw katolické wýtečných spisů. — Zesnul w Pánn 1. ledna 1. 379.

lé wzbuzuge k'ochotnosti. Pročež wýwodowé, řádagjce temy swé k hotowosti powzbuzugjcy před bitwau činjwagj napomjnanj. A takowau mjwá sjlu powzbuzenj, žeť we mnohých i potupu smrti rozněcuge. Zápasnjci pak a pěstaunowé mládeže mužské, k zápasenj swé prowodjce wyučence, o snášenj těžkostj, o korunách wjtěžných mnoho promlauwagj; tak že mnozj, přeswědčeni a pohnuti gsauce, pro čest a wjtězosláwu ani žiwotů swých si newážj. Tedyť i mně, an wogsko Kristowo w bog proti newiditelnému nepřjtelu wedu, a nábožnosti zápasnjky ku korunám ctnosti pěstugi, náležj předeslati řeč powzbuzenj.

Což tedy řeknu, bratřj? To, žeby sice těm, kteřj wogně se odewzdáwagj, nebo w zápasenj se cwičj, dřjwe přináležel gakýsi w pokrmu nadbytek, hogněgšjm aby gjdlem ztělmatěli, a statněgšjmi audy, s wětšj silau práce swé podnikali. Wsak, gimž nenj zápasu proti krwi a tělu, než proti knjžatům a mocnostem hřjchu, proti řjditelům těchto swěta temnostj, proti duchům neprawosti: těm darem zdržowánj a postu gesti třeba připrawiti se k pútce. Oleg owšem tučnosti dáwá a hladkosti zápasnjku: púst wsak toho, kdo k nábožnosti se cwičj, posiluge a upewňuje. Toť kolik ugmeš tělu, tolik se stkwjti a wynáseti bude duch twůg neylepšj dušewnj způsobnostj; anto nikoliw těla nebo swálů hmota, než sjla ducha, trpěliwost w sauženjch mocem nepřátel newiditelných odoláwá.

Pročež každého času půst gest prospěšný těm, kdo geg zachowagj; neboť neopovážj se pokušenj zlých duchů čehosi začjti proti tomu, který se postj; ochráncowé pak žiwota, andělé bedliwěgi ostrjbagj těch, kdo swé duše očišugj postem. Zwláště a tjm wjcegi tohoto času, an se weškeré zemi wšude wůkol hlásanj postu rozléhá. Nenj wýspsy, nenj krage, nenj města, nenj národu, gemužby hlásanj toto neznělo. Ano také wogsko, také pocestnj, také plawci, také obchodnjci, gak mile uslyšeli to přikázanj, i hned s radostj ge přigali, tak že nižádný z počtu postjčjch se newygjmá, do něhož wšecká smrtelných pokolenj, každý wěk, a wšecky důstognostj rozdjlowé se počjtagj.

Gsaut andělowé, genž w každém shromážděnj cjrkewnjm zapisugj, kdo se postj. Hledjž, aby pro malau pokrmů lahůdku toho zapsanj se nezba-wil, a před welitelem swé wogsko prohljžegjcm nemusel státi gako winný přestupnj. Menšj gest nebezpečenstwj, gestli kdo w autěku z šiků přepaden býwá, než při odhozenj welemocné zbraně postu.

Bohatý gsi? Nechtěg zawrhowati půst, aby geg, co nehodného stolu společnjka nepřigal a bez uctěnj z domu propustil, kdy dům ten žádá rozkošnými oplýwati lahodami; aby snad někdy před učitelem a zákonodárcem postu nebyl obwiněn ak mnohému těžšjmu nuzowanj odsauzen, buď skrze nemoc, anebo ginau na tě dopuštěnau bjdu. Gsili chudobný, nepotupug postu, an giž dáwno twým

stal se domácňkem a téhož stola společňkem. Ženám pak gako dýchánj, tak postiti se wěc gest přirozená. Ba i dětský wěk co rozkwetagjcy bylinky rosau postu býwá sličněgšj. Kmetům žádné nečinj obtjžnosti, gelikož ode dáwna půst gegich gest přjtelem, neboť práce ode dáwna konáwané méně obtjžné býwagj. Pocestným gest půst hbitý, ochotný druh; gakože rozkošné nagjdánj těžké gim nakládá břemeno, gesto swé lahůdky s sebau nositi musegj; wšak ge lehké a powždy hotowé činj půst. Wogsku w čas bogowánj nebywá hleděti rozkošj: nám pak do boge proti newiditelnému nepřjtelj vycházegjcm, a po wjtězstwj k nebeské vlasti spěchagjcm, neměloby tjm wjce přjslušetj, gako w bogi postaweným spokogenu býti s wěcmi toliko potřebnýmj? Protiwné wěci snášeg, aby dobrým stal se bogownjkem, a bogug tak, gako ti weleno, aby byl korunowan, gisté wěda, že kdo w zápasu gest, ode wšeho se zdržuge.

Wšak co mně mluwjcjmu teď na mysl mane, hodno pozoru. Že se bogownjkům tohoto swěta, podlé gegich práce, špjže nebo žoldu přidává, ale mezi bogownjky duchownjmi ti, genž méně magj potrawy, tjm u wětšj býwagj důstognosti; práwě gak od zrušitelné přirozenosti naše přjlbj se lišj. Neboť přjlbicem wogenským látkau gest kow, naše pak přjlbba gesti ulita z naděge spasenj. Štjt gegich z dřewa a z kůže, a naše zástita gest wjra. My oděnjm se zbrogjme sprawedlnosti: oni oděnj gakés kraužky spogené nosj. Nám k obrá-

něnj mečem gesti *duch*: oni ze železa kutý nastawugj. Wsakt nás posilugj a rozněcugj prawdy nábožnosti: gim potřebno žaludka nasycenj. Pročež, an času běh přežádaucjch těchto dnů k nám twádj, s potěšenjm gako zkušené přestaunky všickni ge přigměme, skrze které nás wychowati chce cjr-kew k nábožnosti.

Když pak se postiti chceš, nebudiž po židowsku zasmušilý, brž podle ewangelium sebe očisti a wygasni. Nežel ugmy žaludka, ale radug se pro twau duši, která duchownjch požjwá lahod. Wjš dobře, tělo žádá proti duchu, a duch proti tělu. Gelikož tedy obapolně sobě odporugj, tělu lahůdek ugměme, dušjm přideyme, abychom postem proti wášněm a žádostem přigawše posily, korunami zdrželiwosti byli obdařeni. Důstogným postem toho se hodným učiň. Ale dnešnjm opjgenjm zegtřegj neruši střjdmost. Neprawý tento gest úsudek, zlomyslné takowé smeyšlenj: „Když se nám pětidennj ohlašuge půst, dnes tedy nechť gestě pohřjžjme se w pitj;“ neboť ani půst, ani modlitba we srdce nečistotami opilstwj zohyzděného newstupuge. Kdo za poswatnými se postj mřjžkami, toho připustj Pán: pigana však gako nectného nemodlence odehánj. Přistaupjš-ll zegtra wjnem gestě páchna, gaktě to možno, aby twé přepitj mělo zásluhu postu? Práwem tedy prwnj postu den tobě nenáležj, protože gestě opilstwj zbytkowé pozůstawagj w tobě. Wšak, gichž prwotiny zawrženy gsau, také celost bude zawržena. Opilci ne-

budau włádnauti králowstwjm nebeským. Zawře-li tedy tobě opilstwjm králowstwjm Božj, k gake platnosti bude ti ostatnj půst?

Newidjš-li, že ti, genž w krocenj konj k bohatýrským chowaných kolbám, g sau neyzkušěnějšj, když se den kolby očekává, zdržowánjm k tomu ge hbitě činj? Twé však snaženj gest býti wykrměným a tučným, tak welmi péčj o břicho i zwjřata předcházjš. Obtžěný žiwot ani k běhu, však ani k odpočinutj nenj schopen.

Půst zachowává djtky, půst ozdobuge strjzliwostj, kmeta šlechtj wážnostj, pohlawj ženskému gest neypřjslušnějšj, kwetaucjm silau a wěkem gest uzdau; gest strážj manželstwjm, obžiwau panenstwjm. O toto sic pečowati zwlášťe bude rodinám. Než, kdo pak obecně zprawuge dobře žiwot náš? celau spolu obec, wšecken lid ku zpráwnému stanowuge pořádku? křik tíj, swáry porownává, potupowánj k umlknutj přiwádj? Gakeho mistra přjtomnost tak čerstwě hluk dětj zastawuge, gako gewjcj se půst hluky městské w poklid ukládá? Který hodownjk w čas postnj weřegně wystaupil? Které nezbedné křepčenj postem bylo kdy způsobeno? Rozkošné smjchy, oplzlé zpěwy, bláznivé poskakowánj nagednau prchagj z města, pryč utjkagj od postu, co od něgakeho přjsného saudce do wyhnanstwjm odsauzeny. Kdyby všiehni, wěci swé dobře wywáděti chtjce, tohoto sobě zwolili rádce, zagisté bez rušenj po weškeré zemi stály panowalby mjř, národowé nikoliwby

nebsauřili se mezi sebou, ani wogska nebogowala-by proti sobě. Aniž braně by nehylo kuto, anby vládnul půst; ani ryku nebyloby slyšeno na saudu; anby w žaláři newzdychali mnozj; ať to neyvyššj wyřknu, anby w samotách nebylo laupežnjků a zločinců, ani w obcech podlých udawačů, ani pomorj lupičů lodj. Žiwot náš nebylby tolikým úpěnjm a tolikými zámutky naplněn, kdyby půst byl žiwota zpráwcem. Wždyt patrné gest, že giž dáwno učil wsech, negen obžerných středmosti, učil i skauposti a krádeže, ano každého hrjchu všemožně se warowati. Těchto zapudiwše hrjchů, oč bychom w mjru tichém a pewném, w bezpečnosti dušj trawili žiwot náš! Wsak nynj, genž postu zawrhugj a wyhoštugj, po rozkošech ale gako po blaženostech žiwota se sháněgj: ti tento hustý neprawostj rog mezi námi zplodili, a swá těla, swé žiwoty zahubili.

Pozorugtež pak také obljęgů rozdjl na těch, kterj se dnes gešě s wčerem nagjti dagj, a na těch, kterj zegtra. Dneš opuchlj, zardělj, lehkým potem owlhlj; oči mokrem potažené, kwapné, ostresti zraku pro wnitřnj páčiwost pozbawené. Ti zegtra však budau poklidnj, wážnj, barwu přirozenau na sobě nesauče, plni rozumnosti, ani gednoho gim nebude porušeno smyslu, anť ni gedinká přjčina nezatemnuge wnitřnjch přirozených mocnostj.

Půst podobnost dáwá andělů; gest ctnostných sworné spolu abýwánj, gest mandrest žiwota. Půst

Mogžjše učinil zákonodárcem; postu dar gestit Samuel. Nebo máť geho Anna se postje takowýto slib učinila Bohu: Hospodine zástupů, gestliže wzhlédna slitugeš se nad trápenjm služebnice své, a dáš mně plod pohlawj mužského, dám geg tobě: wjno, a cožkoliw opogj, nebude pjtí až do poslednjho dne žiwota swého. Púst welikého wywedl Samsona: a dokawád muž ten geg zachowáwal, na tisjce padalo nepřátel, brány městské se ohrášely, ba ni lwowé neodolali rukau geho sjle. Gak geg ale přepjgenj a nezdržowánj pohoršilo, w zagetj upadl nepříteli, ano zraku pozbawen cizjm uličnjkám stal se posměchem.

Eliáš když se postil, po tři léta a šest měsječů nebe zawřel. Dobřet uznáwage, gakuu zpupnost a potupu zplodilo do syta pokrmů požjwánj: gakožto potřebný, i proti wůli gegich z hladu zawedl púst, gehožto blahým aučinkowánjm gegich giž nesmjrně rozšjřený hrjch zastawil, an gako něgakým páljcem železem anebo řjznutjm auplněšj zlého zrúst přetal.

Přigměte geg chudj gakožto spolubydlitele a stolu společnjka; služebnj gakožto odpočimutj od ustawičnych pracj služebnosti; bohatj, neboť rány nagjdánjm učiněné zahogj, a změnou w pokrmu gjdla zpřjgemnj, které požjwánjm každodenjm staly se powrženými; nedužiwj, co matku pozdrawenj; zdrawj, co zachowatele blahého zdrawj. Zeptej se lékařů, a wyložj tobě, gak neywyššj blaho těla gest neyweyš negisté a klamné. Pro-

žež oni, gawce w tom neyzkušěnj, postem od-
gimaj, co nadbýwá, aby sjla přirozenosti přetj-
žená tučnostj neklesla. Hle w každém snaženj,
w každé těla powaze užitek postu se gewj. Prá-
wě wšem gest prospěšně ozdobj: domům i ná-
městjm, dnům i nocem, i městům i pauštem. An
giž tolikerými způsoby tak hogně nám uděluje
čestnosti, s weseljm přigměme půst, a sice we-
dlé slowa Páně, nikoli smutnj, gako pokrytci, než
weselost duše bez přetwárenj na sobě wygewugjce.

Wšak w tomto k postu wzbuzowánj ani nebu-
de třeba tak welmi se wynasnažiti, gak welmi
třeba gest zlých od opilstwj odwraceti. Wždyť
půst giž ze zvyku, giž ze studu obapolného mno-
zj přigjmaj; nýbrž opilstwj gest se co báti, gež
co dědictwj po otcí wjna pitáci zachowáwaj.
Práwě gako ti, kteřj na dalekau se chystaj ce-
stu, tak se dnes někteřj z nesmyslných na pět přj-
štjch dnů postnjch wjnem překládaj. Kdož tak
gest řjlené mysli, aby dřjwe než pjtí začne, po-
dlé opilců blázniwě sobě počjnal? A newjš-li pak,
žaludek že co mu swěřeno, nezdržj? žaludek
smlawce gest neywejš zprnewěřilý, z mnohých
weň složených wěcj škodu toliko zadržj, wšak cos
gemu swěřil, nezachowá. Dey sobě pozor, aby
zegtra přicházegjcmu s opilstwjem nebylo tobě pra-
weno, co práwě se četlo. Takowýto půst gsem
newywolil, wece Pán. Co mjcháš wěci sobě proti-
wné? gak medle s opilstwjem shodne se půst? ga-
kowý to spolek opilstwj a středmost? gakowá to

srownalost chrám Božj a modly? Totž chrámem Božjm gsau, w kterých duch božj přebýwá; chrám ale pohanských model, kteřj skrz opilstwí podle luzy nestrjdmost w sebe přigjmajj. Dnešnj děn gest předsjn postů nasledugjcjch. Kdo však gíž we sjni gest nečist, nehodě, aby wešel we swatyni.

Žádný sluha, chtě se smjřiti s pánem, nebuděť geho nepřjtele za smjrce bráti. Opilstwí Bohu gest nepřjtelem, půst však začátek gest pokánj. Chceš-li tedy dobrodinjm pokánj obrátiti se k Bohu, warug se opilstwí, aby tobě těžšj gestě nezpůsobilo nepřátelstwí.

K postu ale chwalitebnému nenj dosti zdržeti se od pokrmů; než, postme se postem přjgemným, postem Bohu ljbeznyím. Prawý půst gest, od zlostj se odwrátiti, strjdmost gazyka, wýpověď hněwu, wášnj, pomluw, lžj, křiwých přjsah wyhlazenj. Od těch zdržowati se dostogný bude půst.

Ostatně, přidržugme se lahůdek Paně, w rozgjmánjch wyrčenj swatého Ducha; w přigjmánj oblažugjcjch prikázanj, a we všech polepsugjcjch žiwota prawdách. Wnitřnjho postu mysl střežme se, od takowého sám prorok odwádj: Zdaž hladem zabigeš Pane duše sprawedliwých? a ono: Newiděl gsem sprawedliwého opuštěného, aniž pokolenj geho hledagjcj chleba. Nemluwiltě o chlebu smýslném, neboť wěděl, že arcioťce Jáakoba synowé pro chleba wstaupili do Egypta: ale o duchowňj mluj potravě, skrze kterau wnitřnj člověk se

614 Řeč o postu Swatého Basilia Welikého.

zdokonaluge. Ať nepadne na nás takowý púst, gakowým Bůh Židům hrozil : Hle, dnowé přigdau, prawj Pán, a uведу w zemi tuto hlad. Ne hlad chléba, ani žjeň wody : ale hlad slyšenj slowa božjho, gegž proto sprawedliwý uwedl saudce, poněwadž widěl gegich srdce w nauzi blahých prawd hubeněti, týti však zewnitřnjho smrtelného člowěka.

Po wšecjky tedy nastáwagjcj dni nechť Duch swatý uhoštuge nás, gak rannjmi tak večernjmi hostinami. Ať se nižádný dobrowolně o duchownj nepřiprawj hostinu. Wšickni na střjzliwém kalichu beřme podjlu, kterýžto wšem nám tak předkládá maudrost božská, gakž k geho požjwánj každý gest schopen. Naplniř nádobu swau, a pobil oběti swé, to gest, pokrmy dokonalých, kterj smysly swé na hotowě magj wycwičené k rezeznáwánj dobrého a zlého. Těmito lahodami nasyceň hodni gich nalezeni buďme, gakož i radosti, která bude u ženicha, w Kristu Ježjsi Pánu našem, gemužto sláwa i wláda na wěky wěkůw. Amen.

8. Hymnus ad beatam Virginem Mariam, a Poloni regis filio, sancto Kazimiro. Pjseň k blahoslavené Panně Marii od polského králeviče, swatého Kazimjra. *)

Z latiny w češtinu přeložená

od Wáclawa Swobody, c. k. gymn. profesora.

Decas prima.

Omni die
Dic Mariæ
Mea laudes anima ;
Ejus festa,
Ejus gesta
Cole devotissima.

Contemplare
Et mirare
Ejus celsitudinem :

Desetina první.

Dokud žiji,
Djk Marii
Wzdey den každý, duše má !
K gegj chwále
Neustále
Zpjwey, duše skraušená !

Gegj cnosti
W skraušenosti
Bozgjmej a zwelebug ;

*) Skladatel této písne byl syn krále polského Kazimjra IV. narozen roku 1458, bratr našeho českého krále Wladislawa, z rodu Jagielonského. Wywolili geg Uhřj za swého krále; než statného a slawného turkobitce Jana Huniada Korwjna udatný a wěhlasný syn Matias ugal se w zezlo králowské, a králewiči našemu, panici w prawdě swatému, neudalo se nastinupiti stolce králowského, ku kterému powolan byl. Wsj křesťanské cnosti, zvláště panenské čistoty a pobožnosti wzor a ctitel ten skončil život swůg roku 1482.

Pjseň tato giž sice zčeštěna gest, a w kancionálu se nacházj; než widělo se hodno, gi opět w našem gazyku wlastencům milým a pobožným podati, slohem poněkudž wšlechtilějsjm a wěrněgi, než tušjm se w starém přeloženj dostawuge. Nesnadno gest owšem tak krátké werše dopadagjcjm po dwau nohau rýmem z gazyka ne méně stručného wýslovu schopného překládati: protož wlastencové přjsně saudití nebudau, a prominau daufám, že zastaralých sem tam forem použito; n. p. ku ěnj mjsto kn ě žna, an ono choj, toto dceř knjžete wyznamenáwá. Na méně obyčegném, než owšem Slowanům rodně wlastnjm rodogmenu (patronymiku) „Dawidowno“ žádný tušjm se neurazj.

Dic felicem
Genitricem,
Dix beatam Virginem.

Ipsam cole,
Ut de mole
Criminum te liberet:
Hanc appella,
Ne procella
Vitiorum superet.

Hęc persona
Nobis dona
Contulit cęlestia;
Hęc Regina
Nos divina
Illustravit gratia.

Lingua mea,
Dic trophęa
Virginis puerperę:
Quę inflictum
Maledictum
Miro transfert germine.

Sine fine
Dic Regina
Mundi laudum cantica:
Ejus dona
Semper sona,
Semper illa pędica.

Omnes mei
Sensus ei
Personate gloriam;
Frequentate
Tam beatę
Virginis memoriam.

Nullus certe
Tam disertę
Exstat eloquentię,

Matku blahan,
Pannu drahaŭ,
Wdęcņę, zbožņę prozpęwug!

K nj gen wzywey,
K nj se skrywey,
By tę hřjchů sprostila;
W pokušenj
Od nmdlenj
By tę chrńnit rńcila.

Dary z nebe
Ona tebe,
Ćlowęce, obdaręge;
Nebes kuņnj
Oblaženj
W nebi nńm wyproęuge.

Mřg gazyku,
Wzdńwey djku
Pannę Bohorodici!
Nj zhlazenń
Gest wyřćenń
Kletba prworodici.

Neustńle
Nebes krńle
Matku slušņę zwelebug,
Wdęcņę, slawnę,
Neunawnę
Gęj cnosti wychwalug!

Myslј celau,
Lńskau wręlau
Gj mń duše poctu wzdey;
Pannę skwaucj
Djkau wraucj
Pjsnę wezdy chwalnę pęg!

Kdoz mń dosti
Wymluwnoosti,
Gj by plnau chwńlu wzdal?

Qui condignos
Promat hymnos
Ejus excellentiæ.

Omnes laudent,
Unde gaudent,
Matrem Dei Virginem:
Nullus fingat,
Quod attingat
Ejus celsitudinem.

Sed necesse,
(Quod prodesse
Piis constat mentibus)
Ut intendam,
Quod impendam
Me ipsius laudibus.

Decas secunda.

Quamvis sciam,
Quod Mariam
Nemo digne prædicet:
Tamen vanus,
Et insanus
Est, qui illam reticet;

Cujus vita
Erudita
Disciplina cœlica,
Argumenta
Et figmenta
Destruxit hæretica.

Hujus mores
Tanquam flores
Exornant Ecclesiam,
Actiones
Et sermones
Miram præstant gratiam.

Bohorodné
Panné hodné
Kdoby zpěvy osnowal?

Pannu drahan
Wšj gen snahan
Byl' gš swête slawit chtěl:
Newyslowjš,
Neproslowjš
Zpěw, by gj důstogné zněl!

Než cò možná,
Seč pobožná
Lidská duše býti můž;
W to odvaž se,
Wynasnaž se,
Nebes tjm královné služ!

Desetina druhá.

Bohorodnau
Pjsnj hodnau
Slawit nelze nikomu;
Než kdo lenj
Ctjt tu kněnj,
Sám se řtj w pohromu.

Nebť nebesným
Blahonesným
Zákonem se řdila,
Neznabohú
Mysli k Bohu
Wzorem swým obrátila.

Mariiny
Zbožné činy
Ozdobau wšj cjrkwí gšan;
Gegj mrawy
A rozprawy
Milost wšechněm wymohau.

Evæ crfmen	Ewy wina
Nobis timen	Swého syna
Paradisí clauserat:	Z ráge wen wyhostila;
Hæc dum credit	Djwka Pánë
Et obedit	K rágské bránë
Cæli claustra reserat.	Cestu nám wydobyła.
Propter Evam	Ay, pro Ewu
Homo sævam	Těžkau hnëwu
Acceptit sententiam;	Zkusili game wšickni straš:
Per Mariam	Pro Marii
Habet viam,	Opët žigi,
Quæ ducit ad patriam.	Wrácena mi nebes vlast.
Hæc amanda,	Tu milostnau
Et laudanda	Pannü etnostnau
Cunctis specialiter;	Weleb lidu wšeho hlas;
Venerari,	Gi w pokoře,
Prædicari	Každý twöre,
Illam decet jugiter.	Oslawug po wšecken čas!
Ipsa donet,	Dey mi, máti,
Ut, quod monet	Wérnë státi
Natus ejus, faciam;	Syna twého ke slowu,
Ut finita	A kdy zbudu
Carnis vita	Tëla trudu,
Lætus hunc aspiciam.	Wznest se k němu od rowu.
O cunctarum	Skwělá ráso,
Feminarum	Swëtü krásu,
Decus atque gloria!	Sláwo swého pohlawj!
Quam electam	Giž zwolenau,
Et evectam	Oslawenau
Scimus super omnia:	Ke swé spáse wesmjr ctj!
Clemens audi,	Slyš laskawë,
Tuæ laudi	Twé k oslawë
Quos instantés conspicias,	Co pëgme citem ctným,
Munda reos,	Chraü hřšnjkü,
Et fac eos	Smrtelnjkü,
Donis dignos cælicis.	Wed nás k bytím nadhwëzdným!

Virga Jesse,
 Spes oppressæ
 Mentis et refugium:
 Decus mundi,
 Lux profundi,
 Domini sacrarium!

Izai dcero,
 Wsech důwěro,
 Nuzných. hagitalkyae,
 W každé době
 Naděg k tobě
 Máme, Páně swatyně!

Decas tertia.

Vitæ forma,
 Morum norma,
 Plenitudo gratiæ;
 Dei templum,
 Et exemplum
 Totius justitiæ!

Virgo salve,
 Per quam valvæ
 Cœli patent miseris,
 Quam non flexit
 Nec allexit
 Fraus serpentis veteris.

Generosa
 Et formosa
 David Regis filia,
 Quam elegit
 Rex, qui regit
 Et creavit omnia.

Gema decens,
 Rosa recens,
 Castitatis liliium,
 Castum chorum
 Ad Polorum
 Quæ perducis gaudium.

Actionis
 Et sermonis
 Facultatem tribue,

Desetina třetj.

Gasná zoře,
 Mrawit wzoře,
 Wšj milosti zásobo,
 Božj stane,
 Z nebes dané
 Swětúm spásy nádobo!

Buď žehnána,
 Njž se brána
 Nebes nám odemknula,
 Giž ni škúdce,
 Zlého swúdce
 Hadj lest neuštknula.

Ty králowno,
 Dawidowno,
 Wděkem wšjm obdařená,
 Pro newinu
 Hospodinu
 Nad wše tworstwo milená!

Perlo gasná,
 Ruže krásná,
 Něžný kwěte panenstwj,
 Duše wěrné,
 Bezeskwerne
 Wodjc k blahoslawenstwj,

Čisté mrawy,
 Čtné rozprawy
 Rač swým sluhám wšjtpiti,

Ut tuorum
 Meritorum
 Laudes promam strenue.

Opto nimis,
 Ut imprimis
 Mihi des memoriam,
 Qua decenter,
 Et frequenter
 Cantem tuam gloriam.

Quamvis muta
 Et polluta
 Mea sciam labia,
 Præsumentum,
 Nec silendum
 Est de tua gloria.

Virgo gaude,
 Omni laude
 Digna et præconio,
 Quæ damnatis
 Libertatis
 Facta es occasio.

Semper munda
 Et fæcunda
 Virgo tu puerpera:
 Mater alma,
 Velut palma
 Florens, et fructifera.

Ejus flore
 Et decore
 Recreari cupimus,
 Cujus fructu
 Nos a luctu
 Liberari credimus.

Bych znal čile
 Twé zpanilé
 Wděky, panno, slawiti.

Slyš mau tauhu,
 Swého slauhu
 W duchu rač posilniti,
 Bych důstogně,
 Bohabogně
 Směl twau sláwu gewiti.

Ač gest matný
 A nestatný
 Ke twé chwále gazyk mŭg,
 Předce čilau
 Bohumilau
 Pannu pjsnj prozpěwug.

Bohorodná,
 Wsj cti hodná
 Panno-matko zpanilá!
 Gež ze strasti,
 Ze propasti
 Hřjné gsi wywodila,

Ty, wždy čista,
 Ty gsi Krista,
 Panno, nám porodila,
 Z twého kwětu
 Wsemu swětu
 Spása gest se zplodila;

Z twého kwětu
 Wsemu swětu
 Sladká náděg powstala,
 Tys w swém plodu
 Nám swobodu,
 Rabům smrti, zjškala.

Decas quarta.

Pulchra tota,
Sine nota
Cujuscunque maculæ,
Fac nos mundos
Et jucundos
Te laudare sedule.

O beata,
Per quam data
Nova mundo gaudia,
Et aperta
Fide certa
Regna sunt cœlestia.

Per te mundus
Lætabundus
Novo fulget numine,
Antiquarum
Tenebrarum
Exutus caligine.

Nunc potentes
Sunt egentes,
Sicut olim dixeras,
Et egeni
Fiunt pleni,
Ut tu prophetaveras.

Per te morum
Nunc pravorum
Relinquantur devia ;
Doctrinarum
Perversarum
Pulsa sunt præstigia.

Mundi luxus,
Atque fluxus
Docuisti spernere,
Deum quæri,
Carnem teri,
Vitiis resistere ;

Desetina čtvrtá.

Skvělá cnostj,
Ni křehkosti
Podrobena člowěčj,
Dey, ať zbožná,
Kde gen možná,
Duše se ti zawděčj.

Požehnaná,
Dlauhoždaná
Spása tebau zrozena ;
Skrze tebe
Nám do nebe
Cesta gest otwřena.

Twé ze twáři
W gasné záři
Swětúm swjtj blahota,
Tebau trudú,
Starých bludů
Gest zahánána mrákota.

Pýcha chlauby
Padla w hlaubi,
Gak gsi byla wěštila,
Bjda přešla,
Blahost wzešla
Nuzným, gak gsi sljbila.

Tebau zlosti,
Neprawosti
Zahnané gsau přjsery,
I z kořene
Wywřácené
Duchohubné powěry.

Swěta wnady
I aupady
Ty nás učjs matko znát,
Boha otjti
Z nás setřjti
Křehkost těla, k wjře stát.

* *

Mentis cursum
Tendi sursum
Pietatis studio,
Corpus angi,
Motus frangi,
Pro cœlesti præmio.

Tu portaasti
Inter casti
Ventris claustra Dominum,
Redemptorem,
Ad honorem
Nos reformans pristinum.

Matër facta,
Sed intacta
Genuisti Filium,
Regem Regum,
Atque rerum
Creatorem omnium.

Benedicta,
Per quam victa
Hostis est versutia:
Destitutis
Spe salutis
Datur indulgentia.

Decas quinta.

Benedictus
Rex invictus,
Cujus Mater crederis,
Increatus
Ex te natus,
Nostri salus generis!

Reparatrix,
Consolatrix
Desperantis animæ,
A pressura,
Quæ ventura
Malis est, nos redime.

Božj bázeň
Spasau kázeň
Wardce štěpjš mocj swau,
Wášnj moci
Dáwáš zmocí!
Za nebeakau odměnanu.

Tys w swém těle
Spasitele
Panno panen nosila,
Hospodina
Gako syna
Swěchos, matko, pěstila.

Porodilas,
Nepozbylas
Wsak paňenské čistoty,
Nesauc w lúnu
S nébes trůnu
Wěno wěčné dobroty.

Tebau zkácen
I wyvrácen
Saud gest smrti strašlivý,
Nám ztraceným
Zawrženým
Smjřen Bůh spravedlivý.

Desetina pátá.

Požehnaný
Kráľ seslaný
Z nebes, náš wykupitel,
Z Boha zplozen,
Tebau zrozen
Smjrce náš a spasitel!

Ty lkagjcjch,
Zaufagjcjch
Utěcho, ty na nás hleď,
Nás ze tjsně
Saudcem přjsně
Stanowené k blahu wed!

Pro me pete,
 Ut quiete
 Sempiterna perfruar;
 Ne tormentis
 Comburentis
 Stagni miser obruar.

Quod requiro,
 Quod suspiro,
 Mea sana vulnera,
 Et da menti
 Te poscenti
 Gratiarum munera:

Ut sim castus
 Et modestus,
 Dulcis, blandus, sobrius,
 Pius, rectus,
 Circumspectus,
 Simultatis nescius;

Eruditus
 Et munitus
 Divinis eloquiis,
 Timoratus
 Et ornatus
 Sacris exercitiis:

Constans, gravis,
 Et suavis,
 Benignus, amabilis,
 Simplex, purus
 Et maturus,
 Patiens et humilis;

Corde prudens,
 Ore studens
 Veritatem dicere,
 Malum nolens,
 Deum colens
 Pio semper opere.

Račič mocj
 Swau wymoci
 Poklid nám trwanliwý,
 Bych w propasti
 Wěčné strasti
 Nepadl hřijnjk teskliwý.

Uděl duši,
 Čeho tušj,
 Rač mé rány zhogiti,
 Dary léčné
 Lásky věčné
 Mně do srdce wstjpati.

Bych počestný
 A bezlestný,
 Gemný, tichý, střízliwý,
 Zbožný, mrawný,
 Wěrný, spráwný
 Byl a nikdý zástiwý.

Pilen slowa
 Gsa Kristowa
 Bych se zlého wystrazil,
 W Božj bázni,
 Swaté w kázni
 Žiwot wěsti se snažil.

Bych byl stálý,
 W dobrém dbalý,
 W srdci neposkwrněný,
 Čistý, sprostný,
 Maudrý, cnostný,
 Trpěliwý, skraušěný;

Mjrný, wděčný,
 Prawdořečný,
 Prozřetelný, bedliwý,
 Dobročinný
 A newinný
 Boha ctitel actiwý.

Esto tutrix
 Et adjutrix
 Christiani populi,
 Pacem præsta,
 Ne molesta
 Nos perturbent sæculi.

Salutaris
 Stella maris,
 Summis digna laudibus,
 Quæ præcellis
 Cunctis stellis
 Atque luminaribus.

Decas sexta.

Tua dulci
 Prece falci
 Supplices et refove ;
 Quidquid gravat,
 Vel depravat
 Mentis nostras, remove.

Virgo gaude,
 Quod de fraude
 Dæmonum nos liberas,
 Dum in vera
 Et sincera
 Carne Deum generas.

Illibata
 Et dotata
 Cœlesti progénie ;
 Gravidata,
 Néc fraudata
 Flore pudicitiae.

Nam quod eras,
 Perseveras,
 Dum intacta generas ;
 Illum tractans,
 Atque lactans,
 Per quem facta fueras.

Ty buď štjtem,
 Buď oswitem
 Wšem Maria křestanům,
 Poklid mjru,
 Prawau wjru
 Wšem opatřiž zemšťanům.

Hwězdo gasná,
 Hwězdo spasná
 Nám po moři plowaucjm,
 Twým dey heslem,
 Twým dey weslem
 Dogjt k bytům žadaucjm.

Desetina šestá.

Pakli slábnu,
 Pakli chábnu,
 Račijž sluhu zotawit ;
 Co nás krušj,
 Co nás tušj
 K zlému swest, rač zabawit !

Chwála tobě,
 Tys nás zlobě
 Arciwřaha wyrwala,
 Genž gsi syna
 Hospodina
 We swém lúně chowala.

Tys bez chotě
 W swém žiwotě
 Nebes syna počala,
 Porodiwšj,
 Matkau bywšj,
 Pannau předces zůstala.

Matka-panna
 Neběšana
 Nedotknuta's zrodila,
 Tworce swého
 Wšemocného
 Zrodila a kogila.

Commendare
Me dignare
Christo tuo Filio,
Ut non cadam,
Sed evadam
De mundi naufragio.

Fac me mitem,
Pelle litem,
Compesce lasciviam;
Contra crimen
Da munimen,
Et mentis constantiam.

Non me liget,
Nec fatiget
Sæculi cupiditas,
Quæ indurat
Et obscurat
Mentes sibi subditas.

Nunquam ira,
Nunquam dira
Me vincat elatio,
Quæ multorum
Fit malorum
Frequenter occasio.

Ora Deum,
Ut cor meum
Sua servet gratia,
Ne antiquus
Inimicus
Seminet zizania.

Da levamen
Et juvamen
Tuum illis jugiter,
Tua festa,
Sive gesta
Qui colunt alacriter.

Synu twému,
Saudci mému,
Má přimluwěj weď mne wetřjc,
Bych neklesl,
Bych se wznesl,
Když swět ztroskotá se w nic.

Učiã wljdným
Mne a klidným,
Bugné z duše wásně puď,
Chce-li swesti
Mne k neřesti
Škúdice, statnost we mně zbuď.

Nezabawiz,
Nezohawiz
Wásnj mne tělesných moc,
Genž w chorobu,
Genž w porobu,
Genž nás w temnau řtj noc.

Hněw ukrutný,
Ni urputný
Pýchy duch mne nezachwať,
Zároč blaha
Arciwraha
Autok we mně newyhlaď!

Prosiž za mne,
Aby na mne
Ráčil Pán swúg ohled mjt;
Zabraň wraha —
Arciwrahu,
Kaukol mně do srdce řtj.

Rač swau mocj,
Swau pomocj
Swého blažit ctitele,
Genž etj chwálau
Neustála n,
Matko, té spasitele.

Commendatio.

O Maria!
 Virgo pia,
 Mater admirabilis!
 Per te Deus,
 Judex meus,
 Mihi sit placabilis.

O! benigna,
 Vere digna
 Plurimis cultoribus,
 In agone
 Fer coronam
 Præmium victoribus.

Duše odevzdání.

Panno čistá,
 Matko Krista,
 Deyž, ó blahoslawená,
 Má by wina
 Ode syna
 Byla mně odpustěna!

Bohorodná,
 Wšj cti hodná
 Kněžno nebes na trůnu,
 Po skonání,
 Z mrtvých wstání
 Dey nám wěčnou korunu.

II. OZNAMOWATEL.

A) Literatura.

1. **H**omilien über die Worte des Herrn am Kreuze. Von Michael Biberauer, euangelischen Prediger zu Grätz. Grätz bei Damian und Sorge. S. 99.

Gen djla božská trwagj, propowěděl Duch Páně w knize Ekklesiastes 3, 14. A ztwrzenj toho u sw. Mat. 15, 13. pronešl Ježš Kristus, gehožto slowa se plnj naporád před očima našima, a w prawdiwosti swé státi budau i po uhašnutj swětel nebeských.

Protož gisté těm, genž bedliwým okem hledj na minulost i na swé spoluwěké, — propašť záhuby, k njž se bljžj reformacj na čas držená wášněmi i žádostmi pozemskými — toto strastné bljženj nemůže podiwné býti.

Rod nebeský zákonům swým obmeyšleli dár-cowé gich maudřj od gakžiwosti. Wyprawuge to zwěčněný hrabě Štolberg. Omdlenj zákonů nezaložených na wjře z Boha pěl Raciné w zpěwu o wjře I. 400. Než, rod božský křesťanstwa w pravidel-

ném pokračovánj giž wywracngj, aspoň zamlčngj nástupnĳi Luthéra a ostatnjch různých stawitelů.

Negen weřegnĳ učitelowé wznešených škol, gegichžto mudrácká přednášenĳ podobagĳ se rozdmuté řece, wšecky břehy zatápěgĳ, — i kazatelé giž stawĳ Ježjše w řadu pauhých synů lidských, a krásných slow obálka smrt nesaucĳ ged kryge.

Kam to dowede? kam dowěsti musĳ?! — Tak i kniha, kterauž chceme sauditĳ nynĳ, aspoň z welké částky sem přínaležĳ.

Rýmowaná předmluwa, přĳpsaná wážené obci, budeř snad mnohým se zdáti bez auhony; leč bystřegšĳ oko ginák uzřĳ.

A wšak nenĳ-liž to gen wyljčený štĳt, wabný nápis, gako na mnohých hospodách, w něž proto gde se důwěrně; ale nahljĳ se klam brzy, když ani pohodlj a čistoty, ani chutné a dobře přĳpráwené ztrawy tam nenĳ a se nenalezá.

Seznáme to, pokudž gen něco bedliwěgi wtu knĳzku nahlédneme, wyberauce a saudĳce toliko to, co z mnoha neyurážliwěgi úřadu Ježjšowa gakožto Messiáše neb Spasitele se týká.

Neboř zdá se, že pan B. wykaupenĳ powažuge gen za oswĳcenĳ, za wyswobozenĳ od newědomosti a omylných bludů. Wždyř na str. 35. wýslowně prawĳ: „Die Kranken seines Volkes zu heilen, die Unwissenden zu belehren, die Traurenden zu trösten, darin bestand das grosse, schöne Werk, das er nach dem Willen seines himmlischen Vaters thun sollte.“

Geho úkol w to kladau proroci: že sawau krwĳ zmyge naše winy. Tak wěřili a wyznáwali apoštolé, tak ti, kterĳ uwěřili slowu gegich. S knĳžetem apoštolů (Skutk. Ap. 4, 12.) wyznáwali a welbili usty i srdci: „A nenĳť w žádném giném spase-

nj. Neboť nenj giného gména pod nebem daného lidem, skrze které bychom měli spaseni býti.“

Tak však neslyšjme mluwiti P. B.

Prawjť sice několikráte zkrátka, že pro nás umřel Ježš Kristus; zdá se však, že to nemjnj dle starobylého smyslu, nýbrž w tomto: že smrtj swau ztwardil Ježš Kristus prawdu swého učenj, — tak ge schwáliw všem pokolenjm; — umjrage pro prawdu nám k nj chuti dodal, a tak před bludem zachránil.

Na str. 17. byla auplná přjležitost, tjm as také powinnost wyslowiti, w čem wykaupenj pohledáwá a klade. Neboť prawj: „Ein schöneres Leben als Christus über unsre Erde wandelte, sah die Menschheit vor ihm und nach ihm nicht. Er war im schönsten, im vollendetesten Sinne des Wortes der Messias, der Weltheiland.“

Tedy w neykrásnějšjm smyslu, — ne w tom, gegž zgewowali proroci, a hlásali ho apoštolé? W kterém medle smyslu byl Ježš Messiášem, Wykupitelem?

Slyšmež odpověď spisowatelowu opět geho nezmeněnými slowy na str. 17: „Getreu dem Willen seines himmlischen Vaters und der eigenen Sehnsucht seines Herzens, die entfremdete Menschheit für die Liebe zur Pflicht, zur Wahrheit und Tugend wieder zu gewinnen, lebte er nicht sich selbst, sondern im liebvollsten, treuesten Dienste der Menschheit.“

To má býti neykrásnějšj, neydokonalejšj smysl slowa: *Wykupitel*?

Láska powinnosti, prawdy a ctnosti, z sebe, pro swau cenu, bez všeho giného, může tedy syná hljny dowésti k zlatolesknému trůnu neobsáhlého?

Tak se zdá. Neboť giného smyslu slova *Wykupitel* neudává spisowatel ani tu, ani ginde.

W rozhorlenj, které as zbudil zde a na str. 22. způsob Božjho poctěnj katolický, wolá na str. 92: „Der Ceremoniendienst *) weiche nun der Anbetung Gottes im Geiste und in der Wahrheit. Kein Opfer werde mehr geschlachtet um der Sünden willen; das am Kreuze geschlachtete Lamm Gottes ist das einzige, durch alle Zeiten gültige Opfer, **)“

*) Obrády, ceremonie konal i Ježs, i při poslednj wečeři ge konal. Wzaj chléb do swatoswatých rukau swých; pohlédnul k nebesům, žehnal chléb, pak wjno. — Tohot as nebylo newyhuutedně třeba! Před zpytatelem ledwj a srdcj gest odkryta slabost naše. Pokudž tjmo tělem odjní budeme, pokudž tělo a smyslowé táhnau náš zrak, naše žádosti k zemi dolů, nebudeť as možno nám zbawiti se obrádů a ceremonij, geňž dle saudu mužů oswjčených budj ducha, a nesau wzhůru. Wždyť i obrády a ceremonie gsau gako něgaka řeč; mluwj, však pronikawěgi, srozumitedluěgi, než řeč hlasu lidského. To zkusili a wyznali to z protestantů mnozj. A proto snad pustnau modlitebuice gegich, wšech téměř obrádů a zewuitřnosj prázdne.

**) Owšemť gediná, po wšecky časy platná oběť! Krew Syna Božjho, geho oběť poswětilla wšech, a dokonale učinilla na wěky, hlásá Pawel sw. Židům wk. 10. Gakž mohloby se gen mysliti na oběť nowau, krwawau, když na hoře Kalwarrii obětowaná přewyšuge wšecku cenu.

Než oběť, připomjuagcj a obnowugcj ouu krwawau, gegj owoce nám přiwlastňugcj, nekrwawě konaná a stegná, gedna s onau na křži. Negen že takowau, pouěwadž čistau, prorokowal Malachiáš sw. 1, 10. 11. — ten smysl nalezali w slowech giž otcowé swatj; negen že srdce ohniwé milugcj chce, žádá, dohánj koběti, geňž gest neywyšj důkaz lásky, — nenapowěděl-li gi swětle Pán Ježs u studnice Jakobowě w Sichar? (Jan. 4, 23.)

Žena Samaritánka se tázala, ne kde modliti, — toť bylo možné wšudy! — kde se klaněti, to gest dle 1nj knihy Mogž. 22, 5. a Skutk. Ap. 8, 27. kde obětowati slušno.

durch das der Sünder Gnade und Erbarmung findet. Nun giebt es auch keine, durch Zunft und Abstammung Begünstigte im Reiche Gottes“ u. s. w. Toto wyřčenj — mohloby se zdáti — osprawedlnu-ge P. B. zaupna.

Kdo však progde bedliwau pozornostj všech sedm výkladů, s obdiwenjm bude se tázati: gakkž má se rozuměti a bráti, co gsmě slyšeli nynj? Wždyť mnoho průpowědj nedopaušj tu pomysliti nasmysl sprostý, s wyřknutými slowy obyčegně spogený.

A Ježíš wece: *Přicházj hodina* — co nebylo, bude! přicházj hodina, — nebyla tedy posud! — *kde prawj ctitelé klaněti se*, tedy obětowati budau w duchu a prawdě. Budauť obětowati dle příkladu, dle rozkazu mého, chléb a wjno. Wjce neuzřj oko, wjce nepozná chuť. Ginák však bude widěti duch, genž wěřj slowu mému, gegž oswęcuge swětlo mé. Tedy, ne giž gako w starém zákoně widitedlné, krwáceti magjcy oběti; obět w duchu, obět bez krwe prolitj obětowati budau.

A předce obětowati budau w prawdě též. Nebot, at uzná-wá oko, at swěděj chuť gakkoli; gá gsem ugistil: to gest tělo mé! — ta gest krew má! Gá tedy, wěčná prawda gsem tu; gá gsem obětowau: — *to tělo, ta krew*, kteréž obětowáno, která wylita byla na odpuštěnj hřjchů gedna a ta-těž obět! Geu w duchu, a předce w prawdě. (Wiz časopis Athanasia Dr. Benkerta djl XII. swazek I. neb 34. w kázanj o tom.)

Proto mluj Apoštol národů (w listu k Židům 13, 10.) o oltári w zákoně nowém; a kde oltář tuť as obět? — Rozmlauwage totiž o obětech starozákonnjch, že nemohly dokonale očistěnj způsobiti, dokládá: *Máme oltář!* — nasle-downě i obět.

Co se tu namjta, dáwno giž wywrátil weleslawný sw. Jan Zlatoustý, genž u výkladu listu k Židům na kap. 10. prawj: „*Kterak tedy? neobětugeme i my každodenně? Q-wšem, my obětugeme, slawjce památku smrti geho* (to-tiž Ježíše Krista) — *a gedna gest obět, ne mnohé. Kte-rak gedna a ne mnohé? Proto že gednau obětowána gest pro swatyni Swatých* (pro dostáuj se do nebe) —

Co na str. 60 praweno: „Er überschaut alle Opfer an Zeit und Kraft und Lebensfreuden und Lebensfrieden, die er bisher so eifrig, so voll himmlischer Liebe für die Erleuchtung und Veredlung seiner Zeitgenossen gebracht“, — toť nemůže wzbuđiti obyčejný smysl slova *Spasitel*, gisté ne dokonale.

Owšemť že přišel oswjiti swět. Wždyť prawj miláček Páně (Jan. 1, 9.) *že oswěcuje každého člověka přicházejícího na tento swět*. Chtělť owšem Ježíš a přišel k tomu, aby učenjm swým oswjtil temnosti naše, a tak k dokonalosti dopomohl nám. Než, bylo to vše? — A co prawj P. B., neměřj to toliko na vykauptenj od newědomosti a bludu?

Gisté, toť mu musj býti vykauptenj w neykrásnějšjm smyslu, gakž dosti patrně nawrhuge geho řeč na str. 72: „Sein Verlangen, die Menschen für seine Gottes-, seine Menschen-, seine Tugend-, seine Wahrheitsliebe zu gewinnen, und sie in Zeit und Ewigkeit mit allen den himmlischen Segnungen zu beglücken, die aus solcher Erlösung der Menschen fließen; — er konnte es nicht lassen, wie wenig

Ona (Swatyně Swatých w starém zákouě) byla figura; i oběť tam byla figura této (touiž oběti Kristowj). Neboť toho samého Beránka obětugeme po každé; ne nynj giného, a zegra giného; gest jedna oběť; sice byliby, poněwadž se na mnoha mjstech obětuge, mnozj Kristowé. Daleko to! nýbrž wšudy gest tu geden Kristus, který gest zauplna přjtomen tu, a zauplna tam, gedno tělo. Gakž tedy na mnoha mjstech obětowané gest gedno tělo, ne mnohá, — tak gest také gen jedna oběť. Náš neywyššj kněz gest ten, genž oběť nás poswěcujc j wykonal; tu též obětugeme my nynj, tehďž obětowanau, nikdy nepomjgejc j.“

Sinn und Liebe unter seinen Zeitgenossen auch sein Leben und Lehren fand.“

Tedy zjškati, zahřáti a rozhorliti lidj k lásce Boha, lidj, ctnosti a prawdy, — *takové wykaupenj lidstwa* způsobiti, to nemohl opustiti Ježš, dj patrnyými slowy P. B., a nenj ničehož, ani tu, ani napotom, coby měřilo na wykaupenj w smyslu obyčegném.

Dále připomjná P. B. wšelikau pomoc, od Pána churawým a bjdným udělenau; nazýwá ho na str. 17. a častěgi sem tam „den göttlichen Retter“; dokládá na str. 18: „Seiner Allmacht Wort hat den Schlummerer im Arm. des Todes zum Leben zurückgerufen.“

Zdaž ale slowa: „göttlicher Retter“ — „der Allmacht Wort“ béře a rozumj w obyčegném smyslu? w tom, genž wěrným dušem powědomý gest?

Wždyť se prawjwá w němčině: *das war ein göttlicher Abend! ein göttlicher Anblick, ein göttlicher Einfall!* — I slowo *allmächtig* dosti často užjwáno o mocných a powýšených tohoto swěta.

Máme takové užjwánj těch slow pohledáwati na spisowateli?

Na str. 18 prawj: „Kurz, wollt ihr das Grösste, das Höchste, das Schönste nennen, — nennen mit einem Namen, *was die Menschheit* Liebenswürdige, die Engelwürde Hohes, was Gottes Vaterhuld Erfreuendes für Menschenherzen hat, — nennet es Jesus.“

Tedy lásky neyhodněgšj, neyvyššj, neykrásněgšj, tak zowte ho, — gen ne Boha!

Kdyby ho měl za toho: gakžby mohl mluwiti spisowatel, co budeme uwáděti nynj?

Na str. 21. připomíná: „Jesus sprach: Vater, vergib ihnen, sie wissen nicht, was sie thun; adokládá: Auch für euch betete es der Erlöser zu seinem und eurem Vater, auch für euch findet dasselbe Erhörung am Throne der ewigen Erbarmung.“

Na tu modlitbu odkazuge hřšňjky; wolá ge, aby přistaupiwše slyšeli, gak za ně se modlj Ježš. Na gehorány, na geho wylitau krew, na geho hořké umučenj, na zsinalesti geho, gimíž uzdraweni[game, (Isaiáš 53, 5.) na zaplacenj, kteréž podal Bůh z Boha, a gest proto neskončené, newyprawitedlné ceny, — na to neodkazuge.

Mnohoť owšem může modlitba spravedliwého, dle ugištěnj Jakuba sw. 5, 16; ale nenj mnohem mocněgšj krew wylitá na odpuštěnj hříchů? Může tu býti gen něgaké přirownánj? — Tjm samým nebylo-li důkladněgšj přjčiny, na tu přeměcnau krew poukázati a gi připomjnati?

Na str. 33. čteme: „Welche Erscheinung dieser Missethäter! (totiž kagej lotr) — für Jesu ein Engel gleichsam, der ihm den Kelch der Erquickung reichte, als seine Seele Hohn und Lästerung mehr noch, als die Qualen des Kreuzes gebeugt, ein belebender Strahl des Trostes und der Hoffnung, der der Zukunft Hintergrund von Jahrhunderten und Jahrtausenden lichtete, und ihn schauen liess, was seine Liebe zu den Sündern, seine Grösse und Geduld im Leiden, sein vertrauensvoller Aufblick zu Gott in des Todes Nähe Tausenden und Tausenden seyn wird.“

Ježš měl býti Emmanuel, Bůh s námi (Mat. 1, 23.) Že byl, dokazuge gehorány žiwot i dokonánj. Neyukrytěgšj myšlěnký znal a gewil; — budaucj wěci, gež žádná maudrost a zkušenosť postjhnauti nemo-

hla, předpowěděl s neydokonalejší určitostí. Když však byl powýšen na kříž, již tu nebyl Emmanuel? Bylo mu třeba světla odjinud, aby do budoucnosti nahlídnouti mohl? Musil teprw z účinků a zkušenosti poznati, co geho láska k hříšníkům; geho trpělivost w trápení dowede? — — Lotr, dj P. B., tedy geho obrácení okázalo Ježíšowi, co geho láska k hříšníkům způsobí tisícům tisícůw. Bez lotra, bez geho obrácení nebylby to poznal Ježíš? Slušno-li tak mluwiti o Emmanuelowi?

Na str. 36. dj spisowatel: „Jezt nimmt ihn (lotra) der edelste, der beste der Menschen an, würdigt ihn seiner Gemeinschaft.“

Tuť nenj třeba výkladu. Slowa tato mluwj zgevně, žeť hluboko pod swau prawau welikost snjžen gest Ježíš.

Na str. 47. prawj: „Was das Gesamtleben der besten, der liebenswürdigsten, der hoffnungsreichsten Kinder, die je auf Erden gelebt haben, und je leben werden, Edles, Grosses und Göttliches in sich trug, und in der Menschenwelt entfaltetete, das sieht sie — (Maria) — in ihrem Sohne untergehen.“

Bylť tedy Ježíš syn přewýborný — ein göttlicher Sohn! — tak wšak, gakž i ginj gsau a býti mohau; — gen Ježíš gakž neywjce možno! — Wšacka wýbornost a wýtečnost byla wněm gako nashromážděna a nawršena! Totě práwě woda na mleyu swětomilům nynějšim.

Na str. 52. zdá se, žeť uznáwá P. B., gakž mnoho záleželo na utrpení Ježíšowě; nebť wolá: „Lernet zu eurem Entsetzen, was ihr seyn würdet und die ganze Welt, hätte der grosse, die ganze Menschheit umfassende Freund aus Liebe sich nicht am Kreuze geopfert.“

Co byl swět tento, než naň staupil Ježš! — O! gакž změnilo, spořádalo, zdokonalilo geho učenj wše! To es wěřj spisowatel. Bylo to owšem mnoho, weliké a oslawenj hodné. Než to gest gen mjra tohoto času, Na čemž záležj neskončeně wjce, oběř, wyhlazenj prwotnj winy, smjřenj pýchau od Boha odpadlého pokolenj nesmjrným se snjženjm pro nás se obětugjcjho: — — — ó! gest se co báti, to chce pominauti spisowatel. Kdyby to newěřil, kdyby měl wjru, genž nedbá opowážliwého namjtánj hrdého rozumu, kde mluwj, gistj, slibuge neywyššj maudrost — gакžby mohl řjci na též str. nahore: „Seine — (des Apostels Johannes) nur Liebe zu Gott und Jesu und den Menschen athmenden Schriften, sie sind die himmlische Frucht seines schönen Freundschaftsverhältnisses zu Jesu.“

Prátelstwj, gakkoli krásné a oblažugcj, gest předce gen kwětina, wyrostlá w zahrádce srdce lidského; — saud, přeswědčenj, cit člowěka rodj geg; a gest to proto plodina lidská. Giž spisy Jana Ewangelisty gsau plod prátelstwj geho s Ježšem, dj spisowatel. Nasledowně: gsau plod možnosti lidské; — a přjdawek: *nebeský plod*, nenj než záclona! — Gsau-li wšak plod lidský, ne božský, negsau-li nadáni Duchem Božjím, gакž učilo a wěřilo se wždy: tedy Ewangelium Janowo nemůže zagjmati rozum, gemu a geho mistrowstwj musj se poddati ono.

Kdo tu nepoznává hrdé žádánj mudrácké? A gest tomu zewrub podobné, co prawj P. B. o Marii na str. 54: „Sie, die ihn gerettet aus den Gefahren, die seiner zarten Kindheit drohten, die ihre Engelsliebe, ihre Liebe zu allem Heiligen, ihr Vertrauen, mit dem sie zu Gott aufschaute, alles,

was in ihrem eigenen Geiste Schönes und Göttliches wohnte, in ihn gleichsam überpflanzte.“

Ježš musel tedy se cwičiti a pěstowati též, gakž každý člowěk; musil býti weden k zdokonalenj i on? — Gakýby byl a stal se dle důmyslu P. B., kdyby Maria, čo w gegjm duchu a srdci krásného obýwalo, nebyla wšjipila w Ježše? —

Nenj-liž to zacházeti s Synem Božjm gako s člowěkem každým? —

Slowa Ewangelisty Lukáše sw. 2, 52.: *A Ježš prospjwal maudrostj, a wěkem, a milostj u Boha i u lidj*, nemůže k swému obhágenj užjti P. B. Ať mlčjme o tom, že to prospjwánj maudrostj a milostj ani gediným slowem se nepřičjtá Matce Páně, podjlu gj w tom newykazuge Pjsmo; wždyť hlásagj Duchem Páně nadanj učitelé ojrkewnj, Řehoř Nazianský, Cyrill Alexandrinský a ginj (wiz Kistemakera N. Z. III, 63.) žeť, gako slunci kráčegjcmu od východu k poledni přibýwá prudkosti, ne gakoby gj nabýwalo, ale zponenáhla wjce a wjce gi wygewuge: tak chce těmi slowy Ewangelista nawrhnuti napořád se množjcej wygewowánj maudrosti a milosti Ježšowj, genž čas po čase u wětšj stkwělosti lidem se zgewowaly.

Newážná — gakž gest, a tak nazowe gi každý, kdo dobrého a wěrného srdce gest, — newážná prawjm, gakž byla rozprávka tato, gisté neokazuge to wětšj wážnosti pro Pána žiwota a smrti, w němž žiwí gsme a se hýbáme, když spisowatel prawj tak často o Pánu Ježši, že to neb ono se mu *podarilo*. „Nicht weniges war ihm gelungen,“ čteme na str. 82. — Takowá řeč gisté příslušj gen člowěku, gehož rozum blaudj a sjla nestačuge často;

* *

— a předce to *podateň* přiwlastňuge mnohdykráte tomu, naňž čekali národowé, a daufati budau w Něg na wěky!

Než, toto aspoň nelze pomjgeti mlčenjm. U Jana sw. 10, 17, 18. dj Pán: *Proto mne Otec miluge, že gá pokládám duši swau, abych zase wzal gi. Nižádný gi neběře ode mne: ale gá gi pokládám sám od sebe; a moc mám položit gi, a moc mám zase wzjt gi.* To samé wyslowil u Jana sw. 2, 19. w slowech: *Zrušte chrám tento, a we třech dnech wzdělám geg.*

Toto wzdělánj, wstánj z mrtwých z wlastnj moci patrně prohlásil Ježjš gako neypodstatněgšj důkaz swého wěčného božstwj.

Než po básnicku snj P. B. na str. 97. takto: „Es naht am hehren Ostermorgen der Fusstritt des Allmächtigen, der Vater dir! Und er, dem du Soha gewesen bis zum Tode am Kreuze, er wecket dich, dich auf Erden zu verklären, als Sieger über Tod und Grab, wie er vor seinen Engeln dich an seinem Throne verkläret.“

Kam tedy poděla se prawda hlasu Ježjšowa, že wstane z wlastnj moci? — On byl wzbuzen, gako ginj před njm a po něm? Gen neywýborněgšj z lidj byl? ne Bůh z Boha? nemoha splniti prawda swého gistěnj, aby wstal wedlé slowa swého?

To wěřj patrně spisowatel.

Na swědectwj uwedeme geště geho slowa na str. 95. „Ihm (Jesu) winkte die Kronè des siegreichen Kämpfers im Lande der Unsterblichkeit, Verherrlichung beim Vater, den er auf Erden verherrlichtet hatte. Und väterlich segnend, liebend nimmt der Vater den aus der Fremde heimkehrenden Sohn nun auf und macht den Weisesten al-

ler Geister auf Erden zum herrlichsten unter Allen im Himmel, den Besten zum Seligsten.“

Tepřw nynj? — Wždyť prawj Pán Ježíš (Jan. 17, 5.) *A nynj oslawiž mne ty Otče u sebe samého sláwau, kterauž gsem měl u tebe, přwé nežli swět byl.*

Ne tedy, že byl neylepšj, neywýbornějšj, té sláwy došel Ježíš Kristus; vždyť byla geho, přwé nežli swět byl!

Wšak nadarmo. Lépe to wj P. B. Při nawrácenj z ciziny tepřw dal Otac neylepšjmu neywětšj blaženost.

Kdyby tak nesmýšlel spisowatel, kdyby měl Ježíše za wjce, a ne za neylepšjho toliko, gakžby mohl hlásati, že mu bylo třeba posilenj wjrau? — — —

Ta, prawj skladatel, — „der heilige Glaube an Unsterblichkeit war die Kraft Gottes“ — (giného tu nebylo ničehož? — gen moc Božj dala Ježíšowi sjlu, utwrzenj, gasnost?) Owšem dj spisowatel: „der heilige Glaube an Unsterblichkeit war die Kraft Gottes, mit der er in der Erde Kämpfen überwand, er war das hellstrahlende Gestirn, das ihm die Nacht seines Lebens erhellte!“

Giž se nemůžeme diwiti, widauce skladatele tohoto spjsku spřjzněného s wlažnostj u wjře, a proto snjčjho širokau cestu k nebesům wzħuru. Důkaz toho máme také na str. 84. Mluvě o účincjch pozemských prácj Ježíšowých, dokládá: „Ging wohl der Samariter hin zum Tempel nach Jerusalem, als des Juden Bruder in demselben anzubeten, und fand der Jude, des alten Hasses nicht mehr gedenkend, aueh auf Garizim Jehowa?“

Našemu přemřštenému wěku nezdá se třeba wážiti cestu do chrámu. Bůh nenj newrlý wladý-

ka, žádostiw poklon a kaděnj! — tak mluwj se dosti často nynj, kdež na trůn Nezmylného usazen rozum klamný.

Tak nemohl mysliti, nemohl mluwiti Žid. Pokudž knihy zákona platily u něho wjce, než tisjcnásobné pořadj liter mrtwých a kraucenj podaných slow; pokudž wěřil, že maudrost wyššj, — milosrdenstwjm hnut w nich že se zgewuge Neobsáhly: — Žid nemohl wěřiti a hlásati ginák, než prohlásila a ustanowila Maudrost neskonalá. Ta wšak zwolila Jerusalém; určila, tam že klaněnj, oběti a zápalowé se dji magj. (5. k. Mogž. 16, 5. 6.) Tu přednost hoře Garizim nepropřgěl Pán! A tam měl spěchati Žid? Měl za to mji, že i tam možno ljbě obětowati Bohu? Měl mysliti, že klaněti se Pánu nebes možno wšudy, a na každém mjstě, — ať swatá posud nazwaná Pjsma ginák třebas swěděj? Měl wěřiti, že i na hoře Garizim nalezne Geg, a milost nabude Toho, který přjtomnost swau blahoděgnau ne tam, — gen w chrámě Jerusalémském ngistil, a při swěcenj ho patrnyými znamenjmi doswědčil? (3. knih. Král. 8, 10. 11. 2. k. Paralip. 6, 8. 9.) — Měl tedy as za to mji: na oběti a zewnitřnj službě Páně, na wjře a wyznánj že nezálež mnoho, gen počestné když gest gednánj? — Nasledowně, měl rozum, geho saud a wyřčenj měly u něho platiti wjce, nežli hlas zgewugjeho a zwěstugjeho Boha? —

Tam až dogde se, když Pjsma swatá, to ctihodné dědictwj z dáwných wěků nás došlé, plné maudrosti, swětla a sjly nepowážugj se giž za takowé, ale magj se toliko za utwor oswjčeného ducha lid-

ského; — když uznati zpěčuge se swedený rozum, že ne cit wřelého přátelstwj, ale Duch nebes, gakž nadal ge, tak wane z nich též!*)

Fr. Jedina.

2. Liturgik der christkatholischen Religion von Franz X. Schmid, Subregens des bischöfl. Klerikal-Seminariums in Passau. 1. und 2. Band 1832. 3. und letzter Band 1833.

Aby nižádný w omyl uведен nebyl, když se mu tuto *Liturgika* podává, za potřebné uznává referent přede všjm připomenuti, že se zde nepředkládá wědecké sestawenj prawidel k zřízení a uwáženj dokonalé Liturgie buď náboženstwj wúbec, buď katolického náboženstwj zvláště, cožby se owšem dle nápisu této knihy očekáwati mohlo; nýbrž zde se wystawuge toliko w pořádek uведенé wypsánj weškerého zewnitřnjho, katolického kultu. K tomuto obsahu nezdá se owšem názew *Liturgika* dokonale přjměřený. Než pomjgogjce dálšjho wyšetřowánj o prawém wýznamu Liturgiky, obratjme se raděgi k spisu samému.

W krátkém úvodu, kterýž p. Schmid knize swé předesjlá, wyswětluje pogem křesťanské-katolické Liturgiky — w tomto nynj dotčeném wýznamu, — stanovuge na to některá obecná prawidla pro Liturgii katolickau, napotom podává (trochu hubenan) historii Liturgie a Liturgiky nábo-

*) Pro skrownost mjsta pro literaturu w Časopisu našem ustanoweného recenzj tato skráceně se podává.

ženstwj katolického; uvažuge cenu swé nauky, a gegj poměr k ostatnjm wědám bohoslownjm, a konečně ukazuge, wedlé gakého pořádku w předzášenj swého předmětu pokračowati zameyšlj.

Celý tento spis rozpadáwá we čtvero nestegných djlů.

Djl prwnj gedná we dwau silných swazcjh *o Liturgice Svátostj* wúbec i zwláštj; po každé ale tak, že se neyprwé wykládá pogem té swátosti, pak widitedlné znamenj, konečně wypisuge se gegj obřad. Oběť mše swaté umjstěna gest w pogednánj o slawenj wěčeře Páně. O cirkewnjch pořádkách a odpustcjh mluwj se we přjdwku k swátosti pokánj.

W Djlů druhém aneb *w Liturgice swěcenj* gednáw spis. neyprwé o swěcenjoh wúbec, potom o obřadu gednoho každého zwláště. Rozwruhge pak ge
a) *w swěcenj ustanowugjcj* (benedictiones constitutivas) gimíž se něgaká osoba aneb wěc službě Božj zaswěcuge a oddáwá, kteréž proto také *swěcenj slugj*; b) *w swěcenj wzywagfoj* (benedictiones invocativas) aneb *žehnánj* w užjím smyslu. Mezi ustanowugjcj swěcenj *osob* klade: korunowánj papežů, cjsařů a králů, swěcenj neb žehnánj opatů, abatýše, mnicha, geptišky. Při swěcenj wěcj wypisuge swěcenj swat. olegů, křestné wody, giné swěcenj vody, kostela, oltáře, pohřebnjoh míst, nádob a rauch k slawenj mše sw. a swěcenj zwonů.

Mezi žehnánjmi w užjím smyslu wypisuge se:
a) *Žehnánj osob*: mimo služby Božj udělowané požehnánj papežowo a biskupowo, žehnánj šestinedělkj, slawné žehnánj swěcenau wodau, křestanský pohřeb. b) *Žehnánj wěcj*. Zde se klade:

žehnánj chleba, wjna na den sw. Jana Bw. žehnánj na den sw. Blažega, žehnánj bauře.

W třetjm djle, w Liturgice modlitebnjch formulárů předeslaw některá obecná uwážení, wyswětluje hlawněgšj způsoby modliteb cjrkwe katolické, gakož gsau: Otče náš, Pozdrawení andělské, modlitba při klekánj a zwoněnj poledne, apoštolské wyznánj wjry, formuláře k zbuzení třj božských ctnostj a ljosti, Te Deum, rannj a wečernj modlitby, po stole, modlitby za země pána, pobožnost růžence, litanie, pobožnost křížowé cesty, Gloria Patri, střelnj modlitby čili nábožná wzdechnutí, břewiář, znamenj kříže, kropení se swěcenau wodau, wzdělawagjcj knihy (na gichž čele se práwem písma sw. klade), postawa těla při modlení, (nenáleží zcela mezi formuláře) obřad přjsahy, přikázanj i hřjchy.

W djle čturtém, w Liturgice poswátjnich časů, mist, wěcj, průwodů, a nádob pagednáwá w pateru oddělenjch giž gmenowané předměty, gakož:

- a) Cyklus katolických swátků a ustanowené posty;
- b) domy ustanowené k společným službám Božjm a mjsta pohřebnj;
- c) ostatky a obrazy Swatých, kříže a korauhwe;
- d) processj a pauti;
- e) řeholnj společnosti a bratrstwa.

Giž z bohatosti tohoto krátce pogatého obřahu může každý na užitečnost přjtomného spisu záwěrek učiniti.

Dobročinná moc našeho náboženstwj na mravy člowěčenstwa vyplýwá z weliké částky z geho zewnitřnjho kultu, neb zřjzenj služeb Božjch,

kteréz patrně tak wýborné gest, že se mu z té strany žádné jiné náboženstwj wrownati nemůže. Rozmanitosti katolických obřadů, gegich smysluplné wýznamnosti giž dáwno diwili se s užasem znatelowé; ano i sami nepřátelé katolického náboženstwj puzeni byli takořka bezděky chwalné wyznánj učiniti, že ceremonie katolického kultu k wznešenému oji swému nad mjru gsau přiměřené, a gak k uspokojenj rozumu, tak i k zbuzenj nábožných citů swau krásau přewýborně způsobné. Gedenkaždý oswjcenějšj katoljšk, genuž náboženstwj swé milé a wzácné gest, mělby o to péci mjti, by se s obsahem poswátnjch ceremonij blže seznámil, a co neymožněgi w gich ducha neb wnitřnj smysl wnikl. Zdá-li se to ale býti přjliš přepia-to této známosti od lage žádati: tedy zagisté někdo zapjratl nemůže, že slušně dokonalejšj wědomosti od kněžj, zwláště w úradě pastýrském stojcjh, se wyhledáwá, gimžto co weřegným Liturgům negen přislušj tyto ceremonie wykonáwati, nýbrž gakožto učitelům náboženstwj k srdci wěřjcjm lidu ge přiwoditi. Tito zwláště spisowateli našemu djkami gsau powinni, že gim w přjtomném spisu swatyni powšechného katolického zewnitřnjho kultu předkládá, gednotliwé ceremonie gednu po druhé wyswětluge, gich počátek, gich wýznam i udalé změny wypisuge, a což obzwláště chwály hodno gest, že při gedné každé přjměrnost gegj k swému oji, a prospěšnost ukazuje. Slyšme gen, — bych geden přjklad mjsto mnohých zde položil, — gak se o užitečnosti ustanowenj kmotrowstwj wygádfuge. 1. Kn. str. 203. „Užitečnost ustanowenj kmotrowstwj gest tak na-

de všecku pochybnost powýšena, že každému důmyslnému člověku do očí padá. Ustawem tjmto dosahuge každý nedospělý křesťan duchownjho otce, genž mimo tělesné rodiče geho se ugjmá, geg zbuzuge, aby o swé spasenj bezpečně pracowal. Obmeškáwagj-li tedy vlastnj rodiče buď poštitau láskau zaslepenj, buď z giné přičiny, anebo docela smrti překaženj, swé powinnosti na tomto geště malém, opatrowného pěstaua potřebugjcjm křesťanu, tedy má geště na živě kmotra, genž dle kmotrowstwj gest zawázán o duchownj dobré geho všemožnau péči wésti. I w tělesném ohledu spoguge kmotrowstwj skrze wůbec panugjcj saustrastj neb podjlnost, kterauž kmotr, co duchownj rodič na časném štěstj swěřence swého béře, swazek, genž w následcjcch nad mjru gest dobročinný, a tjm wjce podiwenj našeho hodeu, gelikož žádný zemský zákon co podobného w obecný žiwot uwésti nemůže. Kýžby toto krásné ustanowenj nepowážowalo se mezi námi za pauhý měšřanský mraw, genž nám toliko rozličná onera civilia ukládá, gehožto ale duch a záměr nám nehrubě na srdci ležj! Kýžby i duchownj neopomjgeli o tom w přjhodný čas něgaké otcowské, wážné slowo promluwiti, což se neylépe při udělowánj swátosti křtu státi může. Gistě že by mnohá duše zachowána byla, kteráž nynj k ztracenj přicházj, gešto kromě rodičů, zaslepených láskau, nikdo o ni nepečuje.“

Kdykoliw spis. katolické ceremonie w ochranu béře, činj to wždy z pewného přeswědčenj, že opravdowě schwálenj zasluhugi. Ostatně musj se nestrannosti geho wzdáti ta čest, že newychwaluge všecko wesměs a bez wýmjnky, když se mu

něgaká proměna potřebna býti widj. Při udělo-
wánj swátostj a wykonáwánj oběti mše sw. proge-
wuge sice swau žádost zřjodka a welmi skromně.
U př. na str. 236. w 1. swazku znamená, že cere-
monie při sw. biřmowánj obyčegné, při wšj pří-
slušnosti předce něgakau prázdnot gewj, negsauce
dosti dogjmawé a gakby náleželo způsobné k roz-
njcenj přistupugjcjch k biřmowánj. „Kdožby zapřj-
ti mohl, dj, žeby tjm biřmowánj wysoce zjska-
lo, kdyby se čin tento něgakau srdečnau řečj po-
čjnal, a dětinné, od duchownjho w gazyku mater-
ském konané modlitby k nj se připogily, kdyby
slawná mše swatá, při kteréžby biřmowanci tělo
Páně přigjmali, obřad tento zawjrala, a ginák wše-
oky přjprawy se staly, kteréby swátosti té pří-
slušnau oslawu propůgčily. Gen tjmto obyčegem
možno docjliti, by nyněgšj řád opět wznešeného
wýznamu nabył, kterýž za prwnjch časů gest měl,
když totiž křest, biřmowánj a swátost oltárnj po-
spolu slaweny býwaly.“

Na stránce 529. žádá spisow. by wěřjcy za na-
šich dnů tjm samým obyčegem přjtomni býwali
oběti mše swaté, gako za prwnjch časů. Proná-
šj se o tom takto: „Ačkoliw za prwnjch časů ta-
ké zůstaweno bylo lidu formule při swé modlitbě
sobě twořiti, nescházelo předce na swazku, genž
zpanilau působil gednotu mezi knězem a lidem.
Předně widěl wycwičený křesřan, co se w kanoně
děge, gakými city má oběť přinášeti, a w swáto-
sti přjtomnému Kristu se klaněti, a gak geg má
přigjmati; modlitby kněžj byly, co do hlawnj wě-
ci, modlitby lidu. Mimo to nečetl kněz toliko sám
pro sebe, aniž pogjmal modlitby společné řečj ge-
mu gedinému srozumitedlnau; nýbrž gakož on sám

naučenj a vzdělánj ze čtenj wázil, tak podobně i weškeren lid, genž geště zvlášť w hlasitém řečníku wykladatele žádostj swých poznáwal. Konečně napomáhaly zbornj zpěwy nemálo k ostrhánj mysli ode wšj roztržitosti w nábožném sebránj gi zdržugjce.“

1. Sw. str. 558. zasazuge se proti nynějšmu obyčegi, dle něhož se wjce mšj nagednau slaužjwá, názýwagjc to nepořádkem, kterýby brzy zrušen býti měl. „Gaký to zmatek pro nábožný lid, ano i pro samy kněžj, když *gedna* oběť zároweň na wjce oltářjch se přinášjwá! Gak častokráte proměňuge se tjm wšecká pobožnost lidu w mechanické wstáwánj a klekánj, w prsy bitj a rukau spjnánj.“*)

Důwody, kteréž cjrkew k zachowánj latinského gazyka pohnuly,**) důležité mu gsau; předce wšak smeyšlj, žeby w oněch poswátňjch služebnostech, kde se prospěchu cjrkewnjmu ugma nečinj, plnomocnostj biskupskau gazyk materský uwésti se mohl.

Hlasitěgi ozýwá se swými žádostmi w djle druhém, o Liturgice swěcenj, kde negen o uwedenj materské řeči se zasazuge; nýbrž také o proměněnj řádu usiluge. Tak mjnj u př. žeby se měl obřad swěcenj chrámu Páně zkrátiti, (81. str.) a změniti žehnánj na sw. Blažege (158.) I obřad swěce-

*) Tomuhy se snad tjm dalo wyhowěti, kdyby znamenj zwonkem toliko u welikého oltáře při hlawaj mši swaté se dáwalo. Pozu. Red.

**) Kdyby při zpjwané mši swaté text figurálaj hudby byl gazykem materským wysazen, s uwarowánjm urážliwého opokowánj, byloby s welikým prospěchem. Odpowjdánj kněžj muselo by wždy zústiati lätině. — Obě by se gen plnomocným nařizenjm biskupským státi mohlo.

nj sw. olegń, nenj po geho smyslu; tak též i způsob swěcenj wody na den třj Králů. — O častém wystawowanj a žehnánj s neyswětěgšj swátostj Oltárnj prawj, žeby se mělo zastawiti, „gelikož gen k wlažnosti a newšjmaivosti téhož tagemstwj přjčinu dáwá.“

Skládánj modlitebnjch formulj a gich užjwánj pokládá spis. za wěo prospěšnou, aspoň u walněgšj části lidu, gešto w stawu negsau city a žádosti swě na gewo dáwati. III. Sw. str. 177. Modlitby w cjrkwj katolické obwyklé gsau mu na wysost chwály hodné, gen w Litanijch žádá si wětšj rozmanitosti. O modlenj breviáře pronášj se, gakož slušj, welni ohwalně; předce však některé nedostatky wyznáwá, a gegich odstraněnj ponawrhuge.

Na tom budíž dosti k poznánj ducha, w němž kniha tato sepsána gest. Wětšj dokonalosti dosáhla by práce tato, kdyby spis. při druhém wydánj cjl a konec katolických ceremonij patrněgi wyznačil, a gednotliwé činy gednoho a téhož samého řádu přjliš od sebe neodtrhowal, tak že někdy poslaupnost gich ani znamenati nelze. Sloh také mjstem wadj. Některé pogmy měly by též lépe wytčeny býti. U př. pogem cjrkewnjch žehnánj neb swěcenj. Spis. wykládá III. sw. str. 2. cjrkewnj swěcenj takto, „že gsau smyslně wyobrazené žádosti cjrkwě, by se bližnjmu dobře wedlo, spogené s modlitbau kBohu o wyslyšenj této žádosti.“ Smysl tento nedá se zagisté na swěcenj cjrkewnjch wěcj u př. raucha, nádob, neb kostelů obrátiti. Gest owšem prawda, že se wšecká swěcenj genom pro člowěka stáwagj, a že aspoň vzdáleněgšj wztah na něho magj: nikóliw ale řjci se nemůže, žeby člowěk nepostřednjm podmětem

wšech swěcenj byl; takowým gsau za časté bezžiwotné věci, které se swěcenjm k poswátijnmu užjwánj ustanowugj a oddělugj.

F. Př.

3. Betrachtungen über sämtliche Evangelien der Fasten mit Einschluss der Leidensgeschichte. Für Seelsorger und jeden gebildeten Christen. Zugleich als Beitrag zur praktischen Schrifterklärung. Von Dr. Johann Baptist Hirscher, Professor der Theologie zu Tübingen. Dritte, verbesserte und vermehrte Auflage. Tübingen bei Heinrich Laupp. 1832. 8. Str. XVI. 593.

Opětowané wydánj spisu nenj wždy gistým a bezpečným znamenjm wýbornosti geho. Nicméně třetj wydánj wýš psané knihy gistým gest důwodem, že k dobrým, anobrž ke klassickým knihám náležj. Dr. Hirscher wšbec k neywtipněgšjm spisowatelům wěku našeho patřj, k spisowatelům, kterjž věci swé wážj ne z paměti, nýbrž z žiwého pramene bohaté mysli, a tjm samým i rozum i srdce čtenářů spokogugj. Rōzgjmánj, w nadepsané knize obsažená, gsau wlastně homilie, anebo poučnj a probuzugicj wýkladowé ewangelických částek; kteréž se w celém postnjm čase při mši swaté čjtaj. Každau perikopu autor zauplna rozbjrá, a w mnohých wětšjch neb menšjch částkách tak důmyslně a pohnutliwě rozwinuge, že kdo hledá poučenj a wzdělánj, w skutku ge nacházj. Při některých prawdách se zdržuge a dáwá jim drahně swětla, moci a pronikawosti, některých ale gen

gako w pomjenj dotýká, u příkladě tjmto způsobem. „Chtěli, aby Ježíš zůstal u nich, a ginam neodcházet. On ale řekl: Musjmí i giným městům zwěstowati králowstwj Božj. Tak tedy giž tenkrát takowj lidé byli, gacjž gsau i nynj. Každé šťastré mjsto, magcj w něčem dobrý prospěch, nehledj na to, gakby se ginému mjstu wedlo. Tak ku příkladu lidé w dnešnjm ewangelium nic nemyslj na nedužiwé, nemocné a posedlé giných měst, a že Ježíš náležj celému národu, ne ale zwláštnjmu některému městu.“ Str. 243.

K wyswětlenj ewangelických čtenj giž náramně mnoho psáno bylo, a zdá se, žeby se giž téměř nic nowého wjce o gegich obsahu powědjti nemohlo. Ostromyslný ale a srdečný Hirscher w těch samých perikopách ukazuge cele nowé, od žádného geště nezpytowané strany, a otwjrá poklady mnohowážných prawd, do kterýchžto až posawáde žádný nenahlédl. Na každém téměř listu něco neočekáwaného přednášj, což tjm samým čtaucjmu dwogj plodj rozkoš, a mocněgi se wrážj do mysli. Wšecko pak, což předkládá, buď to gakkoli autlé anebo hluboké, předkládá tak nehledané a nenucené, gakoby to po wrchu leželo, a od každého oka pozorowano býti mohlo. Této překrásné vlastnosti knihy geho gediný toliko zde mjsto mēg příklad.

„Gaká to byla žena, že to wydržeti móhla, když gi gakožto hřjšnici, w skutku postizenau, wšemu lidu před oči postavili! Tážeš se: Gak to bylo možná, že hanbau nepošla? Práwě se tážeš. Ale ten, kterýž tagně hřešj, a zlé činy swé opatrně ukrywati umj před widem lidj, zdaliž ten w lepšjm gest stawu? A gak tomu gest možná, žiwu

býti, musj-li se styděti před vlastnjm swědomjnjm, styděti před obličejem všudepřjtomného Boha, swatého sandce swého? Ach, gak oklamáwáme sami sebe! Bogjme se očj mimo nás, ne ale wnřtřnjho oka vlastnjho; stydjme se před slabými lidmi, ne ale před Bohem; pečliwě se hledjme wyhnauti wezdegšj hanbě, ne ale budaucj hanbě onbho swěta. Hrozjme se, prawjce: Gak ta žena sněati mohla swau potupu? A však předce rovně potupy se činjme hodni.“ Str. 266.

Zde onde důtkliwé naučenj w modlitbu se proměňuge a skonáwá; u přjkladu: „Mnozj se podobného hřjchu, gako ta žena w dnešnjm ewangelium, dopustili: ale nepřišli w podobnau, gako ona, potupu. O deyz Pane těm, kteréž gsi od časné hanby ochránil, aby pokánjnj a pokoranu ušli na onom swětě s přehroznau hanbau spogeného odkrytj skutků swých!“ Str. 277. Anebo: „Někdy se napomenutj z šetrnosti a z lidského ohledu welmi antle a gako pošepmo dáwagj. Dobrý člowěk ge neyraděgi na tento způsob i přigjmá i dáwá. Ale surowý a lehkomyšlný ni tjm ni giným napomenutjm prospěšně zachycen nebýwá. Antlému slowu nerozumj, a nebýwá gjm hnut, ostrau řečj ale býwá uražen. Umjráť w hřjšjch swých. Stwoř we mně, Bože, přjmé, pokorné srdce, kteréž rádo přigjmá napomenutj. Nebo každé gest milostj twau, milostj, skrze usta bližnjho udělenau.“ Str. 127.

Kdo wydáwá homilie, rád w gednu každau mnoho rozdjlných punktů čili částek přigjmá. Tjm však práce geho netratj ceny a wáhy swé. Nebo čtenář při prawdě, kteréž gako zlaté zrněčko z ewangelium gest wybrána a gemu beze všeho wýkladu předložena, duchem a myslj se pozastawiti,

kazatel ale k vzdělánj lidu některé toliko věci obrati a šjře rozložiti může. I Hirscher, muž welmi ostrého saudu a srdce horkého, drahně menšjch a wětšjch částek w swé homilie pogal, o čemž ale sám tento saud wynesl: „Chtěli-liby kazatelowé někdy použiti prácj mých, tedy se samo sebau rozumj, že se ne všecko, což o gedné každé perikopě podávám, w gedinkau homilii wtáhnauti má. Každý rok toliko něco buď wzato. Gá gsem pomysly a city, rozgjmánjm wšelikých mjst nabyté, často gen krátce wyznamenal. Gakož proto homiletům zewrubněgšj wywedenj a wypracowánj každé věci zústawugi: tak pobožného čtenáře žádám, aby se při tom, což mu práwě gest k mysli a k chuti, a což má za něco blawněgšjho, pozastawil, berá to plněgi k rozumu a k srdci.“ S. IV.

4. Andeutungen aus dem Gebieth der geistlichen Beredsamkeit von Dr. Johann Karl Wilhelm Alt, ersten Prediger an der Petri - Pauli-Kirche zu Eisenleben. Erstes Heft. Leipzig 1833. Verlag von Johann Ambrosius Barth. 8. Str. XII. 100.

Homiletické oměnj za dnů našich na wysokém stupni dokonalosti stogj, a kdoby ty wýborné věci, kteréž se nacházegj w rozličných spisech, o homiletice gednagjójch, i poněkud toliko sebral a přjhodně sestawil, úplněby zagisté duchownjm učitelům předložil, gakby kazatelské řeči swoge strogiti měli. I ta wýš oznámená kniha, půwodnj práce důmyslné hlavy, w osmi rozdjlech swých o wlaatnostech kázanj mnoho dobré-

ho poskytnge, a dle zdánj mého i takowýchčj věcj dotýká, o kterýchžto wginých homiletických spisech žádné zmjny se nečinj. Měgte zde mjsto aspoň některá poznamenánj negen učeného, nýbrž i mysljčjho autora.

„Obeřte sobě wždy takowé thema, k gehožto wywedenj arch papjru postačuge, nikoliw ale celé knihy potřeba nenj. Kratičký čas kazateli mluwiti gest propůgčeno, a protož chraňte se přjliš obecných předmětů čili položenj, chcete-li auplně věc swau předložit. — Forma každého kázanj podlé nezměnných zákonů prawého, dobrého a pěkného budiž ulita. — Pokud kázanj předesjláme biblickau něgakau stránku: potřebjť gest, by se gedno s druhým tuze wázalo, poněwadžby sic čtenj té biblické částky zcela zbytečno bylo. — W každém kázanj se o něgaké náboženské prawdě rozprávj, tauto prawdau ale spolu také celému kázanj na čelo se klade něgaká neyvyššj sada (Obersatz), kteréžto všickni ostatnj pomyslowé se podkládaj. Napadá-liť rozgjmagjcjmu kazateli mnoho rozličných věcj, gichžby se w kázanj užiti dalo: tedy hledey k nim průpowěď, kteráž ge wšecky obsahuge a zawjrá, kteraužto hlawnj průpowěď i w skutku nalezne, gsau-li gednotliwé onyno věci poněkud spolu w přjbuzenstwj. Každé kázanj má býti řeč wedlé prawidel zdrawého smeyšlenj spořádaná; tato ale prawidla žádaj, by řeč postawena byla na něčem hlawnjm, na čež se wšECKO ostatnj wztahuge. Má-li kázanj dwa, tři, čtyři djly, neb dokonce i pět rozwrhů, a zapomněl-li posluchač na některý z nich, snázeť se na něj zase upamatuge, patřj-li na hořenj onu sadu, w kteréžto každý djl ležj, a následowně z nj wywinauti se dá. — W

* *

exordium se hlavně předložiti má příčina, za kterouž kazatel právě o té neb oné věci mluwiti bude. — S kazatedlnice, onoho mjsta prawdy, lidé častokráte hrozné neprawdy slyšeti musj. Mnohý kazatel všecker přepjná, drže se gakéhosi retoričkého šlendriánu a obwyklých formulj. Nenjtsnad i gediný hrjch, o kterémžby se giž na kazatelně bylo neřeklo, že gest ze všech neywětšj a Božjemu slowu neyprotiwnějšj. Mnohý kazatel lže, prawě posluchačům, žeby obraný text geho ney pěknějšj a neypoučnějšj mjsto bylo z celého písma swatého, a žeby se z textu toho žádně lepšj a přjhodnějšj thema wzjti nedalo, leč gedno to, kteréž on z něho wytáhl. Giný zase pauhau mluwj neprawdu, an nahodilých neštětj přestrašlívými ljčj barwami, a gakož všeliké trápenj lidu zwelličuge, tak i pomoc, gednák obmýšlenau gednák skutečně učiněnou, hyperbolickým obyčegem wyobrazuge.“

V. Z.

---

5. Die heiligen Berge. Von Joh. Emanuel Veith, Weltpriester und Domprediger an der Metropolitankirche zum heiligen Stephan. Erster Theil. Wien. Druck und Verlag von J. P. Sollinger 1833. 8. S. IV. 318.

Čj smysl se srownává se smyslem wýš oznámeného spisowatele, a komu wůbec spisowé geho gsau k mysli a chuti: tomuž se bez pochyby i nadgmenowaná kniha zaljbj. Obsahuget pak čistě i psaná i tištěná kniha tato rozgjmánj o horách wůbec, až do stránky šestmectmé, potom pak roz-

gjmánj o osmi znamenitých horách, gmenowitě: Ararat, Moriah, Sinai el Tor, Džebel Musa, Nebo, Ebal, Sion a Akra, a posléz Garizim. P. Veith, wúbec na slowo wzatý muž a spisowatel wytečného wtipu, o gednékaždé z nadepsaných hor wše, což znamenito, rozkošno a wzdělawatedlnó býti usaudil, ljbeznau řečj předkládá. O týchž horách i w kázanjch swých, kterážto roku 1831. we dworském, farnjm chrámu Páně konal, ke wzdělánj poslúchatelů gest mluwil, tuto ale práci swau k obecnému prospěchu předělal, a přjštj léto w úmyslu má, druhau polowici týchž rozgjmánj na swětlo wydati.

---

6. Schullehrer-Kalender auf das Jahr 1834. Zunächst für die Lehrer der Leitmeritzer Diözese, dann auch für alle andern Lehrer, wie auch für Eltern, Hausväter, Erzieher und Jeden, dem die Sorge für Jugendbildung anvertraut ist und am Herzen liegt. Von Ignaz Jaksch, Weltpriester, bischöflichen beeidetem Notar, Protokollisten und Archivar des bischöflichen Consistorium in Leitmeritz. 1834. bey K. Wilh. Medau in Leitmeritz.

S potěšenjm oznamugeme spis, kterýž z negedné přjčiny chwalného oznámenj zasluhuge, a nepochybně se wšechněm zaljbj a ode wšech wděčně přigat bude. Každý učitel mládeže ku potřebě swé kupuge kalendář, tuto ale nalezne netoliko sprostý, obyčegný kalendář, nýbrž i drahně prospěšných wěcj, kteréž se w nižádném giném kalendári nenačázegj, a toliko školnjm učitelům a pěstaunám mlá-

deže se hodj. Při tomto kalendáři giž to se welmi chwáliti musj, že swatj, gichžto památka na každý den w roce se slawj, netoliko se gmenugj, nýbrž že i gádro žiwota gegich se podává, a sice wedlé spisu slowutného Kornmanna. Oznamugj se tolikéž w kalendáři tomto neyvyššj školnj zákonowé, roku 1832. wyšlj, a o školách dřewnjch a nyněgšjch časů rozličné, pěkné zpráwy se dáwagj. Dále se tu poskytuje krátký popis žiwota, powahy, mrawů a činů zemřelého w Praze Professora Aloysia Klara. Pak ale nasleduge asi desatero krátkých sice, ale gádrných pagednánj pædagogického obsahu, od rozličných autorů půwodně sepsaných. Konečně tu každý s potěšenjm čjsti bude několiko školnjch a nábožných pjsnj, bágek, podobenstwi, powjdek, školnjch anekdot a drahně krátkých, důležitých poznamenánj o školnjm wyučowánj a wedenj mládeže. K tomu všemu gest přidáno poznamenánj všech škol, katechetů a učitelů w Litoměřické diocesj a zpráva o ústawu k zaopatřenj wdow a sirotků, genž po učiteljch, w též diocesj zemřelých, pozůstali.

Z toho se widj, že učitelský kalendář tento bohatě gest nadán, a že w něm každý něco poučného a powzbuditedlného nalezne. Obsahuge pak deset čistě tištěných archů w neywětšjm oktáwu, a protož newázaný za 36 kr. wázaný ale w papjrowé obálce s připogenými čistými listy ku psánj, za 42 kr. na stříbře se prodává.

Pan Ignác Jakš wydánjm učitelského kalendáře toho nemalau zagisté sobě wyzjšká čest a zásluhu, a přálibycho, aby wýtečná práce tato hodně mnoho odbjratelů nalezla, on pak, wzbuzen tím gsa, mnoho let podobné kalendáře wydával. Nepochybněby to bylo s welikým učitelů prospě-

chem, kdyby každá diocesej o vydánj takýchžto kalendářů se pokusila. Tjm způsobem by se to, což se we všelikých pædagogických spisech nejlepšího nacházj, vybrati, a w obecnějšj známost uwěsti dalo. Tjm způsobem by také každý wtipnějšj a umělegjšj duchownj pastýř a školnj učitel ku pracowánj byl powzbuzen, a což při školnjm vyučowánj a wedenj djtek mnohým zkušenjm užitečno býti poznal, toby w kratičkých pagednánjch a zprávách giným také udělití mohl. Málo kdo má tolik domyslu a uměnj, by obšjrná pagednánj a hned celé knihy psátí mohl, k wyhotowenj ale skrowných pracj a kratičkých pagednánj negeden dosti má způsobilosti. Právě ale ty a takowé pracičky do žádného giného spisu se tak nehodj, gako do kalendáře. Co Pan Ignác Jakš ušlechtilym úmyslem začal, toby ginj dále wěsti, a každým ročnjm během ku wěšj dokonalosti přiwozowati mohli. Co se zvláště pilných Čechů našich dotýče, snadnoby se přirozeným a vlasteneckým gazykem našjm, zvláště w Praze, podobný školnj kalendář wydáwati mohl. Muselby však tento školnj anebo učitelský kalendář čista, srozumitedlnau a nápadně staročeskau češtinau býti strogen. Kdyby wěcmi swými gakkoli byl pracj podobnau a dobrau : poněmčilostj předceby se tudjž znechutil.

V. Z.

B) Rozličnosti.

a) Z á k o n y.

A) Doplněk od roku 1832.

Gub. nařizenj 13. Unora 1832. č. 4461.

Za přičinou zniklé pochybnosti z strany osazowanj školnjch učitelských služeb na statcjh zemských a weřegných fondů rozhodnuto gest od slawné cjs. kr. dwornj kommissj nad studiiemi dekretem od 14. Ledna 1832. čjslem 64., že se w té případnosti pokračowati má wedlé §. §. 142 — 149. politického školnjho zřizenj, zvláště pak ale dle §. 149. na kteréž §. §. se vysoký dwornj dekret od 13. Řjgna dw. č. 4951 w tomto ohledu odwołává.

Gub. nař. 19. Unora 1832. č. 5809. Štola interkalárnj nemá se budaucně cjs. král. komornjmu důchodenskému úřadu, nýbrž skrze konsistoř cjs. král. gubernium odváděti, a to sice hned po skončené administracj zároweň s účty.

Gub. nař. 23. Unora 1832. č. 1934. Pro awarowanj všeliké ugmy důchodů štemplownjch, nařzeno gest wys. gub. dekretem 17. Kwětna 1827. č. 24,268, aby w případnostech, kde se o guberniálnj powolenj k půgčkám z kassy něgaké zádušnj neb weřegného fondu žádá, potřebné k tomu z hypotek wýtahy z gruntownjch knih wždy předspsaným štemplem opatřeny byly. Dále obsahuj z strany téhož předmětu wydaná gub. nařizenj od 9. Března a 25. Čerwna 1830. čjslem 8187. a 22,879. zřetedlné wyswětlenj, že ony wýtahy z gruntownjch knih, které po dosaženém powolenj půgčky z kas pod weřegným dohledem stogjcjh, od dlužnjků spolu s dlužnjm upsánjm do patřicj

kasy wloženy býti; magj a pogištěnj této pŕgčky wykazugj, poněwadž k obecnému prospěchu slaužj, dle neyvyššjho štemplownjho zákonu od 5. Řjgna 1802. §. 9. lit. h. h. od štemplŕ oswoozeny gsau; naproti tomu ale ony gruntownj wýtahy, které dle nařizenj 17. Kwětna 1827. č. 24268. k žádostem o zapŕgčenj přiloženy býti musegj, štemplu z té přjčiny podrobeny gsau, poněwadž se od ŕřadu gruntownj knihu wedaucjho gen ksaukromné potřebě stran wystawugj. Ačkoliw pak dosti gasný tento ŕkaz gest, předce se giž mnohdykrátě přihodilo, že s fundačnjmi listinami k potwrzenj předloženými zaslány byly neštemplowané wýtahy z gruntownjch knih. Poněwadž se tudy důchodŕm štemplownjm ugma děge, nařizuge se, by budaucně wšecky takowé wýkazy z gruntownjch knih, které se buď s nawrženjm k něgakému založenj, aneb s fundačnjmi listinami k žádosti o powolenj pŕgčky fundačnjch peněz předkládagj, wždy 15 kr. štemplem opatřeny byly.

Také se shledalo, že někdy ponawrženj k fundaojm a základnj listy rozdjlných předmětŕ, gako u př. mšj, chudých, studentŕ a giných nábožných odkazŕ se týkagjcjch w zpŕsobu *něgaké zpráwy* k posauzenj a potwrzenj předloženy býwagj, z čehož w ŕřadowánj omyly pocházegj; protož se nařizuge, aby budaucně takowé rozdjlné předměty odkazŕ nábožných wždy zwlášťě a odděleně w pogednánj se braly, a tudy w *oddělených zpráwách* cestau zákonem předepsanau ke guberniálnjmu posauzenj zasjlány byly. Mimo to má se také při wypracowánj nawrhu k fundačnjm listinám wydaného gub. nařizenj od 25. Řjgna 1830. č. 31,377. a 36,587 bedliwě šetřiti.

Gub. nař. 8. Čerwna 1832, č. 19,880. Neyvyššjm rozhodnutjm 21. Dubna 1832. ráčila Geho cjs. král. Milost nařjdiťi, by se w Čechách w oněch mjstech, kde gměnj něgakého zádušj k zaprawenj školnjch visitačnjch odplat nepostačuje, takowé odplaty z centráljnjo fondu pod tmž patronátem stogjcjch kostelů zaprawowány byly; pakliby ale ani tento fond nebyl postačitedlný, tedy se magj teprw ze školnjho fondu vypláceti.

Gub. nař. 18. Čerwence 1832. č. 29,330. Při pautnických kosteljch nemá budaucně z mešnjch stipendij na zaprawenj kostelnjch potřeb žádný schodek mji mjsta; a kdeby se potreby tyto zaprawiti nemohly, má ordinariát usrozuměn s zemským řjzenjm *giným práwnjm způsobem* o to se postarati.

Gub. nař. 8. Srpna 1832. č. 31228. Z strany osazowánj kurátnjch beneficij na statcjch weřegných fondů uwodj se na pamět gub. dekret 9. Řjgna 1831. č. 39,529, dle kteréhož se *předloženj* na kurátnj beneficia, gichž patronát na statcjch politických fondů lpj, nemá k cjs. kr. administracj komornjch důchodů zasjlati, nýbrž k slawnému c. kr. Gubernium.

Gub. nař. 5. Prosince 1832. č. 51,017. Na učiněný dotaz: zdali patentálnj invalidowé buď k léčenj neb k poslauženj do wogenského špitálu přigati, když w špitále tom umrau, od wogenského čili od měšřanského duchowenstwa pohřbeni býti magj? rozhodnuto gest wysokým dwornjm dekretem 7. Listopadu 1832. nasledowně: Kdykoli osoby wogenské, vlastně ad militiam stabilem přináležegjcj buď k časnému poslauženj, anebo k časnému opatrowánj neb léčenj k něgakému wogenskému

oddělenj přigati býwagj, přináležegj na ten čas, dokud se tam nacházegj, k oné duchownj prawomocnosti, ku kteréž nadřečené wogenské oddělenj patřj.

B) Zákony roku 1833.

Gub. nař. 23. Unora 1833. č. 2041.

Z strany zakládánj nábožných fundacij a spisowánj zádušnych listin nařženo gest, aby cjs. král. kragšjtj úřadowé podřžzené úřady a magistráty k bedliwému ostrjháňj gub. dekretu 30. Čerwence 1830. č. 17490 měli, a zwláště na to pozorny ge činili, aby nawrženj k fundacjm s potřebnými přjlohami opatřená skrze vikariátňj úřad na konsistoř zasjlati a tauž také cestau i wyhotowené triplikáty fundačňnych listin wyprawowali. Odtud wymůže se od cjs. král. komisij dědičné daně gegich ubezpečenj, napotom i gub. potwrzenj. Úřadowé tito magj také pod zázawkem náhrady o to pečowati, by základňj gistiny neb kapitály na úroky položili, nawrženj k založenj fundacij wýtahem z gruntownjch knih opatřili, a pakliby se to nemohlo státi, by w cestě stogjicj překážky náležitě udali. W oněch pak přjpadnostech, kde se gedná o vinkulowánj aneb o opsánj dlužňnych úpisů k zaopatřenj fundacij, magj wždycky přjložitj s nimi spogené Coupony, aneb když se úroky něgaké obligacij na neštemplowanau kwitancj wyzdwichugj, magj okoličnost tuto oznámiti. Tak též dlužno gim připomenauti, že pod odpowjdanjm zázawání gsau, každěmu na ně došlému požádánj od konsistoře z strany spořádánj a uskutečňenj fundačňnych důležitostj s takowau be-

dliwostj a šetrnostj učiniti zadost, gakauž gim wzhledem toho zemské zákony ukládaj. Když se ale o zapůgčenj fundačnjch peněz gedná, by dle gubern. nařzenj 23. Unora 1832. č. 1934. dokonale wyhotowené štemplowané wýtahy z gruntownjch knih přiložili.

Gub. nař. 18. Dubna 1833. č. 11,007. K prospěchu historie starobylých památek obnowuge se nařzenj wys. dwornjho kanceláře 5. Března 1812. a dokládá; by wynalezené kameny s pamětnými nápisy, pakli k tomu obsahem swým způsobeny gsau, při neyblížšjm kostele zwenčj do zdi zadělány byly, však w takowém mjstě, kdeby okapem škody newzaly. Nápisowé takowj magj wždy čiteldni zůstati, pročež ani zabjliti ani omjtkau owrhnauti se nesměgj. Mimo to se žádá, by, co neydrjwe možno, opisy pamětných nápisů na rozličných mjstech s potřebnými zprávami ogich wynalezenj, gakož i kopie nápisů na starých stawenjch, radnjch domjch, kosteljch, zwonech a t. d. bedliwé se sbjraly a skrze kragské úřady k cjs. kr. zemskému řzenj k dālšjmu pokračowánj předložily.

Præsíd. nař. 4. Čerwna 1833. č. 2830. Za přjčinau přiwlastňowánj sobě šlechtické urozenosti nařzeno gest wysokým præsidiálnjm dekretem, by duchownj pastýřowé w matrikách gak narozených, oddaných, tak i zemřelých, u dospělých osob stawu šlechtického mimo stupeň urozenosti, těmto osobám přjslušný, také gich úřad a hodnost wy-psali; u dětj pak staw rodičů a ostatnj gich titule a přjslušenstwj we zwláštnj rubrice wyznačili, a z strany šlechtictwj by spolu také doložili, zda-li ono gest zdegšj, wúbec známé, čili cizozemské

a neznámé, a za takové gen udané. W této pak poslednj případnosti má duchownj pastýř bez prodlenj patřjcej konsistoři k dalšímu auřednjmu pokračowánj o tom zpráwu dáti.

β) Cjrkewnj zpráwy.

Wyznánj obráceného protestanta.

(Z francauzského časopisu L'ami de la religion.)

Znamenitý professor Tubinské university, P. doktor Gindřich Ferdinand Eisenbach, který swau učenostj w německé řjši weliké došel sláwy, wstau-pil letos wlůno cjrkwe katolické. Wydal zvlášt-nj spis o swém obrácenj, ř dowolil, aby byl wti-štěn do německého časopisu „Katoljka,“ we Spjře wydáwaného. Wyprawugeť upřjmně a přjgemně děg swého obrácenj, a nám ljto, že gsme přinuceni wy-prawowánj gehu zkrátiti.

„Na swětlo wydáwage děg swého obrácenj a krátký přehled swého žiwota, djlem mnohému po-ptáwánj slavných a ctihodných mužů, djlem i žá-dosti vlastnj mjnjm učiniti zadost, abych swau zku-šenostj giným s prospěchem poslaužil. Nestáwá-li se takowéto obrácenj ze soběcké lásky, ani z baže-nj po zisku časném; takowý-li se toho znamenité-ho kroku odwážj, genž wěkem, wychowánjm i sta-wem swým sto gest zdrawým rozumem wěc roz-wažowati a súplným wědomjm gednati: tu owšem každý žádostiw gest dowěděti se gehu pohnúky a přjčiny. Snad tento wýklad a wyznánj poslaužj některému katoljku ku potwrzenj, některému pro-

testantu k pochybowánj o swé wjře, hledá-li gen upřímným srdcem prawdy a wjry, gistiti mohu směle, že čtaucj nenalezne ani lsti, ani přepiatosti, než pauhau čistau prawdu.

Wynechal-li gsem tu neb onu wěc, genž mne w mém předsewzetj upewňowala, zagisté ne proto se stalo, abych snad skutek w krásněgšj postawil swětlo; nýbrž že buďto ne dosti gasně mysli mé se ukazowala, buďto privétnjch záležitosť se týče, buďto posléz žeby k uraženj někoho příčinu zawdala.

Narodil gsem se 29. Března roku 1795ho w Birtigheimu, we Wirtemberku, kde můg otec byl wrchnjm. Giž z mládi měl gsem welikau náklonnost k mathematickému uměnj, a po smrti mého otce opustil gsem práwnické studium, kterémuž abych se oddal, byla wále geho. Cestowal gsem a w nowěgšjch se cwičil gazycjch. Nawrátiw se, překládal gsem děgopisy, a zwláštj u wyhledáwanj historických pjsemnostj měl gsem zaljbenj. Roku 1823. stal gsem se professorem při reálnj Tubinské škole. Roku 1825. přednášel gsem nowěgšj gazyky a literaturu na universitě téhož města. Bolenjm však očj poražený musil gsem na nĕgaký čas opustiti tuto dráhu. Pak léta 1830. obdržel gsem professuru při industriálnj škole w Stutgardě; než i zde překazil mi neduh můg za dlauhý čas u wykonáwanj úřadu, a gá dekretem dostal gsem na wždycky propuštěnj. Odebral gsem se pak do Tubinku, a eyhle, zde to bylo, kde pochybowánj swému a kolotánj mysli konec gsem učinil.

Pýcha byla pramen téměř wšeho mého poblauzenj. Má mladistwá nádhernost zamjtala z počátku některé prawdy z křesťanského náboženstwj, které

od té chvíle ani spogitosti ani důslednosti pro mne nemělo. Domněnky lidské nemohly žádné gisté zásady a pravidla u wjře mi poskytnouti. Aniž pak historické, ni filosofické důkazy byly mi dostatečny. Nadarmo hleděl gsem usilowánjm a přičiněnjm rozumu uchowati poslednj zřjceniny wjry, která den ode dne chábła a mizela; nadarmo w dobách lepšjch celé hodiny tráwil gsem pláčem. I musil gsem, abych wpatrný s rozumem newstaupil odpor, weškeré křesťanstwj zawrci, ne proto že w něm některých gsem našel prawd newystižitelných; (wždyť gest tolik úkazů w přírodě, kterých sobě wyswětliti nikdy s to nebudem!) nýbrž že mně gako protestantu rozumugjcjm a saudjcjm nic neručilo za to, že swaté pjsmo spjše slowo Božj gest, nežli plod mámenj a třeštěnj, aneb sbjрка bágek a podobenstwj. A deyme tomu, že biblj slowo Božj gest, kdo stogj za gegj neomylnost? Měl-li giž Luther práwo wyhlásiti některé knihy kanonické za podwržené, nemáme-li i my též práwo nawrhowati, že to neb ono mjsto gest podstrčené, ta neb ona kniha podezřelá? I powjďáno mi, že některá mjsta wykládána býti musj smyslem ginotagitelným, giná pak abych dle pjsmeny bral k ustanowenj neyhlawněgšjch wjry článků. Tyto stjžnosti a gim podobné widěly se mi býti nerozlučitelné. Kdokoli pravidlem protestantským se řjďe podánj a wážnost cjrkwé zawrhuge, aby pohodlněgi sám o swé k wyskaumánj článků wjry se podal, musj, pakli sobě důsledný, w tuže se uwrci propašť. Knihy a lidé, u nichž gsem hledal porady, gen wtipnůstky a ledabylé kolemchodné důkazy mi ukazowali.

Čłowěk, bludnými cestami kráčege, zázrakem toliko docházej milosti Božj k poznánj prawdy. A

w skutku neohyčegným způsobem byl gsem wytr-
 žen z negistoty, w gakéž gsem wézel. Cesty pro-
 zřetedlnosti gsau tagemstwj plny. Wyznati mi gest,
 že k mému obrácenj milost Božj mne předešla, a
 gá nic w ohledu tom sobě za zásluhu pokládati ne-
 mohu. Podiwný přjbeh prwnj přjčinau byl mého
 z toho bludu wyswobozenj. Předmět gakýsi, po
 kterém neywětšj tužbau gsem bažil, na wždycky
 zmizeti hrozil práwě tehdáž, když cje swého blizek
 gsem se býti domeyšlel. I gednal gsem gako šlo-
 wěk, nenadálým neduhem poražený, genž pohrdá
 sice prostředky mastičkářowými, nic však méně gich
 užjwá, pakli za neškodné gich uznáwá. Wědělt
 gsem totiž dobře, že katoljci w podobných přjpa-
 dnostech sliby činj, a slýchal gsem, že některj z nich
 prostředkem tjmto cje žádosti swé docházegj.
 Aníž welikau wjru tomu přjkládage, učinil gsem
 slib, že oběť nebo dar swaté Panně Marii složjm,
 pakli žádaného přjdmětu dosáhnu. A eyhle, ne-
 nadále gsem ho dosáhl. Zarazila mne owšem uda-
 lost ta, než předce gen šťastnau se mi zdála náho-
 dau. Nic však méně chtěge w slowu swém státi,
 slib gsem wykonal.

Časný prospěch, gehož udalostj tau gsem došel,
 aspoň mne tomu naučil, že nĕgaké působenj wyššj
 na nás možné gest, a tak gsem stále weden byl, že
 gsem posléz i nad swé předsewzetj dále kráčel,
 Wegdu gednoho dne do kostela, bych mši swatau
 slyšel. Tato návštěwa chrámu Páně poprwé, co
 gaem žiw byl, šlechetným úmyslem konaná — zwlá-
 ště na mne působila. Welice gsem se cjtíl pohnu-
 tým. Pozděgi každé nawštjwenj odmĕnilo mne pa-
 trným postupem u smeyšlenj o náboženstwj. Ni-
 kdý gsem newycházal, abych nĕgakým dobrým ú-

myslem nadán nebyl, a každého dne nové gsem nabýwal sily wskutek geg uwésti. Nebylo mi na mysli weřegně se wyhlásiti za katoljka, na neyweyš chtěl gsem, pokud možno, skrytě tjm náboženstwjm se zprawowati. Djlem zdržowalo mné pomyslenj, žebych se podrobiti musil kněžské wládě, o gegjžto prawém základu geště gsem pochybowal, nic ginák po protestantsku nesmýšleje, než že kněžjm katolickým přistogj práwo nowých ukládati po swé hlavě článků wjry; djlem gsem si předstawowal podlé předešlého wychowánj a wedenj, že w katolické cjrkwí weliké hádky w podstatných člancjch panuj.

W tomto pochybowánj a negistotě, nezgewil gsem nikomu swého úmyslu, a až do poslednjho dne powrchnjmi odpověďmi všem hádkám gsem se wyhýbal. Wjra má až posawád wjce na wnitřnjm citu než na prawé zásadě rozumu spoléhala a se základala; než podtagj upewňowala se wjce wjce. Slaužilař mi w slasti i w strasti, napomáhala mně k překonánj všelikých pokušenj, poskytowała mi slechetných úmyslů a sily mi dodávala gj wárným býti, posléz srdce i rozum ostřila a wzdelávala. Nemoha déle gi za mámenj pokládati, uložil gsem sobě za powinnost přeswědčenj swé weřegně wyznati. Swěřil gsem tedy úmysl swůg panům professorům theologické fakulty Tubinské, kterj abych se nepřehálil mne napomjnali; widauce pak, že pewně na swém stogjm, krátkau řečj srdce mi dodali k wywedenj swého předsewzetj. Byw pak u wjře katolické wyučowán, weřegně gsem 1ho Unora téhož roku (1833) wyznánj swé složil a hned gsem byl připuštěn k přigjmánj neyswětějšjch swátostj. Tento obřad, nikoli, gak mi bylo: ljčeno, se

nekonal při zavřených dveřích; nýbrž ráno v osm hodin v otevřeném kostele a u přítomnosti okolo padesáti osob. Aniž gsem zlořečil, gak před tím mně strašili, swým rodičům a učitelům pro gegich bludy; než wyznal gsem toliko, že se odřjkám učej od cjrkwě zatraceného a zawrženého. Pláči a litugi swých rodičů, daufám, že dobrým úmyslem gednali a že Bůh gim odpustj; gá pak vždy opomjtám učenj, které cjrkwě zawrhuge, gist gsa, že ono ztrátu spasenj a záhubu dušjm přiwodj.

Přjslibil-li gsem cjrkwě, že wěřiti stále budu wyrokům gegjm z ohledu wjry a že poslušen budu gegjho prikázanj, gen z přeswědčenj to činjm, gakého z pjsma swatého gsem nabył, že katolická cjrkwě nikdy nemůže upadnauti w bludy spasenj našeho se týkagj. Uznávám newyhnutelnau potřebu a nutnost, že neobmezeně a beze wšeho pochybowanj wěřiti máme w slowo Božj. Takowáto poslušnost nic nenj otrocká, ale dětinná; newyplývá ze strachu před trestem, ale z wděčnosti za obdrženau milost Božj, z wědomj swé křehkosti, z naděge a důwery, že Bůh stálý gest w swých zasljběnjch, kteréž cjrkwě dal, že gi až do skonanj swěta opatrowatí bude, aby stále řjdití mohla neomylně, co k našemu spasenj čelj a směřuge. Takowáto poslušnost nenj slepá a nezabraňuje nám rozumu vlastnjho užjwatí k přeswědčenj swé wjry. Co za blaženost přináležeti společnosti, genž takowé má pogištěnj!

P. Ondrák.

Z Wjdně. Giž w druhém swazku tohoto časopisu b. r. podali gsme zpráwu o uwedenj *Milobrdných sester* do hlawnjho města Wjdně, kdež obywatelé plni radosti gednoklasně gewili žádost, by nábožná společnost tato, gegjžto blahočinně píso-

benj we všech kraginách se welebj, i w zemjch rakauských k potěšenj a pomoci trpjcjho lidu, hogně se rozšřila.

K vyplněnj této žádosti radostné rukogemstwj gest dáno slawným oblečenjm *prwnjch* 6 nowicek, kteréž dne 12. Čerwence b. r. w chrámě ke klášteru „Schotten“ náležegjcjm wykonáno bylo. Obřad tento oslawen byl gak přítomnostj neyvyššjho dworu a duchowenstwa cjsarského sředelnjho města, tak i hogným počtem úřednjků a obywatelů. Po wykonané, pobožnosti w domácj kapli brala se ctihodná řeholnj společnost w slawném průwodu do ozdobeného farnjho kostela, kdež se i městské wogsko w drahném počtu k oslawenj téhož obřadu postavilo. W hodinu 10 byla Geho kněžecj Milost neydůstognějšj p. Arcibiskup od p. Praelata šottenského Sigmunda, od předstaweného řehole Milosrdných sester, p. kanow. hraběte Coudehoven, a četně shromážděného duchowenstwa u kostelnjch dwěřj přiwjtán a k oltáři doprowázen, kdež po wykonané modlitbě cirkewnjm rauchem se přiodil a G. Mstí Cjsarownu a mladšj králownu Uherskau u kostelnjch dwěřj přiwjtal. G. cjs. Wysoat panj arcikněžna Sofie, král. Wysoati arciknjžata Ferdinand a Maximilian dšjwe se nagřti dali. Na to přikročilo se k slawenj oběti oltárnj. Po Epištrole swěcen byl řeholnj oděw těchto 6 kandidátek, a po Ewangelium přistaupily ony samy, wedeny od čtyř sester k založenj toho ústawn ze Zamsu sem powolaných, před oltář. Po wzywánj Ducha swatého wložil G. Mst kněžecj p. Arcibiskup welmi tkliwě a dogřmawě na srdce těmto kandidátkám důležitě powinnosti gegich dobrowolně zwoleného řádu. Na všech twářjch patrně bylo pohnutj, kteréž gak plamenná wý-

mlawnost tohoto neydástognějšho Pastýřegest způsobilá, tak i hrdinský úmysl těchto panen, genž se k tak těžké službě z lásky k bližnjmu oddaly. Když G. Mst. knjžecj geště gedenkrátě obyčegně otázky zstrany upřjmnosti a setrwalosti w gegich předswezetj předložiti ráčil, přistaupilo se k oblačenj, a mezi tjm byl Žalmi 40, 120 a 122. prozpěwowán. Po opětném powzbuzenj k ostrjhanj přigatých powinnostj udělila G. Mst. knjžecj gedně každě z těchto oblečených zwláštnj řeholnj gméno, totiž: Francisca Vincentia, Carolina Nikolina, Maria Anna, Sophia Ludowjka, Ferdinanda Elisabetha, Maximiliana Josepha. Gména tato zůstawaj spolu wzácnau památkau slawné přjtomnosti gakož i něžné šetrnosti neywyšjšho cjs. král. rodu, témuž ústawu milostiwě prokázané.

Po dokonaném obřadu bral se neyw. cjs. kr. dwůr, gakož i knjže Arcibiskup do obydlj milosrdných sester, kdež gegich wrchnj potwrzena, řeholnj ustanowenj odewzdána byla, a gak nowicky tak i ostatnj kandidátky od G. c. kr. Mstj milostiwě uwjtány, a k gich powolánj powzbuzeny byly. Wysoce oswojenj hosté ráčili též maličké dárky milostiwě přigmauti, záležegj w ženských prácech, kteréž tyto dobré duše prostau srdečnostj za prokázané gim slawné účastenstwj obětowaly.

Tak tedy toto nebeské štipenj, genž pod ginými nebes pásy po několik giž wěků požehnané owoce nese, i w zemjch rakauských ugjmati se počjná. Kýchby s šlechětným smyslem této společnosti i také dobročinné obecenstwo pomoc swau sgednotilo, by se trwale mohla upewniti a po wšech kraginách hogně rozšjřiti.

Amty od p. kanownjka, hraběte Coudehoven, gakožto předstaweného Milosrdných sester, vykazuju nasledující důchody.

Od Geho král. Wysosti arciknjžete Maximiliana z Rakaus Este darován gest tomuto ústawu dům, za 23.600 zl. kaupený. —

Na podepsaných přjspěwkách ob-

drželo se	20.774zl. 40kr. stř.
Na almužnách w pokladnici	54zl. 59kr.
Za rozličné prodané věci	30zl. 48kr.

Saučet 20.860zl. 27kr. stř.

W y d á n j.

- 1) Na zřizenj domu a špitálu wynaloženo . . . . . 12.289zl. 57¹/₂kr. stř.
- 2) Na wyživenj ústawu a špitálu 3.837zl. 24 kr.

Saučet 16.127zl. 21¹/₂kr. stř.

W tomto špitále opatrowáno bylo nemocných od 27. Čerwna 1832 — do konce Prosince 1832. — 228 osob.

Z R u s. Dne 23. Srpna položen gest w Moskwě základnj kámen ke katolickému chrámu Páně, na gehož wystawěnj tamnjm katoljkům Geho cjs. Milost 50.000 rublů půgčiti ráčila; ostatnj náklad, genž okolo 100.000 rublů wynášeti má, mjnj obywatelé djlem mezi sebou shledati, djlem od laskawých dobrodinců odginud wyžádati.

Z L i p s k a. St. Simonismus gest, gak mnozj theologowé giž znamenali, patrným důkazem, gak hluboko prawánábožnost a wjra we Francauzských zemjch klesla, gelikož všecko gen na tělesnost, na zisk a časný požitek wypočteno a obráceno gest. Židům zakázáno bylo pro samu vážnost a uctiwost gméno Jehova wyslowowati; nynj pak stydj se giž Francauzowé slovo „Bůh“ wyřknauti

Žurnálowé neb dennjky warugj se zdaleka o to to slowo zawaditi. Gistý důmyslný, mladý spisowatel wyhotowil u příležitosti nastáwagj Cholery spis, w němž wážně a nábožně o tom rozmlauwá, coby wzhledem na Boha a prozřetedlnost geho činiti potřebno bylo, chtěge, by to do Journalu des Debats, kamž přjspěwky podáwá, wtěleno bylo. Než redaktor mu to wrátil, řka: „Waše djlo gest wýborné; my gsme docela s wámi srozuměni, wšak přigmauti ge ostýcháme se, onoby našemu časopisu uškodilo; „on nous traiterait de bigots et de capucins.“

Uwedenj Jesuitů do Verony.

Bohatý *Abbate Albertini*, pán znamenitých statků w Lombardsko-Benátském králowstwj, mage zřetel swúg pevně upřený na hlawnj ránu, cjrkwí našj w nowěgšjm wěku zasazenau, a gsa wraucně zapogat pro ono *gediné*, kteréhož nynj přede wšjm třeba gest, ustanowil giž před třemi léty, rád Towaryšstwa Ježšowa opět do města *Verony* uwěsti, a tudy cwičenj a wychowáwánj mládeže na pevný základ křesťanstwj postawiti. Ze strany páně Albertinowj a města Verony nebylo u wywedenj tohoto welikého úmyslu nižádných překážek. Gakožto katolický kněz neměl bohatý pán tento nigakých powinnostj ani péčj z ohledu potomstwa; mimo to náležj mu krom giných statků též býwalá Jesuitská kollegi s kostelem we Veroně; a měšťanstwo negen že nižádných odporů nečinilo, nýbrž wygádrilo se ochotně, že gest s blahoděgným zámyslem šlechetného swého spoluobčana nacele srozuměno. Než při podnikánjch tohoto způsobu nemohau a nesněgj překážky docela chyběti. Dra-

hně časůw, nikolí však nadarmo, hledal, klepal a čekal tento pevně na mysli ustanowený a welikodušný kněz; a gakoby giž napřed o dobrém prospěchu swého předsewzetj ubezpečen byl., gal se kolleg i kostel wykljzeti, a na vlastnj náklad k přjštjmu určenj chystati a ozdobowati. Nynj nastala ona doba, kteráž dobře zkušný úmysl geho we žiwot uwede; neboť založenj geho přigato. Na letošnj cestě w *našj milé Čechii* ráčila Geho Milost Cjsař František I. neýwyšj swé powolenj k zawedenj Jesuitů do oné kollege milostiwě podepsati. —

Powýšenj w důstogenstwj.

Z Prahy. Dne 2. Prosince b. r. wolila sobě arcibiskupská wždy wěrná kapitola na mjsto 30. Srpna b. r. w Pánu zesnulého W. D. Pana Probošta, Karla Fišera, w kapli sw. Wáclawa, nowého Probošta hlawnjho chrámu Páně sw. Wjta; — a wywolila gednohlasně Wys. Důst. Pána, Pana Jana Nep. Medljna, bohoslowj kañdidáta, wždy wěrné arcibiskupské kapitoly kanownjka, zemského praeláta, archidiakona a archiwáře, emeritowaného konsistornjho radu, spolu uměleckých přátel k zwelebenj kostelnj hudby člena a t. d.

Dne 9. Prosince na to bylo w kapli Sw. Wogtěcha wolenj nowého kapitolnjho děkana; w kterau wysokau důstognost gednohlasně usazen byl W. D. Pán, pan František de Paula Pöllner, bohoslowj kañdidát, wždy wěrné arcibiskupské kapitoly kanownjk, arcibiskupský konsistornj rada, zemský praelát a rozmnoženého wýboru stawowského přjседj-

ej, domscholaster, národnjeh škol w arcibiskup-
stwj pražském c. k. nevyššj dozorce, gymnasi-
w králowstwj Českém c. k. ředitel, akademického
Senátu přisedjoj, a t. d.

Připomenutj a žádosti.

Že nawedenj k pastýrské zprávě, budiž ono
gakkoli obšjrně na vysokých školách přednášjno,
daleko geště nepostačuje, by we všech gednotli-
wých přjhodách potřebných prawidel podati mo-
hlo, gednomu každému pastýři duchownjmu ze
zkušnosti wědomo gest. Nedostatek tento ani za-
časté neyaupněgšj saustawý pastorálnj, gakež do-
sawáde máme, vyplniti nemohau, a tudy zůstawen
gest duchownj pastýř w neytěžšjch přjpadech swé
wlastnj důmyslnosti a opatrnosti. Gak užitečno
byloby, kdyby učenj páni vlastencowé, gichž za-
gisté drahně w každé diecešj se nacházj, zkušenj
swá a způsob gednánj w neobyčegných přjpadno-
stech úřadowánj pastýrského do tohoto časopisu,
gakožto vlastenského skladu, podati sobě nezťžili.
Že pak ale mnozj z učenyh p. p. vlastenců, i při
swé neyochotněgšj wůli, k spisowánj takowýchto
poğednánj potřebné prázdnosti nemagj, mohla by
se k tomu neykratšj cesta zwoliti. Gedenkaždý
předlož swau zkušnost gen w několiká řádcjeh,
buď způsobem rady, buď w kratičkém přjběhu, a-
nebo gen w způsobu otázky. Takowáto ponawr-
ženj wtělřta by se do tohoto časopisu we zvláštnjm
oddělenj, u př. pod názwem: *Drobnůstky z pastýř-
ského žiwota*. Obsahowati by mohlo wšecky pa-
měti hodné přjpany, na přjklad: Gak se komu po-
wedlo zatwřelé fanatiky k prawé wjře přiwesti?
Gak zwelebiti odpolednj služby Božj? Gak gich

bedlivějšj nawštěwowánj zawěstí? Co kdo s prospěchem učinil, by nábožný zpěw u swýoh osadníků rozšjřil? Gak nočnjm neb wečernjm taulkám a z nich pocházegjcjm neřestem přjtrž učinil? a t. d.

Gediná, kratičká rada, rozšjřená tjmto časopisem, gaké požehnané užitky mohla by přinesti!

Kogjme se tau naděgj, že sobě důstojnj páni vlastencowé neztjžj podwoiti se této práci k prospěchu obecnstwa.

Končjce tjmto swazkem VI. ročnj běh Časopisu pro katolické duchowenstwo, na wědomj dáwáme, že tjmže způsobem i na přjštj rok 1834. bude vycházeti. Žádagj se wšickni tit. pp. Odbjratelé, aby swé předplacenj na *sedmý ročnj běh dvěma zlatýma* na stjřbře obnowiti ráčili.

Gednotliwé ročnj běhy Časopisu posud w předplatnj ceně 2 zl. stř. gsau k dostánj i s wyšlými přjdawky. Wšech šestero ročnjků na gednau za 10 zl. stř.

Wšech wysoce ctěných a učených pp. Spisowatelůw Časopisu našeho, weřegně gim činjce djky, k dálšjmu ochotnému přispjwánj k chwalitebnému a prospěšnému zagisté aučelu šetrně přizýwáme, litugjce gediné, že pro skrowný počet archů práce gegich tau rychlostj wydáwati nemůžeme, gak bychom sami žádali. Na hogném wšak počtu odbjratelů záležj, magj-li swazkové býti wětšj a rozšjřenějšj.

Od Redakcj.

O b s a h

wšech čtyř swazků šestého ročního běhu.

P o g e d n á n j.

1. D o g m a t i k a.

O ceně a užívání biblí, od Vinc. Zahradnjka. . . . . II, 169.

2. M o r á l k a.

O mravnj. powaze P. Ježíše, od Vinc. Zahradnjka. . . . . IV, 509.

3. W ý k l a d p í s e m s w a t ý c h.

Slovo o Žalmjch Messiášských, od J. Jos. Raisa. . . . . I, 94.

Saustawa učenj w Ewangelium sw. Marka, od Dra. Jos. Kørnera. . . . II, 223. a III. 401.

4. P a s t ý r s k ý a u ř a d.

Obraz dokonalého kněze z pastýrského listu G. Mil. neydušt. P. Augustina Hille, přeloženjm Vinc. Zahradnjka. . . . . I, 28.

O obecné neb liturgické zpovědi, přel. od Jos. Černého. . . . . I, 46.

Důkladná známost gazyka českého ducho-
wenstwu potřebna, od Dra. Lib. Zie-
glera. . . . . IV, 545:

5. H o m i l e t i k a.

O přípravě na kázanj, od Vinc. Zahradnjka.. . . . III, 349.

Oratio in Coena Domini, od Mik. Tomka. II, 333.

Řeč sw. Basilia o postu, přeložená od Jos.
Kamarýta. . . . . IV, 604.

6. Liturgika.

O slowech: *Mysterium fidei*, od Jos. Čer-
ného. . . . . II, 192.

O latinské řeči při službách Božjch. Od A.
W. Hnogka. . . . . IV, 573.

Krátká historie zpěwu a hudby při služ-
bách Božjch. Od Jos. Černého. II, 259. a III, 379.

O společném klečenj při službách Božjch.
Od J. Hoříckého. . . . . III, 408.

Slowo o nekatolických kmoťjch. . . . . IV, 596.

7. Náwodstw j.

O methodách panugjejch při vyučowanj.
Od Frant. Wacka. . . . . I, 74.

8. Historie cjrkewnj.

O prwotínách náboženstw j křesťanského
w Čechách. Od J. Nep. Zimmermanna. I, 11. II,
207. III, 370.

Přjspěwek k žiwotopisu Jana Rokycany z
rukopisu Bartoše pjsaře. . . . . II, 282.

O missionářjch a missionárském ústawu sw.
Vinceucia de Paula. Od W. G. Holu-
báře. . . . . III, 453.

Založenj biskupstw j Kralowéhřradeckého.
Od Wogt. Ruffera. . . . . IV, 585.

9. Rozličného obsahu.

List pastýrský G. Sw. papeže Řehoře XVI. . . . . I, 146.

Aforismy z rozličných bohoslowných spi-
sů sebrané. Od Frant. Wacka. . . . . III, 464.

Proč práve církev katolická protiusatwí . . . . . IV, 551.

10. Poswátnej básnictwí.

Wěneček uwitý w zahradě Dawidowě: Od
J. Jos. Raísa. . . . . I, 94.

Zpěw pastýrský ke dni 3. Března 1833.
Od Karla Winařického. . . . . I,

Hymnodia od Jos. Kamaryta. . . . . II, 295.

Pjseň sw. Kazimjra Omni die, přeložená
od Wácl. Swobody. . . . . IV, 615.

Literatura.

Homiletické řeči na neděle a swátky celého
roku, od Vinc. Zahradnjka. . . . .

Homilitische Erbauungsvorträge, od téhož, *tamtéž.*
Sedmecjtma kázanj swátečnjch, od té-
hož. . . . . II, 308.

Erklärung der Ceremonien und Segnun-
gen unsrer heil. kath. Kirche. Von H.
Kühn. . . . . I, 141.

Krátký přehled wčestinu přeložených sw,
Otců. Od J. Jettmara. . . . .

Die kathol. Religion der mächtigste Schutz-
geist der Staaten und Throne, von Eng.
Richter. . . . . II, 312.

Agenda für die evang. Kirche in k. Preuss.
Landen. . . . . II, 314.

Uiber den Rücktritt der kathol. Geistli-
chen in den Laienstand. Von Dr. Frid.
Huber. . . . . III, 475.

Katechetik v. Dr. Hirscher. . . . . III, 485.

- Przyjaciel chrześcijańskiéj prawdy. Przez
 X. Michała Korczyńskiego. . . . . III, 491.
 Homilien über die Worte des Herrn am
 Kreuze. Von M. Bieberauer. . . . . IV, 627.
 Liturgik der christkathol. Religion. Von
 F. X. Schmied. . . . . IV, 641.
 Betrachtungen über sämtliche Evangeli-
 en der Fasten. Von Dr. J. B. Hirscher. IV, 649.
 Andeutungen aus dem Gebiete der geistli-
 chen Beredsamkeit. Von Dr. J. K. W. Alt. IV, 652.
 Die heiligen Berge. Von J. E. Veith. . . IV, 655.
 Schullehrer - Kalender auf das Jahr 1834.
 Von J. Jaksch. . . . . IV, 655.

Z á k o n y 1832 a 1833.

IV, 658.

Cjrkewnj zpráwy.

I, 49. II, 333. III, 493. IV, 663.

Poznamenání

wšech P. P. Spišowatelů, kteřj b. r. pracemi swými k Časopisu tomuto přispjwali:

(P. T.) Beránek Wáclaw, farář we Wosenicjch.

Buriánek František, zpovědnjčk při metro-politánském chrámu Páně sw. Wjta.

Christof Igaác, z řádu Redemtoristů we Wjdni.

Černý Josef, duchownj zpráwce karmelitánek Pražských.

Hanka Wáclaw, bibliothekář w národnjm Mu-seum, w Praze.

Hlawáč Jan, vikariátnj tagemnjčk (zástupce) w Postupicjch.

Hnogeč Antonjn, děkan na Mělnjku.

Holubář Gotthard, kněz řádu premonst. na Strahowě w Praze.

Jediňa František, kanownjčk starobolesl. vi-kář Přjbramský, děkan na Swatém poli.

Jettmar Bernard, kapitulár premonst. Dr. a prof. na gymn. w Žatci.

Kamarýt Josef, duchownj zpráwce w Kloko-tech, (19. Března b. r. zemřelý.)

Körner Jan, Dr. prof. a rektor biskupské-ho semináře w Buděgowicjch.

Ludwjčk Josef, lokálnj w Studnici u Náchoda.

Lukeš František, kněz cjrkewnj králowé-hradecký.

Mácha Jan, Dr. prof. východnj řeči w O-lomauci.

Nowáček Jan, kaplan w Střemelowě, u Gin-dřichowa Hradce.

Ondrák Prokop, posluchač bohoslowj IVho roku w Praze.

- (P. T.) Pfeiffer Benedikt, Opat a Praelát na Strahowě.
 Příbil Martin, zámecký kaplan w Břežanech.
 Příhonský František, ředitel wendického semináře w Praze.
 Přítel Josef, kněz cirkewnij.
 Rais Jan, kaplan w Kopidlně.
 Rennert Wáclaw, kaplan w Budjně.
 Richter Engelbert, Dr. prof. cirk. historie w Olomauci, emerit. Rektor Magnificus.
 Rokos František, kaplan w Tachlowicjch.
 Ruffer Wogtěch, kapitulárnj vikář na Wyšehradě.
 Silbert Josef, učitel francauzské řeči na Teresiánum we Wjdni.
 Sláma Frant. farář w Chrašticjch.
 Stárek Jan, prof. pastorálky w Králowé Hr.
 Swoboda Wáclaw, humanitnj prof. na Malé straně w Praze.
 Šindelář Arnold, kapitulár teplský a katecheta na gymnasium w Plzni.
 Špinka Wáclaw, ředitel arcibiskupské tiskárny, (překládánjm.)
 Tomek Mikuláš, Dr. arcibiskupský kapitulár a konsistornj rada.
 Trnka Frant. kněz cirkewnij w Praskačce.
 Wacek Frant. vikárnj tagemnj, biskup. notář, děkan w Kopidlně.
 Wender Antonjn, děkan we Wlašimě.
 Winařický Karel, farář w Kowáni.
 Zahradnjc Vincenc, farář w Křešicjch.
 Ziegler Jos. Dr. vikář a děkan w Chrudjmi.
 Zimmermann Jan, arcib. notář, kněz křjžownického řádu, skriptor c. k. knihowny.

Wyšly knihy:

*M. Tullia Cicerona Čtvero Řečj proti Luciowi Kati-
linowi.* Přeložil, vysvětlil a opravený text
původnj připogil Simeon Karel Macháček, c. k.
professor poetiky a rhetoriky na gymnasiu Gij-
čnském. Veliký 8. w Praze 1834. u Kronber-
gra a Webra. Wytisťeno w kněžecj arcibiskup-
ské knihtiskárně. Za 40 kr. stř.

Krok. Weřegný spis wšenaučný pro vzdělance ná-
rodu Česko-Slowanského. Wydáván přispjwá-
njm mnoha učenyč Wlastenci od Jana Swato-
pluka Presla, doktora w lékařstwj, c. k. weřeg-
ného profesora přirodopisu a zpráwce c. k. přj-
rodowny na vysokých školách pražských. Djl
třetj, Částka prwnj. S obrazcem. Veliký 8. W
Praze 1833. Wytisťen w kněžecj arcibiskupské
knihtiskárně. Za 48 kr. stř.

Ssawectwo. Rukowět saustawná k poučenj wlast-
njmu. Podlé neylepšjch pramenůw wydal Jan
Swatopluk Presl &c. Veliký 8. W Praze 1834.
Za 1 zl. 40 kr. stř.

Newolnjci, aneb Isidor a Olga. Truchlohra w pate-
ru děgátwj. Dle Arn. Raupacha od S. K. Ma-
cháčka. Veliký 12. W Praze 1834. W kněžecj
arcibiskupské knihtiskárně. Za 18. kr. stř.

k é h o

Arcibiskopství	lokalita	bohom. školy.			
		professorové.	alumnové.	mimoalumnáta.	Summ. w
Pražské Arcibiskopství	10	8	178	162	340
	31	—	—	—	—
	21	—	—	—	—
	29	—	—	—	—
	20	—	—	—	—
	33	—	—	—	—
	144	8	178	162	340
Litoměřické	42	—	—	—	—
	43	7	92	—	92
	29	—	—	—	—
		114	7	92	—
Královéhradecké	33	—	—	—	—
	40	—	—	—	—
	24	—	—	—	—
	42	7	25	77	102
		139	7	25	77
Budějovické	28	7	30	65	95
	25	—	—	—	—
	39	—	—	—	—
	20	—	—	—	—
		112	7	30	65
W Pražském	144	8	178	162	740
— Litoměřickém	114	7	92	—	92
— Královéhradeckém	139	7	25	77	102
— Budějovickém	112	7	30	65	95
	509	29	325	304	829

biskup.		W Budęgowick. biskup.					Dohromady.						
fráteri.	dohromady.	počet klá-sterů.	kneží.	klerikové.	nowicové.	fráteri.	dohromady.	počet klá-sterů.	kneží.	klerikové.	nowicové.	fráteri.	Summa.
„	2	2	9	„	2	3	14	8	39	5	5	10	59
„	36	„	„	„	„	„	„	8	68	10	4	1	83
„	„	1	52	2	„	„	54	2	100	11	„	„	111
„	„	„	„	„	„	„	„	4	25	3	„	5	33
2	4	2	8	„	„	6	14	16	54	42	10	42	148
5	13	2	4	4	„	5	13	15	47	45	6	47	145
„	„	„	„	„	„	„	„	1	80	6	3	„	89
„	„	„	„	„	„	„	„	1	32	1	„	„	33
18	20	„	„	„	„	„	„	3	5	1	4	51	61
„	„	1	4	„	1	1	6	3	14	2	1	3	20
„	35	1	12	12	„	„	24	13	89	38	„	2	129
„	34	„	„	„	„	„	„	3	182	18	8	„	208
1	10	1	5	„	1	1	7	2	12	1	2	2	17
26	154	10	94	18	4	16	132	74	747	183	43	163	1136
kl.sestr.								Geptis-ky.			nowicky	kl.sestr.	
„	„	„	„	„	„	„	„	2	44	„	3	7	54
„	„	„	„	„	„	„	„	1	12	„	2	„	14
„	„	„	„	„	„	„	„	1	9	„	4	2	15
6	18	„	„	„	„	„	„	2	37	„	5	17	59
6	18	„	„	„	„	„	„	6	102	„	14	26	142

Poznamenánj *)

wysoce ctěných Pánů panů Odběratelů Časopisu
pro katolické duchowenstwo, w roce 1833.

U. W P R A Z E.

Geho Kněžecj Milost, Neydůstognějšj Pán, pan
Ondřeg Aloys, Arcibiskup Pražský, Hrabě Skar-
bek Ankwíč z Poslawice a t. d.

Wysoce Důst. Pán, pan František Tippmann, biskup Satall-
ský, suffragan Pražský etc.

W. D. Pan Jan Nep. Medljn, Probošt hlawnjho chrámu Pá-
ně Sw. Wjta.

W. D. Pan Frant. Pöllner, kapitolnj děkan, gymnas. direkt.

W. D. Pan Wáclaw Neumann, prælát, arcijáhen, kons. rada.

W. D. Pan Josef Werner, kapitolnj kustos, konsist. rada.

W. D. Pan Josef Rauch, kapitolnj Senior, konsist. rada.

W. D. Pan Mikuláš Tomek, Dokt. kanownjk, děkan u sw. Apo-
lináře w Praze, konst. rada.

W. D. Pan Wáclaw W. Wáclawjček, dokt. kanownjk, cjs. král.
Guberniálnj rada.

W. D. Pan Jan Renner, kanownjk, konst. rada. examin. synod.

W. D. Pan Wáclaw Pešina, kanownjk, konst. rada, redaktor.

W. D. Pan Benedikt Pfeiffer, Opat na Strahowě, prælát, konst.
rada.

W. U. Pan Josef Helfert, Dokt. prof. cirkewnjho práwa, konst.
rada.

W. U. Pan Aloys Wydra, Dokt. práw, konst. rada.

Pan Jan Kodauer, tajemnjk arcibiskup. konsistoře.

— Martin Šiman, Expeditor a kasjr.

— Karel Bretschneider, dokt. práw, protokollista w konst. radě.

— Frant. Knižek, registrator.

— Vincenc Šmid, protokollista exhibitu.

— Jaroljm Höniger, zástupce při protokollu, aučet wedauej
Časopisu.

— Antonjn Bispler, adjunkt při exhibitu.

— Jan Kalina z Jetensteinu, kancellista.

— Antonjn Zimmermann, kancellista.

*) Dle pořádku diecezálnjch katalogů.

Arcibiskupský Seminář.

W. D. Pan Jan Büttner, kanovník, rektor Semináře.

Pan Ignac Mraz, čestný kanovník, Spiritual.

Pan Vincenc Praský, Præses.

Gešté newyšwěcenj bohoslownci.

Čabaun Antonjn.

Wiesner Antonjn.

Jermann Josef.

Wild František.

Kotrba Jan.

Záruba Wáclaw.

Popel Ludwjik.

Posluchači bohoslownj w IVtém roce.

Adamec Antonjn.

Ondrák Prokop.

Bechyně Jos. swobod. pán z Peer Frant.

Lažan, domicel. Olomanc.

Pešta Jan.

Čapek Gindrich.

Plaucar Frant.

Černehaus Frant.

Procházka Frant.

Hampeys Frant.

Regner Cornel.

Hausmann Karel.

Salač Martin.

Hora Antonjn.

Šindelář Frant.

Jawůrek Ignac.

Školaudy Anastas.

Klásterský Aloys.

Stech Vincenc.

Kotauč Josef.

Swátek Jakub.

Kowářk Josef.

Tingl Frant.

Küfer Albert, rytjř z Alaman-
willy.

Wáňa Filip.

Kutjk Ignac.

Wobornjk Vendelin.

Wünsch Jan.

W IIItjm roce.

Dwořák Josef.

Procházka Josef.

Fanta Antonja.

Walda Karel.

Komárek Marian.

Wohánka Frant.

Nowák Antonjn.

W IIhém roce.

Lindner Jan.

Pazelt Frant.

W I. roce.

Breisl Josef.

Matucha Frant.

Hrabák Wácl.

Wilt Ignac.

Hyna Ludwig.

Po městech Pražských.

Pan Ackermanna Josef, duchow. zpráwce we všeob. nemocnici.

- Beutel z Lattenbergu, far. u b. Marie Sněžné.
- Böhm Wácl. adjunkt při akadem. gymnasium.

Calwowo kněhkupectwj, pro neoznámených.

Pan Černý Josef, duchowáj administrator u Karmelitánek.

- Čížek Daniel, farář u sw. Wáclawa.
- Daubek Frant. represent. měšťan na now. měst. čjs. 247.
- Dufek Leander, benediktjn w Emauzjch.
- Fabian Jan, adjunkt při fakultě theologické.
- Franz Wáclaw, farář při hlawnjm kostole sw. Wjta.
- Friček Nepom. Provincial fehole Františkánů.
- Fridrich Walentjn, kněz řádu sw. Františka.
- Hanka Wáclaw, rytjř Wladim. bibliotekář národ. Museum.
- Herrschmann Frant. koop. u sw. Duchá.
- Hladt Emanuel, řehole kapucjnů, kazat. u sw. Josefa.
- Holubář Gotthard, kapitular na Strahowě.
- Hron Wogtěch, kaplan u sw. Wogtěcha.
- Hurka Vincenc, kaplan u sw. Haštala.
- Jánský Wáclaw, mistr bednářský w čjsle 560. na Now. Měst.
- Jungmann Jos. dokt. filos. prof. hum. třjđ. na akad. Gymn.
- Klenka Jan, kaplan u sw. Wogtěcha.
- Knobloch Antonjn, rytjř malthes. řádu, kaplan.
- Kodym Josef, kněz cirkewnj.
- Kolenatý Josef, rytjř malthes. řádu, farář karmelit.
- Kozelka Wácl. dokt. rytjř řádu křjz. prof. bibl. studij.
- Kreilhuber Josef, kaplan u sw. Wogtěcha.
- Lagler Antonjn, farář u sw. Štěpána, vik. tagem.
- Maljk Jan, posluchač libomudrcwtj w I. roce.
- Mattaus Jan, kněz řádu sw. Benedikta w Emauzjch.
- Metšel Wáclaw, posluchač libomudrcwtj w I. roce.
- Nowák Ignac, kapl. u sw. Mikuláše.
- Nowotný Jan, kaplan w Teyně.
- Oliša Antonjn, farář u sw. Haštala.
- Peting Josef, kaplan u sw. Štěpána.
- Přihonský Frant. Dokt. filos. Præses Wendického semináře.
- Procházka Wogt. čest. kan. na Wyšeh. far. u sw. Wogtěcha.
- Šauer Jos. rytjř řád. křjzow. far. u sw. Petra.
- Šindelář Josef, posluchač libomudrcwtj w II. roce.
- Šmidinger Josef.

* *

Pan Šrámek Hermann, kapitular Strahow. a kaplan.

- Stieber Daniel, kapitular Strahowský a farář,
- Swoboda Martin, kancelista kriminal. hlav. města Prahy.
- Swoboda Wáclaw, humanit. prof. na malostran. Gymnas.
- Tomášek Frant. rytjř. řád. maltes. kapl. u Mar. d. Víct.
- Tomsa Frant. Ingrossista u cjs. k. zemsk. účetnictwj.

**Woršilinský klášter, weleb. Matka, Maria Vincencia Mayerová.
Tamtěž Mater Angelina, tagemnice.**

Pan Wávra Jan, official aučtů c. k. zemsk. účetnictwj.

- Wobornjk Stanislav, podpřewor u Dominikánů.
- Wodjlek Wáclaw. rytjř. řád. Krjžow.
- Wýwoda Frant. farář we Wolsanech.
- Zimmermann Jan, rytjř. řádu krjž. arcib. notář, skript. při c. k. bibliot.

Arcibiskupstwuj pražské.

We Wikariátu Pražském.

Pan Fencel Josef, lokálnj w Kolodějch.

- Gibit Josef, farář we Wořechu.
- Haas Pawel, farář w Hostiwicjch.
- Hayerich Matauš, kaplan w Klecanech.
- Košťál Frant. farář w Trnowě.
- Labler Vincenc, lokálnj w Stodůlkách.
- Modroch Jan, farář w Auněticjch.
- Šmid Mikuláš, kaplan w Staré Boleslawi.
- Sklenář Petr, kaplan w Hostiwicjch.
- Waša Prokop, kaplan w Michli.

W Plzenském Wikariátu.

Pan Josef Lindauer, inful. arcijáhen, wikár, kons. rada a děkan w Plzni.

- Dostal Felix, farář w Degšíně.
- Hutter Bernard, farář w Pláně.
- Jirsa Bonifac, kaplan w Plzni.
- Lang Jakob, farář w Kralowicjch.
- Pfuster Frant. farář w Ledeci.
- Nekola Karel, farář we Woboře.
- Popp Antonja, děkan we Weyprnicjch.
- Reiner, kněhkupec, pro negmenowaného.
- Schellinger Jan, kaplan w Plzni.

W Rokycanském Vikariátu.

Pan Jan Jæger, vikár, kons. rada a děkan w Radnicjch.

- Alizar Frant. kaplan w Radnicjch.
- Grolmus Wáclaw, farár na Zwikowě.
- Hoch Augustin, kaplan w Radnicjch.
- Jezbera Josef, farár w Stálawě.
- Kafka Frant. farár w Úžkowě.
- Lemoch Josef, farár w Mešně.
- Liška Tomáš, farár w Prušině.
- Pištěk Frant. děkan w Plzenci.
- Suchý Frant. děkan w Rokycanech.

Negmenowaný.

W Taužetinském Vikariátu.

Pan Vincenc Rochlitz, vikár, konst. rada, far. w Nečetjně.

- Höfner Frant. farár w Křečowě.
- Hunger Jan, kaplan w Manetjně.
- Reil Albert, kapitulár Teplský a provisor.
- Sturm Josef, administ. děkanstwý w Manetjně.

W Slánském Vikariátu.

Pan Jan Bezděka, čestný kanownjk, vikár, konst. rada, děkan w Lidici.

- Březina Josef, farár w Hořelicjch.
- Engelthaler Karł, farár w Hostauni.
- Foyta Jos. kanownjk u Wšech SS. vikar. tagem. a děkan w Tachlowicjch.
- Gaube Benno, farár we Swárowě.
- Guddermann Frant. kaplan w Hostauni.
- Hořegý Josef, farár w Kwilici.
- Jungmann Jan, ryt. řádu krjž. farnj administ. w Tursku.
- Litska Kašpar, farár w Koleci.
- Litska Wogtěch, farár w Pcherách.
- Mlčan Filip, duchow. zpráwce w Libsicjch.
- Němec Jan, kaplan w Minici.
- Netušil Wogtěch, farár w Tuřanech.
- Přibjk Vincenc, děkan na Smečně.
- Rokos Frant. kaplan w Tachlowicjch.
- Sigmund Benedikt, děkan w Slaném.
- Slunečko Wáclaw, ryt. krjž. řádu, arcib. not. far. w Aunošti.
- Srb Norbert, farár w Nautonicjch, arcib. Notár.

Pan Weininger Kašpar, farář w Kladně.

- Žitck Wáclaw, kaplan w Mšeně, (Kornhaus.)
Negmenovaný.

W Rakowickém Vikariátu.

Pan Jan Swoboda, vikář, konst. rada, farář w Krčici.

- Aksamit Karel, zám. kapl. w Krušowicjch.
- Djk Josef, kaplan w Kněžowsi.
- Hlawan Jan, kaplan w Kozlaněch.
- Home Rudolf, kaplan we welkém Augездě.
- Horčice Jos. duchownj zpráwce w Rosinowě.
- Hornof Wogtěch, admin. we Wolešně.
- Kanský Wáclaw, farář we welkém Augездě.
- Kepler Frant. admin. w Kaunowě.
- Kosler Tomáš, farář we Zbečně.
- Macan Jakub, farář w Slabech.
- Michálek Antonjn, vik. tagem. farář w Mutěgowicjch.
- Nedwěd Wáclaw, duchownj zpráwce w Nezabudicjch.
- Nowotný Wáclaw, duchownj zpráwce w Renčowě.
- Pošta Frant. farář w Kněžowsi.
- Příbjk Frant. kaplan w Čisté.
- Špálek Wáclaw, staršj zámecký kaplan w Njžborku.
- Stadler Jan, farář w Čisté.
- Weingartner Jos. emerit. vikář, děkan w Kozlaněch.
- Wotěra Josef, farář w Dekawě.

Vikariátská knihowna.

Negmenovaný.

Budinský Vikariát.

Pan Peter Geřábek, admin. vikářstwj, děkan we Wepřeku.

- Brožowáký Antonjn, farář w Slawětjně.
- Brožowáký Petr, farář w Chrjnu.
- Družecký Martjn, vikář. tagem. děkan w Zlonicjch.
- Fišer Mik. duchownj zpráwce w Klobukách.
- Hauser Josef, Dktr. filos. farář w Peruci.
- Hochmann Josef, kaplan w Raudnici.
- Kaubek Wáclaw, kaplan we Welwarjch.
- Merklas Josef, arcib. notář, farář w Horič.
- Mišák Wáclaw, kaplan w Budini.
- Srb Matěg, kaplan we Wranně.
- Walsa Wáclaw, farář w Černausku.
- Waněk Wáclaw, děkan we Welwarjch.

Pan Záveský Jan, kaplan w Charwaticjch.

- Zueber Josef, z Nordheimu, rytjř rádu křjž. arcib. notář,
dėkan we Wrbnė.
- Zykł Jan, Exposit. w Bechlinė.
Vikariátská knihowna.
Negmenowaný.

W Āeskobrodskėm Vikariátu.

Pan Blažek Josef, kaplan w Břistwi.

- Mazánek Josef, farář we Witicjch.
- Morawec Jan, vik. tagem. dėkan w Āernėm Kostelci.
Vikariátská knihowna.

W Koljnskėm Vikariátu.

Pan Josef Ballaty, Āestný kanovník, vikář a dėkan w Swog-
šicjch.

- Březina Josef, duchovní zpráwce w Sánech.
- Hora Antonjn, kaplan w Swogšicjch.
- Hulek Karel, kaplan w Dobřichowė.
- Kinzl Josef, kaplan w Plaňanech.
- Nahlj Ignac, farář w Nowėysi.
- Pernikl Josef, kaplan w městė Nowėm Koljnė.
- Sitte Wogtėch, ředitel a katecheta hláv. školy w Nowėm
Koljnė.
- Šauša Jan, dėkan w Dobřichowė.
- Stika Antonjn, kaplan w Dobřichowė.
- Strnad Petr, farář w starėm Koljnė.
- Thomann Josef, kaplan w Zásrukách.
- Wolf Filip, kaplan w Skramnikowė.
Vikariátská knihowna.
Negmenowaný.

W Brandeyškėm Vikariátu.

Pan Antonjn Burger, arcijahen, zlatým penjzem poctėný, vikář,
konsist. rada, dėkan w Brandeyse.

- Březina Antonjn, kaplan w Brandeyse.
- Hlawáček Josef, farář we Winoři.
- Holub Jan, duchow. zpráwce w Nehwjzdech.
- Hora Frant. farář w Hlawnokostelnjm.
- Hostlowský Josef, farář w Třeboraticjch.
- Macan František, dėkan w Āelakowicjch.

- Pan Šmid Antonjn, kaplân w Bzandeyse.
 — Stěpnička Antonjn, kaplan w Klomjné.
 — Strnad Karel, farář we Wodolce.
 — Suttner Antonjn, děkan w Kostelci nad Labem.
 — Tureček Josef, farář w Chotětowě.
 — Worliček Josef, farář w Girně.
 Vikariátská knihowna.
 Negmenowaný.

W Mnichowickém Vikariátu.

- Pan Wáclaw Starka, vikář, konst. rada, děkan w Auřinowai.
 — Bitzan Martin, farář w Sázwě.
 — Bodušanský Josef, farář w Janowicjch.
 — Horáček Wáclaw, farář w Ondřegowě, arcib. notář.
 — Hybeš Tobiáš, farář w Skalici.
 — Klomjnek Karel, duchow. zpráwce w Jažlowicjch.
 — Kosinka Jos. kaplan w Gjlowém. (Eule)
 — Kramerius Wogtěch, farář w Hrusicjch.
 — Neubauer Jakob, farář w Krutě.
 — † Piwonka Jaroljm, děkan w Mnichowicjch.
 — Vogl František, kaplan w Kostelci na kfjkách.
 — Wewerka Wáclaw, kaplan w Auřinowai.
 — Wolf Wogtěch, farář w Rattgii.
 — Wošahjlk Matěg, farář w Jirčanech.

W Bystřickém Vikariátu.

- Pan Wawřinec Schauf, vikář, konst. rada, arcib. notář, farář w
 Wrcholtowicjch.
 — Beber Martin, kapl. we Wrcholtowicjch.
 — Cibulka Josef, děkan w Diwišowě.
 — Cjsař Josef, farnj administ. w B. střici.
 — Fürst Wáclaw, duchow. zpráwce w Auběnici.
 — Gičjnský Wáclaw, duchow. zpráwce na Hrádku.
 — Hanikýř Josef, farář w Kondraci.
 — Hlawáč Jan, vik. tagem. a farář w Postupicjch.
 — Klaber Wawřinec, farář w Kozmici.
 — Konečný Josef, farář w Chotěšanech.
 — † Löwl Josef, farář w Teynici.
 — Materna Josef, kooperátor w Štěpánowě.
 — Meder Anguatin, farář w Okrauhlicjch.
 — Panz Matěg, kooperátor w Zdislawicjch.

- Pan Peiz Jan, kooperátor w Benešowě.**
- Rádlo František, kaplan w Postupicjch.
  - Řehák František, farář w Lauuowicjch.
  - Strnad Josef, zámecký kaplan w Gemništi.
  - Waněk František, děkan w Benešowě.
  - Wender Antonjn, emerit. vikář, děkan we Wlašimě.
  - Weselý František, děkan w Načeradci.
  - Wiljmek Jan, kaplan we Wlašimě.
  - Wolf František, farář w Jankowě.
  - Wotýpka Josef, duchownj zpráwce w Popowicjch.
  - Zikhart Wáclaw, farář w Štěpánowě.
- Negmenowaný.

W Beraunském Vikariátu.

- Pan Wáclaw Motz, vikář, konst. rada, arcib. notář, děkan w Bezdědicjch.**
- Bastl Matěj, faraj admin. we Weliši.
  - Burka Antonjn, kaplan w Bezdědicjch.
  - Gerábek Pawel, kaplan w Meytě. (Mauth).
  - Girkowský Jan, Exposit. w Lodonicjch.
  - Gruber Jan, vikar. tagem. děkan w Meytě.
  - Holec Jos. ryt. řádu křižow. faraj. adm. w Dobřichowicjch.
  - Kopal Josef, farář w Tušani.
  - Kubišta Ondřej, notář, děkan w Lochowicjch.
  - Kukla Josef, farář w Cerhowicjch.
  - Kunert Michael, duchow. zpráwce w Strašicjch.
  - Pech Frant. administ. na Zbirowě.
  - Řib Josef, děkan u swatého Jana pod skalou.
  - Řišawý Wáclaw, podpřewor Františkánů w Hořowicjch.
  - Sedlák Martin, Exposita w Zdicjch.
  - Seydl Josef, děkan a vik. sekr. w Berauně.
  - Sydek Tomáš, Exposita w Bnesicjch.
  - Tureček Jan, farář w Praskolesjch.
  - Wagenknecht Josef, kaplan w Berauně.
  - Wondrich Frant. kaplan w Žebráku.
- Negmenowaný.

W Příbramském Vikariátu.

- Pan Frant. Jedina Čest, kunownjk, vikář, arcib. notář, konst. rada, děkan na Sw. polě.**
- Babor Wogtěch, farář w Wšeradicjch.

Pan Boleška Wáclaw, kaplan w Přibrami.

- Draský Tomáš, arcib. notář, duchow. zpráwce w Hlubosi.
- Exner Filip, farář w sw. Kilianu.
- Hatter Wáclaw, rytjř řádu krjž. farář w starém Knjnc.
- Hlasiwec Leopold, koop. na sw. Hoře.
- Hubený Jan, koop. na sw. Hoře.
- Kostka Frant. Dokt. děkan w Přibrami.
- Lagler Josef, farář w Mnjsku.
- Leubner Josef, farář we Wesowě.
- Obraz Kaspar, vik. tag. notář, far. w Ginci.
- Pachmann Petr, farář w Slwici.
- Palleta Josef, koop. na sw. Hoře.
- Rottberger Jan, kaplan w Přibrami.
- Šjdo-Ondřeg, koop. na swaté Hoře.
- Šolc Josef, kaplan we Slapech.
- Žďarský Ignac, rytjř řádu Malthesrů, farář w Pičjně.
Negmenowaný.

We Wotickém Vikariátu.

Pan Černý Josef, vikář, konst. rada, děkan w Neweklowě.

- Čtrnáctý Jan, duchow. zpráwce w Křečowicjch.
- Dlahý Frant. farář w Bělci.
- Friček Kristian, vik. tag. farář w Dublowicjch.
- Hanuš Frant. exposit w Jesenici.
- Hulicka Wogt. farář w Nechwálicjch.
- Kačerowský Antonjn, farář w Podčepicjch.
- Kareš Wáclaw, farář w Arnštowicjch.
- Končický Josef, rytjř řádu krjž. administ. w Klučenicjch.
- Kratochwjle Karel, duchow. zpráwce w Kameyku.
- Lenk Frant. arcib. notář, farář w Maršowicjch.
- Procházka Desiderius, farář w Prčicjch.
- z Ragersdorfu Josef, Rytjř, vik. tagem. arcib. notář a děkan w Sedlci.
- Roštlapil Josef, farář we Woticjch.
- Slawik Ludwjck, admin. w Kosowé Hoře.
- Tillinger Gaudens, Frant. Quard. we Woticjch.
- Urban Emanuel, kaplan w Sedlci.
- Witták Tomáš, farář na Chlumě.
Negmenowaný.

II. Litoměřické Biskupstwj.

Neydůstognějšj Pán, Pan Augustin Hille, Biskup.

Wys. důst. pan Wáclaw Kara, kapitolnj děkan.

Konsistornj knihowna, ...

W Mělnickém Vikariátu.

Pan Josef Teynil, Vikář, kons. rada, farář w Nebužetjch.

— Antonjn Hnojek, děkan na Mělnjce.

W Boleslawském Vikariátu.

Pan Linke Jan, děkan w Daubrawicjch.

— Procházka Vincenc, koop. w Kosmanosjch.

— Winařický Karel, farář w Kowáni

W Nimburském Vikariátu.

Pan Beránek Wáclaw, farář we Wosenicjch.

— Pacowský Antonjn, farář w Libáni.

— Šoreis Frant. kaplan w Nimburece.

— Stěhule Jos. duchownj zpráwce w Laučině.

W Libereckém Vikariátu.

Pan Hüger, farář w Laukowicjch.

— Karásek Karel, farář we Swětlic.

— Náhlowský Frant. kaplan w českém Dubě.

— Šolc Jan, far. administ. w Laukowě.

W Semilském Vikariátu.

Pan Jos. Kramář, Vikář, kons. rada, far. we Wysokém.

— Kauble Josef, kaplan w Laukowě.

— Kawaljr Wáclaw, kaplan we Wysokém.

— Krupař Josef, kaplan w Nabeseli.

— Luštinec Frant. farář, w Přichowicjch.

— Nosek Jan, farář w Semilech.

— Šaurek Joachim, farář w Drškowě.

W Turnowském Vikariátu.

Pan Marek Antonjn, theol. Dokt. kand. děkan w Libuni.

— Wetešnjk Frant. farář w Markwatiejch.

W Žateckém Vikariátu.

Pan Jettmar Bernard, doktor a professor w Žatci.

W Austském Vikariátu.

Pan Čermák Filip, duchownj zpráwce w Medonosach.

III. *Krále-Hradecké biskupstwj.*

Neydústogněšj Pán, pan Karel Hanl, Biskup, c. k.
Gub. rada.

Wys. důst. pan Josef Müller, kapitolnj děkan.

Wys. důst. pan Pelikán Frant. kons. rada, tagemnj a notár.
Konsistorij knihowna.

Pan Hawel Josef, spiritual w Seminári.

— Stárek Jan, doktor, prof. morálky a t. d.

— Stránský Antonjn, prof. pastorálky a t. d.

W Jaroměřském Vikariátu.

Pan Fültner Frant. koop. we Wiestarech.

— Krulich Wácl. ředitel a kat. hlav. školy w Králově Dvoře.

— Pelikán Ignác, kaplan w Jaroměři.

— Pelikán Wáclaw, kaplan w Jaroměři.

W Náchodském Vikariátu.

Pan Funk Mikuláš, kaplan w Náchodě.

— Ludwjk M. Josef, duchownj zpráwce w Studnici.

— Samohrd Josef, far. admin. w Chwalkowicjch.

— Žoček Wiljm, farár w Machowě.

W Nekořském Vikariátu.

Pan Černý Frant. farár w Janowicjch.

W Trutnowském Vikariátu.

Pan Petera Frant. farár w Marcšowě.

W Třebechowickém Vikariátu.

Pan Bachmann Aloys, vik. tagemn. far. w Přeplichách.

— Hawelka Jan, kaplan w Dobrušce.

— Rašek Josef, farár na Opočně.

— Rojek Jan, kaplan w Nowém městě.

— Semonský Frant. far. admin. w Jesenici.

— Tomek Jan, farár w Nowém Hrádku.

— Wik Karel, duchownj zpráwce we Woli.

We Wrchlabském Vikariátu.

Pan Jan Řepka, admin. vikar. farár w Mříčné.

— Leopold Bier, farár w Gilemnici.

— Čížek Frant. kaplan w Branně.

— Wayda Frant. farár w Kalné.

— Wrána Karel, farár w Jablonci.

W Gičjnském Vikariátu.

- Pan Josef Stránský, vikář, kons. rada, děkan ve Weliši.
 — Auer Filip, duchov. zpravce w Auflaufu.
 — Bičistě Antonjn, kaplan ve Weliši.
 — Hrdina Jan, farář w Radjmi.
 — Kuhn Jan, katecheta hl. wz. školy w Gičjně.
 — Makeš Jan, farář w Slatině.
 — Müller Antonjn, farář w Železnici.
 — Müller Jan, kaplan ve Weliši.
 — Reis Jan, kaplan w Kopidlně.
 — Sláma Frant. kaplan ve Wostružanech.
 — Školnjk Frant. kaplan w Kopidlně.
 — Suchý Frant. kaplan w Gičjně.
 — Wacek Frant. vikar. tagem. bisk. notář, děkan w Kopidlně.
 — Waněk Frant. koop. ve Wrsecl.

W Bydžowském Vikariátu.

- Pan Branžovský Wáclaw, kaplan w Lužci.
 — Foff Jan, farnj adm. ve Wápně.
 — Tomek Wáclaw, kaplan w Žizelicjch.
 — Wamberský Frant. kaplan w Chlumci.

W Petrowickém Vikariátu.

- Pan Hanl Aloys, emerit. vikář, děkan w Hořicjch.
 — Kašpar Matěj, kaplan w Hořicjch.
 Vikariátská knihowna.

W Poděbradském Vikariátu.

- Pan Walenta Jan, kaplan w Poděbradech.
 Vikariátská knihowna.

W Wysoko-Meytském Vikariátu.

- Pan Nowák Wáclaw, kooperator w Mladočowě.

W Chrasčském Vikariátu.

- Pan František Král, vikář a děkan ve Weywanowě.
 — Moric Frant. farář w Kestelci.
 — Munzar Josef, čestný kanownjk, vikar. tagem. děkan w Chrasči.

W Chrudjmském Vikariátu.

- Pan Josef Ziegler, dokt. vikář a děkan w Chrudjmi.

Kapucinský klášter w Chrudjmi.

Pan Koželuh Wáclaw, kaplan w Chrudjmi.

— Krombholz Vincenc, farář w Přelauči.

— Stěpánek Augustin, kaplan w Chrudjmi.

Vikariátská knihowna.

W Landskronském Vikariátu.

Pan Hagek Antonjn, duchownj zpráwce we welk. Ritě.

— Hruška Josef, duchownj zpráwce we Waltericjch.

W Pardubickém Vikariátu.

Pan Josef Just, vikář, kons. rada, bisk. notář, děkan w Pardubicjch.

Vikariátská knihowna.

W Poličském Vikariátu.

Pan Antonjn Raym, vikář, kons. rada, bisk. notář a děkan w Proseči.

— Chalaupka Josef, kaplan w Poličce.

— Hradecký Karel, vikar. tagem. far. w Sebranicjch.

— Křjz Matěg, duchow. zpráw. w Telecju.

— Künzel Jan, farář w německé Běle.

— Lemoch Antonjn, farář w Krásné.

— Patočka Karel, kaplan w Poličce.

— Šarfenberger Karel, duchow. zpráwce w Kurowě.

W Skuteckém Vikariátu.

Pan Hágek Wáclaw, farář w Ranně.

— Jelinek Frant. duchow. zpráwce w Liciboricjch.

W Kutnohorském Vikariátu.

Pan Cibulka Jos. kaplan w Kutné hoře.

— Kaun Jan, bisk. notář a farář na Kanku.

— Nebowický Wáclaw, měšťan a fabrikant w Kutné hoře.

— Sowák Wáclaw, kaplan w Čerwených Janowicjch.

W Lipnickém Vikariátu.

Pan Neubauer Innocenc, kaplan w Humpolci.

Vikariátská knihowna.

W Sautickém Vikariátu.

Wys. důst. Pan Ignac Sekaušek, Opat a Prälát w Želivě.

Pan Procházka Filip, farář w Čechtícjch.

Pan Smetana Jan, koop. w Čestjně.
Želiwská knihowna.

W Žlebském Vikariátu.

Pan Brehm Jan, kaplan w Jenikowě.

— Gerábek Antonjn, biskup. notář, děkan w Ronowě.

— Feifar Josef, farář w Nowéwsi.

Vikariátská Biblioteka.

IV. Buděgowické biskupstwj.

Neydüstogněšj Pán, pan Arnošt Růžicka, Biskup.

Wys. důst. pan Gilj Filek, kapitolnj děkan.

Wys. důst. pan Wáclaw Angelis, kanownjk.

Konsistornj knihowna.

Biskupský Seminář.

W. d. Pan Jan Körner, dokt. prof. bibl. stud. Rektor Semináře.

W. d. Pan Dawidek Emmanuel, doktr. prof. dogmatiky.

W. d. Pan Schönbeck Michael, dktr. prof. pastorálky.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Balis Josef.

Leopold Ignác.

Bezpalec Jan.

Řečický Aloys.

Egner Antonjn.

Zátka Josef.

Kwěton František.

Posluchači bohoslowj w III. roce.

Čerwenka Jan.

Laad Antonjn.

Farář František.

Mařjk Tomáš.

Figar Antonjn.

Šawel Jan.

Jechl František.

Šimák František.

Krbeček Karel.

Tesář Matěg.

Kypta Antonjn.

Posluchači boloslowj w II. roce.

Šiel Antonjn.

Wogik Mattauš.

Swěchota Mattauš.

Zátka Martin.

Seminářská knihowna.

Duchowenstwo w městě Buděgowicjch.

Pan Česaný Jan, vikář při biskupském kostele.

— Chum Wogtěch, kaplan při biskupském kostele.

Pan Mařík Jan, kněz cirkewnj.

- Mokřý Wogtěch, dktr. vikář bisk. kostela, a katecheta.
- Šneider Šimon, kaplan při biskupském kostele.

W Benešovském Vikariátu.

Pan Mikuška Kašpar, duchow. zpráwce w Besenici.

- Procházká Leopold, kaplan w Benešowě.

W Krumlouském Vikariátu.

Pan Gregora Aloys, kaplan w Krumlowě.

- Klencz Jan, kaplan w Krumlowě.
- Matěgowský Antonjn, farář w Kremži.
- Šindělář Frant. farář w Beřlawě.

W Hlubočkém Vikariátu.

Pan Matěg Drexler, vikář, kons. rada, far. w Hořejně.

- Hajek Josef, vikar. tagem. farář w Rudolfstatu.
- Koskuba Wáclaw, duchow. zpráwce w Dobré wodě.
- Peyša Norbert, kaplan w Dubném.
- Pösl Matěg, kaplan w Purkarci.
- Taušek Antonjn, exposit w Nakři.

W Kaplickém Vikariátu.

Pan Šeller Thaddiáš, kaplan w Kaplici.

- Špaček Jan, vikar. tagem. farář w Čeracici.

W Nowohradském Vikariátu.

Pan Wáclaw Blažek, vikář, kons. rada, far. we Welešjně.

- Kratochwjle Jan, vikar. tagem. farář w kamenném Kostelci.
- Šweiner Giřj, kaplan w Řjmowě.
- Trumpf František, kaplan w Šweinici.

W Soběslawském Vikariátu.

Pan František Hanslowský, vikář, kons. rada, far. w Bošileci.

- Hazuka Wáclaw, kaplan w Soběslawi.
- Holický František, farář w Blauhůrce.
- Moráwek Daniel, děkan w Teyně nad Wltawan.
- Polák Antonjn, děkan we Wesely.
- Wobiš Josef, vikar. tagem. farář w Hamřjch.

W Třeboňském Vikariátu.

Pan Josef Zelenka, vikář, kons. rada, děkan w Třeboňi.

- Charwát Matěg, kaplan w Sunkdolech.

Pan Kaupal Antonjn, kooperátor w Třeboni.

— Kubička Jan, farář w Placu.

W Lukaweckém Vikariátu.

Pan Augustin Tiebl, vikář, kons. rada, děkan w Breskovicjch

— Němeček Kašpar, farář w Chudečicjch.

— Nowáček Wogtěch, kaplan w Kolowci.

— Princel Wáclaw, kooperátor w Merkljně.

W Nepomuckém Vikariátu.

Pan Josef Zeman, vikář, kons. rada, farář we Wrčeně.

— Král Wawřinec, Neomysta w Němčicjch.

— Thums Michael, kaplan we Wrčeně.

W Domažlickém Vikariátu.

Pan Pastor Jakub, kaplan w Domažlicjch.

— Hausner Gindřich, kaplan w Klenci.

— Sládeček Wáclaw, kaplan w nové Kdyni.

W Týnhořowském Vikariátu.

Pan Slaup Jan, kaplan w Stankowě.

W Blatenském Vikariátu.

Pan Jan Matěg, řehole' sw. August. koop. w Lnářjch.

— Klaucek Martin, kaplan w Kadowě.

W Horažďowickém Vikariátu.

Pan Mareš Jakub, kaplan we welkém Boru.

W Mirowickém Vikariátu.

Pan Chumann Wáclaw, kaplan w Miroticjch.

— Pixa Jan, kaplan w Černjsku.

W Pjseckém Vikariátu.

Pan Bjlý Karel, kaplan w Pjsku.

— Kubjček Jan, kaplan w Sedlicí.

— Machnjk Wáclaw, kaplan w Stekně.

W Wodňanském Vikariátu.

Pan Kašpar Nachlinger, vikář, kons. rada, far. w Baworowě.

— Brabec Antonjn, kaplan w Skocicjch.

— Hanuš Wáclaw, děkan we Wodňanech.

— Mácha Wáclaw, kaplan w Protiwjně.

W Prachatickém Vikariátu.

- Pan Jakš Wogtěch, kaplan w Prachaticjch.
 — Kladrubský Jan, kaplan w Prachaticjch.
 — Rosswald Tomáš, kaplan u sw. Mářj.
 — Schuster Jan, kaplan w Prachaticjch.
 Vikariátská knihowna.

W Susickém Vikariátu.

- Pan Adam Fialka, vikář, kons. rada, děkan w Susicjch.
 — Čjzek František, kaplan w Buděticjch.
 — Kopecký Antonjn, farář w Kolinci.
 — Lōw Antonjn, kaplan w Kolinci.
 — Trojan František, farář w Petrowicjch.
 — Wogta František, kaplan w Žbinicjch.

W Woljnském Vikariátu.

- Pan Frant. Rathauský, vikář, kons. rada, far. w Česticjch.
 — Johánek Frant. Vik. tagem. farář we Wacowě.
 — Škopek Jan, kaplan we Wacowě.

W Bechyňském Vikariátu.

- Pan Felix František, kaplan w Bechyni.

W Gistěbnickém Vikariátu.

- Pan Mašek Ondřej, kaplan w malé Chýšce.
 — Rokos Josef, kaplan w Waličicjch.

W Kamenickém Vikariátu.

- Pan Brunner Augustin, kaplan w Řečici Kardašowě.

W Gindřicho-Hradeckém Vikariátu.

- Pan Wogtěch Juhn, Probošt, arcikněz, vikář, kons. rada.
 — Nowáček Jan, kaplan w Střemilowě.
 — Pachta Bartoloměj, kaplan w Střemilowě.
 — Ulrich Wáclaw, duchow. zpráwce w Hosterschlagu.

W Pacowském Vikariátu.

- Vikariátnj knihowna.

W Pelhřjmovském Vikariátu.

- Pan Fähnrich Jan, far. admin. w Nowém Rychnowě.
 — Körner Josef, kaplan w Nowé Cerekwi.
 — Streklin Wáclaw, farář w Rinerci.
 — Wernhardt Josef, děkan w Čerwené Řečici.

M O R A W A.

I. Olomoucké Arcibiskupstwj.

Geljo knjžecj Milost, neydůstogněgšj Arcibiskup, Pán pan Ferdinand Maria Chotek, hrabě z Chotkowa a Wognjna, wéwoda, hrabě kráľowské české kaple w Praze a t. d. tři wýtisky.

Arcibiskupská konsistornj knihowna.

Wys. důst. Pan Frant. Beniš, čestný kanownjk, arcib. rada, konst. přjседcej, přednosta arcib. Semin. farář u sw. Mjchala.

Wys. důst. Pan Girj Köllner, arcib. rada, kons. přised. arcib. konst. vikář, zpovědnjk alumnů.

Wys. důst. Pan. Engelbert Richter, Dkr. cjr. hist. prof. konat. rada, emerit. rektor University.

Seminárská knihowna.

Pan Melichar Rozsipal, farář w Kronawě.

W Českém Dekanátě.

Pan Habinger Ferdinand, kooperátor w Přemyslowicjch.

W Kroměřížském Dekanátě.

Pan Budař Karel, kooperátor w Kroměříži.

— Daubrawa Jan, kooperátor w Kojetinė.

— Kolčjk Jan, kooperátor w Tišnowicjch.

— Pieruška Tomáš, kooperátor w Hulině.

W Kygowském Dekanátu. (Gaja)

Pan Josef Diedek, kragšký děkan, konst. rada, farář w Kygowě.

— Harrer Antonjn, farář w Milowicjch.

W Gewickém Dekanátě.

Pan Rozšlapil Antonjn, kooperátor w Gewicku.

W Zábřeském Dekanátě. (Hohenstadt.)

Pan Böhm Josef, duchownj zpráwce w Lomilowě.

— Duda Martjn, farář w Dubicku.

W Holešowském Dekanátě.

Pan Muich Tobiáš, farář w Dřewohosticjch.

— Olbrich Jos. prwnj kap. w Holešowě a far. we Wisowicjch.

— Reger Bernard, farář w Bystřici.

W Hradišském Dekanátě.

Pan Josef Fürst, krag. děkan, konst. rada, far. w Bilowicjch.

* *

W Kelckém Dekanátě.

Pan Frant. Kafka, krag. děkan, konst. rada, far. w Kelci.

— Fiala Antonjn, kooperátor w Kelci.

W Kralickém Dekanátě.

Pan Střiz Antonjn, kooperátor w Otaslawicjch.

W Lipnickém Dekanátě.

Pan Berg František, kooperátor w Hranicii.

W Dekanátě Mezerickém.

Pan Borowicka František, kooperátor w Hetisku.

— Tallaya Martin, duchownj zpráwce w Hetisku.

W Mohelnickém Dekanátě.

Pan Hausmann Jan, farár w Busawě.

W Napagedlském Dekanátě.

Pan Halusický Pawel, kooperátor w Zlině.

Pan Hluštjk František, farár w Pohorelicjch.

W Nowo - Gičjnském Dekanátě.

Pan Orel Jan, farár w starém Gičjně.

W Hunčowském Dekanátě. (Neustadt)

Pan Fiala František, kaplan w Hunčowě.

W Odranském Dekanátě.

Pan Richter Wáclaw, kooperátor we Fulneku.

W Opatowickém Dekanátě.

Pan Jan Tutta, krag. děkan, konst. rada, far. w Opatowicjch.

— Feigerle Josef, farár we Wachtli.

— Grohmann Filipp, farár w Jaroměřicjch.

— Kačer Josef, kooperátor w Opatowicjch.

— Skluna Girj, duchow. zpráwce w Raubanině.

Negmenowaný.

W Opawském Dekanátě. (Troppau.)

Pan Jan Ottenberger, kons. rada, arcikněz, kr. děkan w Opawě.

— Kloše Petr, tit. kons. rada a farár u sw. Duchu w Opawě.

Negmenowaný.

W Přerowském Dekanátě.

Pan Lazňowský František, kooperátor w Moštěnicjch.

— Nawrátil František, kaplan w Přerowě.

W Prostějowském Dekanátě.

Pan Valenta Ignác, kooperátor w Drahaní.

W Stražnickém Dekanátě.

Pan Petr Moravec, krag. děkan, konst. rada, far. ve Weseljm.

— Waněk Jan, kooperátor w Inorowě.

W Wisowickém Dekanátě,

Pan Feigerle Melchior, duchow. zpráwce w Jašeně.

— Slunečko Blažeg, duchow. zpráwce w Želechowici.

W Wsetjnském Dekanátě.

Pan Karel Netardus, krag. děkan, konst. rada, far. w Wsetjně.

— Fridrich Jan, duchow. zpráwce w Zděchowě.

— Kittrich Karel, duchow. zpráwce w Howězjm.

— Macha Alexander, farár w Przně.

— Skrobánek Melchior, administ. w Hrozenkowě.

W Zdaunckém Dekanátě.

Pan Frant. Patka, krag. děkan, konst. rada, farár w Litencíjch.

— Borek Basil, duchow. zpráwce w Hošticíjch.

— Frank Florian, farár w Ratagi.

— Prikar Ondřeg, farár w Zborowíjch.

— Urbanický Jan, duchowaj zpráwce w Roštině.

— Wyskočil Martin, farár w Zdauneku.

II. Brnenské biskupstwj.

Neydůstognějšj Pán a pan František Gindl, Biskup,
c. k. dwor. rada.

Konsistornej knihowna.

Biskupský Seminár.

Učenci, w něm, české řeči.

Knihowna libomudrců.

Pan Kínský Dominik, cjs. král. Guberniálníj translátor, Pla-
rist. řádu, gednatel Provincie.

Seidlowská knihowna, pro negmenowaného.

Špaček posluchač bohosłowj w III. roce.

W Slawkowském Dekanátě.

Pán Špaček Bernard, farár w Šeraticíjch.

W Brnenském Dekanátě.

Pan Eitelhuber Michael, farár w Morawaněch.

— Fričag Tomáš, farár w Obranech.

Pan Fričag Tomáš, farář w Obřanech.

— Klezel František, koop. w Střelici; 2 wýtisky.

— Rozmanith Jan, farář w Bosonohách.

W Gedownickém Dekanátě.

Pan Holásek Josef, farář w Blansku.

— Jahn František, duchow. zpráwce w Ochoze.

— Strž Wáclaw, farář we Křtinách.

W Hodoninském Dekanátě.

Pan Dwořáček Jakub, farář Šardicjch.

— Gabriel Augustin, kooperátor w Čaikowicjch.

— Ruprecht Mat. kooperátor w dolnjch Bojanowicjch.

— Schüdek Ignác, farář w Kobiljm.

W Modřickém Dekanátě.

Pan Nowák Josef, kooperátor w Šlapanici.

— Worjšek Maurus, Rayhrad. emerit. přewor, řádu swat. Bened. farář w Ostrowačicjch.

W Podiwjském Dekanátě.

Pan František Binko, krag. děkan, konst. rada. w Podiwjně.

W Rosickém Dekanátě.

Pan Karel Bayer, krag. děkan, konst. rada, w Rosicjch.

— Kodytek Josef, kooperátor w Oslowanech.

W Židlochowském Dekanátě.

Společná dekanátská knihowna.

W Wiskowském Dekanátě.

Pan Kowár Josef, kaplan w Pustoměři.

W Bystřickém Dekanátě.

Pan Frant. Radda, krag. děkan, konst. rada, farář we Zwoli.

— Blažek Wendeljn, kooperátor w Bystřici.

— Jahn Matěg, kooperátor w Bystřici.

— Kopecký Matěg, farář w Rosochách.

— Lawicka Matěg, farář w Imrawowě.

W Dačickém Dekanátě.

Pan Sagassar Antonjn, farář w Dačicjch.

W Welko-Mezřickém Dekanátě.

Pan František Heller, krag. děkan, konst. rada, far. we Mezřici.

— Brošer Antonjn, farář w Bobrowě.

— Nebuda Dominjk, koop. w Obištowě.

W Meřinském Dekanátě.

Pan Leopold Taude, krag. děkan, konst. rada, far. w Meřině.

W Nowoměstěčském Dekanátě.

Dekanátská společná knihowna.

W Želetowském Dekanátě.

Pan Marek Wawřinec, farnj admin. w Pawlowě.

Dekanátská společná knihowna.

W Wančikém Dekanátě.

Pan Jān Eytellhuber, krag. děkan, konst. rada a far. we Wančicjch.

Dwa negmenowanj.

W Gewišowickém Dekanátě.

Pan Leop. Wodička, krag. děk. konst. rada, far. w hor. Kaunicjch.

— Gironě Josef, farář w Bihařowicjch.

— Křiwánek Frant. farář w Hostině.

— Stehlyk Antonja, farář w Lispici.

W Jaroměřickém Dekanátě.

Pan Fr. Koller, krag. děkan, kons. rada, far. w Jaroměřicjch.

— Bayer Antonjn, koop. w Jaroměřicjch.

— Blattný Jan, farář w Domamühlu.

— Gedlička Frant. farář w Martinkowě.

— Matišek Wáclaw, kaplan w Jaroměřicjch.

— Prchal Benedikt, farář w Hornjma Augezdě.

W Náměstském Dekanátě.

Pan Anton. Král, krag. děkan, kons. rada, far. w Mohelně.

We Wolframickém Dekanátě.

Pan Frant. Sušil, kooperator we Wolframecjch.

W Znoymském Dekanátě.

Dekanátská společná knihowna.

Negmenovaný.

Cjs. král. rakauské Slezsko.

Generalvikariátská knihowna.

W H A L I C I I.

Neydúst. Pán a pan Frant. Pištěk, Biskup w Tarnowě.

Pan Dominik Špachta, tagemnj a ceremonář biskupský.

— Wawřinec Homolka, posluchač bohosłowj w IV. roce.

Uroz. Pan Adam hrabě Račiszewský w Zurowicách.

W UHRJCH.

W Košickém biskupstwj.

Neydústogněgšj Pár a pan Emerich Palugyay de Eadem a Boda Falva, Biskup, král. rada.

Pan Angyal Girj, faráf w Habzanech.

— Kraszeyanský Ondřeg, far. adm. w Zubčanech.

— Müller Jan, dkr. prof. na theol. Lyceum.]

— Stetz Jan, far. admin. w Sytaře.

W Nitrčnském biskupstwj.

Neydústogněgšj Excellens Pán a pan Josef Vurum, Biskup, král. tegn. rada.

Deset negmenowaných odbjratelů.

W Spjšškém biskupstwj.

Neydústogněgšj Pán a pan Josef Běljk, Biskup.

Třj negmenowanj odběratelé.

W e W j d n i.

Šestnácte negmenowaných skrze Měslowské knihkupectwj.

Rád Mechitaristů.

— Redemptoristů.

Pan Antonjn Knobloch, ryt. řádu málthes. w Grossharrase w Rakausjch.

W L i n c i.

Negmenowaný, skrze Haslingerské kněhkupectwj.

W .Salzburku.

Knjžecj Oswjcenost Wys. Důst. Pán, pan Fridrich,

Knjže z Šwarcenberků, kanownjk domicelar.

W Záhřebu.

Pan Moyses Štěpán, Doktor a prof. libomudretwj.

W Drážďanech.

Pan Josef Štěpánek, král. dworský kaplan,

W Londyně.

Pan Leon. Thun, hrabě z Hohensteinu, pán na Dečíně.

